

**TÜRKİYE'DEKİ SANAT POLİTİKALARI İLE
AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ
SANAT POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Fügen ÖZER GÖNÜL

Kütahya – 2011

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Grafik Tasarım Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYE'DEKİ SANAT POLİTİKALARI İLE AVRUPA
BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ SANAT POLİTİKALARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

Danışman:
Doç. Dr. Levent MERCİN

Hazırlayan:
Fügen ÖZER GÖNÜL

Kütahya - 2011

Kabul ve Onay

Fügen ÖZER GÖNÜL'ün hazırladığı “Türkiye’deki Sanat Politikaları ile Avrupa Birliği Ülkelerindeki Sanat Politikalarının Karşılaştırılması” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oy birliği ile kabul edilmiştir.

...../...../2011

TEZ JÜRİSİ	İmza	
	Kabul	Red
Doç. Dr. Levent MERCİN (Danışman)		
Yrd. Doç. Dr. Mahmut AYHAN		
Yrd. Doç. Dr. Selma ŞAHİN		

Doç. Dr. Abdullah YILMAZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’deki Sanat Politikaları ile Avrupa Birliği Ülkelerindeki Sanat Politikalarının Karşılaştırılması” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakça da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../.../2011

Fügen ÖZER GÖNÜL

Özgeçmiş

Fügen ÖZER GÖNÜL, 03.01.1982 tarihinde Kütahya’da doğdu. 2000 yılında lise öğrenimini “Kütahya Kız Meslek Lisesi- Çini Seramik Bölümü”nde tamamladı. 2004 yılında Kütahya “Dumlupınar Üniversitesi Grafik Bölümü”nden mezun oldu. 2008 yılında Kütahya “Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Ana sanat Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı.

2000 ve 2011 yılları arasında sekiz tanesi yurt dışında olmak üzere birçok sergiye katıldı. Yurt dışındaki Müzelerde, sanat galerilerinde ve şatolarda açılan sergilerde satın alınan eserlerinden bir tanesi, Picasso’nun da eserlerinin olduğu, Almanya / Selb-Plösberg’de bulunan Dünyanın en büyük porselen ve seramik endüstri müzesinde ilk Türk eser olma özelliğine sahip olarak müzenin koleksiyonunda yer aldı.

2010 yılında, “Namık Kemal Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu”na Öğretim Görevlisi olarak atandı. Halen aynı üniversitenin rektörlük basın yayın ve halkla ilişkiler biriminde Öğretim Görevlisi olarak çalışmakta ve üniversitede dersler vermektedir.

ÖZET

TÜRKİYE'DEKİ SANAT POLİTİKALARI İLE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ SANAT POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

ÖZER GÖNÜL, Fügen
Yüksek Lisans Tezi, Grafik Ana Sanat Dalı
Tez Danışanı: Doç. Dr. Levent MERCİN
Temmuz, 2011, 142 sayfa

Kültür ve sanat politikaları, bir ülkede sanatın ve sanat eserlerinin korunması ve geliştirilmesi için kültür ve sanattan sorumlu devlet organlarının; bakanlıkların, yerel yönetimlerin, derneklerin, vakıfların, üniversitelerin kültür ve sanat alanlarında izledikleri programlı yönelimlerdir. Toplumun sanatsal yaşama katılabilmesi için uygun olanakların yaratılması, yani toplumdaki her bireyin yaratıcılığını ortaya koyması ve geliştirmesi için alınan önlemler, kurulan örgütler, sağlanan ekonomik ve sosyal kolaylıklara sanat politikası denilmektedir.

Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki gibi entegrasyona ihtiyacı olan farklı yerlerde farklı biçimlerde yaşayan insanların anlaşmalarında ve ortak değerler etrafında birleşmelerinde sanatın kaynaştırıcı rolü oldukça etkindir. Bu yüzden sanat alanındaki AB politikaları da, AB'nin sahip olduğu ve övündüğü kültürel zenginliğini korumayı ve bu değerlere herkesce ulaşılabilmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. AB çeşitli sanat endüstrilerini desteklemek üzere programlar yönetmekte ve tek pazar ve dijital teknoloji fırsatlarını yakalamaları yönünde desteklemektedir.

AB adayı olan Türkiye'deki sanat politikaları ile AB ülkelerindeki sanat politikalarının karşılaştırılması üye ülkeler ile aday ülkeler arasındaki entegrasyon açısından önemlidir. Bu yüzden bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma da genel anlamda hem AB ülkelerinde hem de Türkiye'de sanatın ve sanatçının desteklendiği görülmüştür. Sanat öğrencisi bakımından en fazla öğrenci İngiltere'de %6.8 iken bu oran Türkiye'de %1.4'dür. Yine müze ve ören yeri sayısı Almanya/Türkiye 6500/324, 2010 yılında sanat ve kültür için ayrılan bütçe Almanya/Türkiye; kamu 9.19 milyar/85.8 milyon Euro'dur. Sanat eğitimi genel olarak Türkiye de dâhil eğitim bakanlığı sorumluluğundadır. Elde edilen sonuçlara göre sanat politikaları üzerine önerilerde bulunulmuştur

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Türkiye, Sanat, Kültür, Sanat Politikaları

ABSTRACT**THE COMPARISON OF ARTS POLICIES IN TURKEY WITH ARTS
POLICIES IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES****ÖZER GÖNÜL, Fügen****Master of Arts Thesis, Department of Graphics****Supervised by: Assoc. Prof. Dr. Levent MERCIN****July, 2011, 142 pages**

Culture and arts policies are the scheduled trends in artistic and cultural fields, which are proceeded by government bodies responsible for culture and arts as well as ministries, municipalities, associations, foundations and universities in order to conserve and promote the arts and artistic works. Relevant opportunities should be provided to make the society participate in artistic life meaning that every individual of the society exhibits and improves his/her creativity through some precautions, by founded organisations, provided economic and social facilities, which as a whole define the arts policy.

Likewise in the European Union (EU) countries where people with the need of integration live in different areas and in different styles, the arts actively leads an integrating role to make those people get on well with each other and unite around shared values. Therefore, EU policies on the arts aim to preserve the cultural inheritance and prosperity of EU and to assist everybody to access those values. The EU supervises programmes to support various arts industries while facilitating them in catching up with the opportunities of market unity and digital technologies.

Comparing arts policy of Turkey, which is a EU candidate country, and arts policy of EU countries is important with regards to the integration between member and candidate countries. Therefore, this study was conducted. The study revealed that art and artists were supported both in EU countries and in Turkey. The highest percentage of the arts students was in United Kingdom, which was 6.8%, while this percentage was 1.4% in Turkey. Concerning the number of museums and archaeological sites, the ratio of Turkey to Germany was 6500/324. Same ratio concerning the public budget for arts and cultural affairs was 9.19 billion/85.8 million Euro in 2010. Generally, ministries of education have the responsibility for art education, including Turkey. We offer suggestions for arts policies based on the results of the study.

Keywords: The European Union, Turkey, Arts, Culture, Arts Policies

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	5
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	5
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	6

İKİNCİ BÖLÜM

SANATIN ÖNEMİ VE SANAT POLİTİKALARININ TANIMI

2.1. SANATIN ÖNEMİ.....	8
2.1.1. Kültürel Gelişimde Sanat	9
2.1.2. Kültürel Mirasımızın Dünyaya Tanıtımı Açısından Sanat.....	11
2.1.3. Küreselleşen Dünyada Sermaye Sahipleri Açısından Sanat	12
2.2. SANAT POLİTİKALARI	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE SANAT POLİTİKALARI

3.1. AVRUPA BİRLİĞİ (AB).....	18
3.2. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SANAT POLİTİKASI.....	18
3.2.1. Avrupa Birliği Sanat Politikaları ve Ortaya Çıkışı	19
3.2.2. Avrupa Birliği Sanat Politikalarının Gelişimi.....	20

3.2.3. Avrupa Birliği'nde Uygulanan Sanatsal Programlar	21
3.2.3.1. Kaleidoscope Programı	21
3.2.3.2. Ariane Programı	22
3.2.3.3. Raphael Programı.....	22
3.2.3.4. Kültür 2000 Programı	23
3.2.3.5. Kültür 2007 Programı	24
3.2.3.6. Kültür 2007-2010 programı	24
3.2.3.7. Türkiye-AB Sivil Toplum Diyalogu: Kültür Köprüleri Programı .	25
3.2.3.8. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölgesi Kültürel Mirası Geliştirme Programı	25
3.2.3.9. Avrupa Kültür Başkentleri	26
3.2.4. AB ve Türkiye Arasındaki Kültürlerarası Diyalog İçin Uygulanan Projeler	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE SANAT POLİTİKALARI

4.1. TÜRKİYE'DE SANAT POLİTİKALARI.....	30
4.2. KÜLTÜREL GELİŞMEDE SANAT POLİTİKALARI	30
4.2.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Görevleri ve Faaliyet Alanları.....	31
4.2.2. Yerel Yönetimlerin Sanat Politikalarındaki Rolü	32
4.2.3. Türkiye'de Sanat Politikaları ve Beş yıllık Kalkınma Planları	34
4.3. SANAT POLİTİKASINA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ DESTEĞİ.....	35
4.3.1. 2010 İstanbul Kültür Başkenti	36
4.3.2. Türkiye'deki Sermaye Sahiplerinin Sanat Politikalarına Katkıları.....	39

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ SANAT POLİTİKALARI İLE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKEERİNDEKİ SANAT POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

5.1. SANAT EĞİTİMİ AÇISINDAN.....	43
5.1.1. Kültür Sanat Eğitimi	43

5.1.1.1. Sanat Okulları.....	46
5.1.1.2. Mesleki Eğitim ve Yüksek Sanat Eğitimi	56
5.1.1.3. Kültürlerarası Eğitim.....	61
5.1.1.4. Okul Dışında Kültür ve Sanat Eğitimi	65
5.2. KAMUNUN SANATA VERDİĞİ DESTEK AÇISINDAN	69
5.2.1. Kültür Sanat Alanında Anayasal Hükümler ve Kanunlar	69
5.2.1.1 Sanata ve Sanatçılara Sağlanan Doğrudan veya Dolaylı Olarak Destek Formları.....	72
5.2.1.2. Sosyal Güvenlik Çerçevesi.....	75
5.2.1.3. Profesyonel Sanatçılar İçin Dernek veya Kurum Desteği.....	81
5.3. ÜLKE KALKINMASINA SAĞLAYACAĞI KATKILAR AÇISINDAN .83	
5.3.1. Güncel Kültür Sanat Politikaları ve Modelleri Ana Özellikleri.....	83
5.3.2. Kalkınmada Kültür Sanat Politikalarının Önemi	87
5.3.3. Sanat Politikalarında Karar Verme ve Yönetim Yetkisi.....	91
5.4. ULUSALDAN EVRENSELE KÜLTÜR SANAT POLİTİKALARI AÇISINDAN	94
5.4.1. Kültür Sanat Politikalarına Katılımda Politika ve Programlar.....	94
5.4.2. Uluslararası Kültür Sanat İşbirlikleri	97
5.5. ORTAK DEĞERLER OLUŞTURMA AÇISINDAN.....	100
5.5.1. Sanatsal Kamu Kurumları Koruma ve Yenileme Faaliyetleri Açısından	105
5.6. STK'LARIN SANATSAL FAALİYETLERİ AÇISINDAN.....	111
5.6.1. Kültür Sanat Dernekleri ve Sivil İnisiyatifler	111
5.6.2. Kültür Sanat Evleri.....	114
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	118
KAYNAKÇA	124
DİZİN	129

TABLOLAR VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1: Büyükşehir Belediyelerinin Yaygın Eğitim Faaliyetleri	34
Şekil 5.1: 2007/08 İlköğretimde Sanat Alanlarının Ulusal Müfredatlar Dışında Görüldüğü Bölgeler ile Sanat Alanlarının Ulusal Müfredatlarla Birlikte Görüldüğü Bölgeler.....	52
Tablo 5.1: 2007/08 İlk Öğretim Müfredatlarında Sanat Eğitiminin Amaçları.....	53
Şekil 5.2: 2007/08 İlköğretimde Genel Sanat Öğretmenleri ve Uzman Sanat Öğretmenlerin Ülkelere Dağılımı	55
Tablo 5.2: Yüksek Okullarda Sanat Eğitimi Alanındaki Toplam Öğrenci Sayısı ve Tüm Öğrencilere Oranı (2007/2008).....	61
Tablo 5.3: Ülkelere Göre Serbest Çalışan Sanatçılara Sosyal Güvenlik Yasası Gelir Desteği.....	79
Tablo 5.4: Ülkelere Göre Devlet Kültür Sanat Harcamaları (Sahne Sanatları) ve Toplam Oranları	86
Tablo 5.5: Ülkelere Göre Devlet Kültür Sanat Harcamaları (Müzeler) ve Toplam Oranları	87
Tablo 5.6: 2000-2011 Yılları Arasındaki Ülkelere ve Şehirlere Göre Avrupa Kültür Başkentleri.....	100
Tablo 5.7: Ülkelere Göre Faaliyette Olan Müze Müdürlüğü, Bağlı Birim Ve Ören Yeri Sayısı.....	108
Tablo 5.8: 2009 Yılında Ülkelere Göre En Çok Ziyaret Edilen İlk 5 Müze.....	109
Tablo 5.9: 2010 Yılında Ülkelere Göre Müzelerin Giriş Ücretleri.....	110
Tablo 5.10: Ülkelere Göre Müze ve Ören Yerleri Toplam Ziyaretçi Sayıları	110
Tablo 5.11: Ülkelere Göre Sanat İçin Özel Destek İle Kamu Desteği.....	117

TEZ METNİ

GİRİŞ

Türkiye'ye tarihinden ve üzerinde bulunduğu coğrafyadan miras kalan zengin ve köklü medeniyet bugünkü dünyanın belirleyici bir rengidir. Selçuklu ve devrinin süper gücü Osmanlı döneminde zirveye ulaşan ve tüm dünyaya ışık tutan sanatsal inşa süreci Cumhuriyetle birlikte yeni bir sentez ve özgünlük çabasına kavuşmuştur. Böylece geleneksel ile modern sanatın birlikte yorumlanması farklı bir zenginlik olarak kültür dünyamızda yerini almıştır. Binlerce yılda oluşan dünya kültürel mirasının en önemli yapı taşı olan dünya sanatının inşa edilmesinde ve yayılmasında vazgeçilmez bir aktör olarak katkıda bulunduğumuz gerçeği tüm dünya tarafından bilinmektedir. Böylece zengin uygarlık birikimimiz, sanatsal ve kültürel mirasımız aynı zamanda bizi bütün dünyanın ve Avrupa'nın en büyük ilgi merkezlerinden biri haline getirmektedir.

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki ilişkinin sanatsal boyutlarını incelerken, Türkiye'nin çok kökenli, çok kültürlü çok dilli Osmanlı İmparatorluğunun birçok özelliğini içinde barındırdığını unutmamak gerekmektedir. Öncelikle, Türkiye'nin AB ile entegrasyonu hedefinin Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalma bir miras olduğunu vurgulamalıyız (İnaç,2006,say:108).

AB'nin geçmişinde ve kaynağında çoğu etnik, ırksal ya da dini mülahazalara dayanan trajik çatışmalar ve bölünmeler yatmaktadır. Geçmişte Avrupa savaş ve kan gölü manzaralarıyla darmadağın olmuştu. Fakat bugün AB'nin parolası "çeşitlilik içinde birlik"tir. İşte bu nedenle AB Lizbon Antlaşması "tarih, kültür ve geleneklere saygı gösterilirken haklar arasındaki dayanışmanın derinleştirilmesi için" ve "AB, zengin kültür ve dil çeşitliliğine saygı duyar ve Avrupa'nın kültürel mirasının korunması ve geliştirilmesini sağlar" gibi ifadelerle kültüre gönderme yapar (www.avrupa.info.tr,2011).

Avrupa, sahip olduğu kültürel zenginlik ve çeşitlilikle iftihar etmektedir. sanat alanındaki AB politikaları da, Avrupa'nın kültürel çeşitliliği ve zenginliğini korumayı ve bu değerlerin herkesçe ulaşılabilir olmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Dil, edebiyat, tiyatro, görsel sanatlar, mimari, el sanatları, sinema ve yayıncılık alanındaki eserler belli bir ülke ya da bölgede üretilmiş olsa da, aslında Avrupa'nın ortak kültürel mirasını temsil etmektedir. Kültür endüstrileri de benzer şekilde, istihdam ve gelir

sağlayan önemli kaynaklar olarak tüm Avrupa’da yedi milyondan fazla insana iş imkanı sunmaktadır. Günümüzde AB, çeşitli kültür endüstrilerini desteklemek üzere programlar yönetmekte ve bu endüstrileri tek pazar olma ve dijital teknolojilerce ortaya konulan fırsatları yakalamaları yönünde desteklemektedir (www.avrupa.info.tr,2011).

AB’ye aday ülke konumunda olan Türkiye, Son on yılda yakaladığı siyasi ve ekonomik istikrar sayesinde hızla gelişmiş ve 2010 yılında, ciddi ekonomik kriz içindeki Avrupa’nın birinci dünyanın ise üçüncü en hızlı büyüyen ekonomisi olmayı başarmıştır. Bu istikrar ve ivmeyle beraber İstanbul’un 2010 Avrupa kültür başkenti (AKB) olması sebebiyle gerçekleştirilen yaklaşık 600 başarılı kültür sanat projesi ve kültür bakanlığının 2010 yılında yayınladığı son on yıldaki başarılı icraat istatistikleri uygulanan sanat politikalarının meyveleri olarak yorumlanmaktadır.

Yaklaşık yarım asırlık AB’ye adaylık sürecimiz içinde “tarih için tarih” verilmesi ve bir türlü üyeliğimizin kabul edilmemesi trajik bir gerçektir. Ancak Türkiye yakaladığı güçlü imajıyla 2011 yılında “AB üyeliğimizin bizden daha çok AB için fırsat olduğu” savı Avrupalı bürokratlarca da kabul görerek söylemlerine girmeye başlamıştır. Üye olmamız halinde yakaladığı siyasi ve ekonomik istikrar sayesinde hızla gelişen güçlü Türkiye olarak sadece giderek kötüleşen AB ekonomisi için değil aynı zamanda zengin kültürel mirasımız ile AB’nin sanatsal mozağine köklü bir derinlik katacağımız ve böylece kültürel açıdan da AB için büyük bir fırsat olacağımız aşikârdır.

Tarihi boyunca Avrupa’nın büyük dönüşümlerinin hepsinde önemli bir paya sahip olan Türkiye, bugün gelinen noktada kendisini yeniden tanımlama ihtiyacı içinde olan Avrupa’ya yeni bakış açıları, anlayışlar ve perspektifler sunarak onu etkilemeye devam ediyor. Avrupa’ya ve aslında dünyaya ilham vermeyi sürdürüyor. Tüm zamanlarda olduğu gibi...

Türkiye’deki sanat politikaları ile AB Ülkelerindeki sanat politikalarının karşılaştırılmasından sonra aralarındaki farklılıkların görülmesine ve ihtiyaçların belirlenmesine olanak sağlamak, bu konuda bir tartışma ortamı sunmak, sanat alanında eğitim görenlere çalışanlara, idarecilere ve politikacılara bu konu ile ilgili fikirler vermek ve sanat politikalarına sadece Türkiye açısından değil AB ülkelerini de içine alan daha geniş bir çevreden bakmalarına olanak sağlamak, olası bir sanat politikası

geliştirilmesi yönünde bir faaliyet planı çalışması yapmak bu çalışmanın hedefleri arasındadır.

Ayrıca AB'ye aday ülke konumunda olan Türkiye'nin AB'ye kültürel entegrasyon süresince her iki tarafın sanat politikalarının karşılaştırılmasının uyumsuzlukların giderilmesi ve yeni politikaların organize edilmesi çerçevesinde önemi büyüktür.

Bu çalışmada, Türkiye'deki güncel sanat politikaları ile AB ülkelerindeki güncel sanat politikalarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, araştırmanın problemi, amacı, önemi, yöntemi ve sınırlılıkları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

İkinci bölümde sanat ve politika ile ilgili kavramsal açıklamalar ile yer sanat politikalarının tanımı ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde AB ve AB'de uygulanan sanatsal politikalar ile önde gelen AB ülkelerindeki güncel sanat politikaları üzerine açıklamalar yapılmıştır.

Dördüncü bölümde Türkiye'deki güncel sanat politikalarından bahsedilmiştir.

Beşinci bölümde ise önde gelen AB ülkelerindeki sanat politikaları ile Türkiye'deki sanat politikalarının sanat eğitimi, kamunun sanata verdiği destek, ülke kalkınmasına sağlayacağı değerler, ortak değerler oluşturma, ulusaldan evrensele kültür ve sivil toplum kuruluşlarının (STK) sanatsal faaliyetleri açılarından karşılaştırmaları yapılmıştır.

Sonuç ve öneriler bölümünde ise, araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçların değerlendirilmesine yer verilmiş; araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA HAKKINDA

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Türkiye'deki sanat politikaları ile AB ülkelerindeki (Almanya, Fransa, İtalya, Polonya, İspanya ve İngiltere) sanat politikalarının karşılaştırılması ve karşılaştırma sonucunda farklılıklar, yeni gelişmeler, değişen ihtiyaçlar vb. durumlar bu araştırmanın problemi niteliğindedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada, Önde gelen AB ülkelerindeki sanat politikaları ile Türkiye'deki sanat politikalarının (sanat eğitimi, kamunun sanata verdiği destek, ülke kalkınmasına sağlayacağı değerler, ortak değerler oluşturma, ulusaldan evrensele kültür ve sivil toplum kuruluşlarının sanatsal faaliyetleri açılarından) karşılaştırmaları amaçlanmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, Türkiye'deki sanat politikaları ile AB Ülkelerindeki sanat politikaları aralarındaki farklılıkları göstermesi ve ihtiyaçların belirlenmesine olanak sağlaması, bu konuda bir tartışma ortamı sunması, sanat alanında eğitim görenlere, çalışanlara, idarecilere ve politikacılara bu konu ile ilgili fikirler vermesi ve sanat politikalarına sadece Türkiye açısından değil AB ülkelerini de içine alan daha geniş bir çevreden bakmalarına olanak sağlaması açısından önemlidir.

Ayrıca AB'ye aday ülke konumunda olan Türkiye'nin AB'ye kültürel entegrasyon süresince her iki tarafın sanat politikalarının karşılaştırılmasının uyumsuzlukların giderilmesi ve yeni politikaları organize edilmesi çerçevesinden dolayı da önemi büyüktür.

1.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada, genel tarama modellerinden literatür taraması ve nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinden yararlanılmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma Tőrkiye ile AB ũlkelerinden Almanya, Fransa, İtalya, Polonya, İspanya ve İngiltere'deki sanat politikalarının karşılaştırılması ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

SANATIN ÖNEMİ VE SANAT POLİTİKALARININ TANIMI

2.1. SANATIN ÖNEMİ

Sanat, ulusal ve kültürel farklılıkların aşılabildiği iletişim biçimleri oluşturmaktadır; farklı yerlerde farklı biçimlerde yaşayan, farklı kimlikleri olan insanların iletişim kurmaları, anlaşmaları ve ortak değerler etrafında birleşmeleri için imkan sağlamaktadır. İçe kapanmaların, duyarsızlıkların ve ön yargıların sanatla değiştiği bir gerçek. Sanatın ve kültürel alanın paylaşılmasıyla karşılıklı anlayış ve duyarlılıklar artması, bölgesel farklılıklar, ön yargılar aşılabilmektedir (Ada,2009:201).

İnsanlar ilk çağlardan bu yana ortak beğenilerini, düşüncelerini sanat eserleriyle dile getirmiştir. Sanat eserlerinde bir topluma ait tüm özellikleri yaşamak, bulmak mümkündür. Bu doğrultuda aynı zamanda sanatçılarda eserleriyle toplumları etkiler onları yönlendirirler. Toplumlara ait gelişimleri değişimleri sanat eserlerinden izleyebilmek mümkündür (Gültekin, 2009:4).

“Genel olarak devletin siyasal örgütlenmesi ile sanatsal örgütlenme arasında doğal bir koşutluk bulunduğu bilinmektedir”. Bu koşutluk öncelikle anayasa ve yasalar açısından, daha sonra da siyasal ve toplumsal açıdan sanata ve sanatçıya bakış açısını incelemeyi gerektirmektedir (Türkiye Barolar Birliği Dergisi,2008:195).

Baltacıoğlu'na (1941) göre sanatçı hayal ile uğraşan bir kişidir. Ancak bu hayal dağınık ve manasız çalışan bir kişinin eserine benzemez. Bu hayal, bir nevi psikolojik bir yapılanmanın eseridir. O'na göre sanatçının yaratıcı yeteneği vardır. Bu yaratıcı yeteneğini ortaya koyabilmesi maddi ve bir takım fiziki ihtiyaçlarını sağlayabilmesi ile mümkündür. Sanat eserinin mutlak hüviyeti ne olursa olsun, sanatçı topluma muhtaçtır. Hatta O'na göre, sanat, milleti meydana getiren öğelerden biridir; “ilim, ekonomi ve ahlakla aynı değerdedir. Sanat toplumsal hayatın temellerindedir. Eğer sanat olmasaydı kainata bakar, fakat ona bir değer kazandıramazdık. Sanat olmasaydı değişme ve ilerleme imkânlarımızdan haberdar olamazdık. Eğer sanat olmasaydı dilsiz ve vicdansız kalırdık.” demektedir (Dikici ve Tezci,2002:239).

Şüphesiz ki sanatçı içinde yaşadığı toplumun dini yaşayışı, politik durumu, ekonomik ve ahlaki durumundan etkilenecektir. İnsan sanatçı da olsa toplum dışı bir varlık değildir (Sena,1972:77). Örneğin, İstanbul Belediyesi, İstanbul'a Fatih Sultan Mehmet'in bir heykelini dikmeye karar verir ve bunun için milletler arası bir yarışma açmayı düşünmektedir. Baltacıoğlu, (1941) bu duruma tepki gösterir ve Fatih'in

heykelini bir yabancı heykeltıraş yapamaz, bu heykeli yapabilecek Türk heykeltıraşlar vardır. Fatih'in heykelini ancak onu duyabilen Türk ve Müslüman olan bir heykeltıraş yapabilir. Çünkü o heykele bizim duruşumuzu, jest ve mimiklerimizi veremez, yabancı bir heykeltıraş Fatih'in heykeli yerine bir Kardinal heykeli yapabilir demektedir (Dikici ve Tezci, 2002:239). O'na göre sanatta sadece teknik yoktur, sanatçının içinde yetiştiği toplumun kültürü, inancı, değerleri, kısacası toplumun her şeyi vardır.

Sanat bireylere, toplum değerlerini sanatsal ifadelerle açıklar. Sanat kalıcı, orijinal, evrensel, biçim, kişisel devamlılık, içerik, biçim, soyutlama, değiştirme, işlev, gerçeklik, yansıma, ayrıntı ya da bütün gibi öznel bir nitelik taşır. Bu niteliklerle toplumsal olaylar birlikte değerlendirilerek gelişimi sürecinde değerlendirmesi yapılır. Sanatsal yöntemlerin gelişmesi toplumsal gelişmeye paralel ilerler.

Sanatın üç görevi vardır.

1. Kişiler arası iletişimi, bilgi alışverişini ve kültürün yeniden üretimini sağlar.
2. Sosyal bütünleşmeyi sağlar.
3. Toplumun kültürel kimliğini oluşturur (Gültekin,2009:79).

2.1.1. Kültürel Gelişimde Sanat

Sanat, toplum içinde kültürel iletişimi, gelişimi sağlar ve kültürel kimliğimizin oluşturulmasında oldukça etkindir. Kültürel kimliğimizin oluşturulması yanında toplumun kendini tanıması ve kendini ifade edebilen yansıtmacı bir toplum oluşturmak için sanat kesişme noktasıdır. Diyebiliriz ki insanların dışındaki nesnelere ya da zihin dünyasında yorumladığı şeyleri çeşitli birimlerde ifade etmelerinden ötürü sanat ya da sanatlar doğmuştur (Gökbulut,1992:30). Sanat insanların dünyayı yorumlayış tarzlarıdır. İnsanların içinde buldukları Sosyo-Kültürel yapı ile becerileri ulusun sanat anlayışını belirler.

Sanatın kültür ile olan ilişkisini Anıl Çeçen şöyle açıklar: "...kültürün sanatsal yönü, toplumsal yönünün içinde yer almakta ve toplum kültürünü özelliklerine göre biçimlendirmektedir. Çünkü kültürel yapının temel özellikleri sanatsal çalışmalarda ve üretimde sanatçıları etkilemekte ve biçimlendirmektedir" (Cantez,2007:15).

Kültür sanat konusunda Boydaş (1990:281-285), “kültür milletin bekasını sağlayan bir unsurdur. Sanat da kültürün çok özel bir bölümüdür. Şayet kültür işlenmezse ki bu da yaratıcılıkla mümkündür, çağdaşlaşmak mümkün değildir ve bir milletin geleceğe aktaracak hiçbir şeyi de olamaz” demektedir.

Bir ülkenin kültürel faaliyetlerinden söz ettiğimizde zihnimizdeki tabloda öncelikle o ülkenin edebiyat, şiir, resim, müzik, folklor, tiyatro, opera, bale vb. sanatsal içerikli kültürel öğeleri akla gelir. Bu zamana dek yapılmış kültür tanımlamalarına genel olarak bakıldığında “sanat”ın kültür için taşıdığı önem kolaylıkla gözlenmektedir. Öyle ki; içerisinde sanatsal anlamlar ve yapıtlar taşımayan bir kültürün varlığından söz edilemez. Tarihin ilk zamanlarından bu güne, en ilkelinden en gelişmişine değin sanatsal üretimler toplumların kültürlerini ifade eden kanıtlar olmuştur (Eren,2008:13).

Nermi Uygur’a (1996:17), göre “kültür” insanın ürettiği, içinde insanın var olduğu tüm gerçekliklerdir, o halde “kültür” deyiimiyle, üzerinde insan varlığının görüldüğü her şey anlaşılabilir. Bu kültür tanımından yola çıkarak insan varlığının en fazla görüldüğü kültürel üretimlerin, sanatsal ürünler olduğu söylenebilir. Güzel sanatlar alanında bir ressamın yaptığı tablo, bir müzisyenin beste ve yorumları, edebiyat ustalarının romanları, heykeltıraşın estetik kazandırdığı bir yapıt, şairlerin şiirleri, tiyatro sanatçısının duygu yüklü oyunu vb. pek çok kültürel ürün insan varlığının kanıtlarıdır. Sanat eserlerine hayat veren sanatçılar da toplumdaki diğer insanlara göre daha yaratıcı ve marjinal karakterli kimselerdir, iç dünyalarındaki duyguyu, heyecanı toplumdan sağladıkları verilerle dış dünyaya aktarırlar. Bu eserler içerisinde insan dünyasının görünümünü, toplumsal yaşamın anlamını taşır (Eren,2008:13).

Erinç’in (1995) sözlerine bakılırsa, sanat ve kültür arasındaki ilişkilerin şu şekilde anlatıldığını görebiliriz: Erinç; güzel sanatlar eğitiminin amacının “sadece üreten” bireyler yetiştirmek olmadığını vurgulamıştır. Sanat olgusunun ortaya çıkmasında iki özneye gereksinim olduğuna göre; güzel sanatlar eğitimi, hem sanatçı hem de alıcı (izleyici) yetiştirmek durumundadır. Eğer bu taraflardan biri olmaz veya eksik kalırsa eğitim amacına ulaşamaz ve sanat bir olgu olarak ortaya çıkamaz. Kendimize, çevremize ve yaşama karşı duyarlı olabilmenin en belirgin göstergesi kültür ve sanatla ilgili edinimlerimiz, sonra da bu alanlara bağlı tutum ve davranışlarımızdır (Mercin,2009:43).

Orçan'a göre de; kültür denince içinde insan varlığını gördüğümüz her şey anlaşılabilir (Orçan,1996:16). El emeğiyle topraktan yemek kabı yapan insanın çömleği, barınabilecek bir ev yapan inşaat ustasının yapıtı, tuvaline türlü anlamları sığdıran ressamın tablosu, bir bakır ustasının elindeki bakraç, el tezgâhında dokunan bir halı vb. birçok örnek; insan varlığından izler taşıyan, sanatçının sanatını sergilediği kültürel sunumlardır (Eren,2008:13).

Kültür ve sanat ilişkisi bir başka açıdan incelenecek olunursa, bu ilişkinin evrenselliğin temelini oluşturduğu da görülür: Sanat objesinin insanla ilgili olması, sanatın insanın ilk ortaya çıkışından beri var olduğunu ifade etmektedir. Bu yönüyle sanat, insanın ayrılmaz bir parçasıdır. Çünkü sanat kavramı dar bir çerçevede anlamını bulan bir olgu değildir. İnsanın yaşadığı mekandan tutun da giydiği elbiseye kadar, dinlediği müziğe, izlediği filme, caddeleri süsleyen heykellere, sembollere ve daha nice alanlarda, her an karşı karşıya kaldığı bir varlıktır. Bu varlık milli kültürün olmazlarından birini oluşturur. Ancak bu varlık sadece yerel sınırlarda kalmaz ve sanat eseri, sanatçı ölse dahi canlılığını ve ölümsüzlüğünü sürdürür ve diğer kitlelere ulaşır; onlara haz verir ve ortak olarak paylaşılan önemli bir değer olur. Bu yönüyle sanat eseri, hem milli kültüre hem de evrensel kültüre katkı sağlar (Mercin,2003).

Hiçbir sınırlama ve zorlama olmadan farklı kültür ve sanat ürünlerine ulaşabilme olanakları sağlamak ve bireylerin bu yönde değerlendirme yapabilecekleri bir ortamın hazırlanması içi sanat politikalarına yer verilmesi gerekmektedir.

2.1.2. Kültürel Mirasımızın Dünyaya Tanıtımı Açısından Sanat

Sanat eserleri farklı bağlamlarda farklı anlamlar kazanır. Sanat ürünleri, zengin kültürel mirasımızın dünyaya tanıtımı için halkla ilişkiler aracı olarak da kullanılabilir. Bu amaç için yabancıların ülke imajına odaklanmasını sağlayacak ve onların gözünde bu imajı güçlendirecek eserleri seçmek ve onları bu hedefler doğrultusunda bir araya getirmek şarttır. Bu etkinliklere örnek olarak; Türkiye, 1987-88'de çok masraflı, gösterişli ve iyi tanıtılmış "Muhteşem Süleyman Devri" sergisiyle bu tür bir yeniden örgütlenme, vitrin değiştirme girişiminde bulundu; sergi, 1987-88 döneminde "Türkiye: Süregiden İhtişam" adlı festival çerçevesinde Washington, Chicago ve New York'ta

gösterime sunuldu. Serginin amacı; Türkiye'ye gelemeyenler için kültürümüzü ve zenginliklerimizi görme fırsatı sunmaktı (Wallis,2008:262).

Sergiye gelince, kuyumculuğun, hat sanatının, metal işçiliğinin, minyatürlerin, çinilerin, halıların, haritaların ve duvar halılarının olağanüstü örnekleri odaları doldurmuştu; nesnelerin çoğu doğrudan İstanbul'daki Topkapı Sarayı'ndan getirilmiş, sergilenmek üzere ilk kez ödünç verilmişti. Ancak, duvarlara asılmış metinler Sultan'ın fetihlerinin boyutunu ve arkasındaki cesareti vurgularken (Kanuni zamanında Osmanlı iki kat büyümüşü), gösterime sunulan nesneler onu tüm dünyaya tanıtıyordu: Sergi, Süleyman'ın sarayının ince ve elitist sanatı üzerinde odaklanmıştı. Katalog ve duvar metinlerine damgasını vuran temel savlardan biri sultan'ın "cömert bir hami" olduğuydu (Wallis,2008:264).

Dikkat çekici biçimde teşhir edilen haritalar, aydınlatılmış savaş ve fetih sahneleri, törenlerde giyilen zırhlar ve duvarlardaki metinlerde yer alan savaşçı ifadeler, kültürünün gelişmesinde yayılcılığın önemini vurguluyordu. Türk sanat nesnelerinin ve diğer hatıra eşyalarının pazarlanmasında çağa uygun ticari bir yöntem seçilmişti (Wallis,2008:265). Nereye bakılsa Türklüğün en geleneksel ve tüm dünyayı hayran bırakan işaretleri görülüyordu.

Kuşkusuz, bu tür sergiler başarıyla düzenlendiğinde politikadan arınmış görüntü arz ederler ve olağanüstü zevkli, temsil ettiği ülkenin sanat tarihinin çerçevesini izleyicilere sunarlar.

Çok ses getiren Süleyman sergisinde yapıldığı gibi, yapılacak yeni sergiler aracılığı ile 16. yüzyıldaki uçsuz bucaksız Osmanlı İmparatorluğu'nun sanatsal başarılarına dayanarak Türkiye Cumhuriyeti'nin hak ettiği saygınlığı tekrar kazanacağı aşikardır.

2.1.3. Küreselleşen Dünyada Sermaye Sahipleri Açısından Sanat

Çok uluslu şirketler ve güçlü sermaye sahipleri, isimlerini duyurmak, imaj tazelemek için seçkin bir mecra olarak gördükleri sanata daha fazla yatırım yapmaya başlamışlardır. Finansal ve kurumsal destek yoluyla sanatın içerisine doğrudan giren kapitalizm, mücadeleci tavrını ortaya koyarak, sanatı, sanatçıyı ve sanat eserlerini

gündemine almaya başlamıştır. Çok yüksek bütçeler ile hazırlanan dev sanat projeleri, sponsor şirketlerin artistik vitrinine dönüşmektedir.

AB ve ABD'deki kültür sanat kurumları, idarelerini profesyonel işletmecilere devretmiştir. Sanatçılar, eserlerinin sergilenmesini istediklerinde ya da bir sanatsal etkinliğe katılmak istediklerinde profesyonellerin uyguladıkları bir dizi aşamadan geçmek zorundadırlar. Öncelikle yukarıda belirtilen pazarlamacı/işletmecilerin altında çalışan küratör, galeri yöneticileri ve koleksiyoncuların; söz konusu sanatçı ve eseri üzerinde uzlaşmaya varması gerekmektedir (Baltacıgil,2007:58).

Ancak bu sistemin en büyük sıkıntısı bu galerilerin kurumsal kimliklerini ve çizgilerini yatırımcı şirketlerin temsilcileri ve piyasada söz sahibi olan büyük koleksiyon sahiplerinin belirlemekte olmasıdır. Neyin güzel olduğuna ve sergilenmesi gerektiğine halkın beğenisinin değil bu kapitalist otoritelerin karar vermesidir. Tıpkı genel seçimler öncesi milletvekili adaylarını halkın yerine parti başkanlarının seçmesi gibi halk yine bu sistemde “seçilmiş seçmek” dayatmasına maruz kalmaktadır. Halkın sanatsal beğeni özgürlüğüne bile ket vurulmaktadır. Eserlerin büyük galerilerde sergileme kriterlerini halkın beğenisi yerine sermaye şirketlerinin yönettiği komisyon belirlemektedir. Yani sanatçı ve eseri küreselleşen dünyada kapitalist sermayenin tutuculuğu ve bağlayıcılığı içinde, bir propaganda nesnesine dönüşmekte, kullanılmakta ve özgür iradede yoksun bırakılmaktadır.

“Bu koşullar altında, sanat ortamına kabaca ikiye ayırmamız çok yanlış olmayacaktır: Özgüllüğünden feragat etmek durumunda kalarak sistemin arzu ettiği çizgide üretime geçen ve bu sayede ismini duyurabilen sanatçılar ve “simgesel sermayeye” boyun eğmeyen, direnç gösteren sanatçılar. Dolayısıyla güncel sanatın, karşı duran, küresel temsil biçimlerine boyun eğmeyen, 1960 sonrası avangardist hareketin devamı sayılabilecek tavrı, çok büyük ölçüde yara almakta ve kapitalist değerler içinde erimektedir. Hayatın içinden, hayatın ta kendisinden beslenen güncel sanatın, hayatın her alanına sızmış küreselleşmeden bağımsız oluşması ve piyasanın dolaşımına bu sistemden arınmış biçimde girmesi olanaksızlaşmıştır. Zaten söz konusu piyasa da yukarıda bahsettiğimiz üzere, kurumsallaşmış ve şirket politikalarının boyunduruğuna girmiştir”. Alıntı (Baltacıgil,2007: 59)

Küratörlüğe getirilen bizim yorumumuza benzer bir eleştiri, küratörler'in seçilmek yerine seçen oldukları, sadece isim seçmekle kalmayıp konuyu, sınırları ve çalışmayı belirleyip eserin sergi salonunda nasıl nerede duracağını gösterdikleri ve

sanatçıların küratör'ün siparişi ya da önerdiği kavram doğrultusunda çalışma üretir hale gelmesi üzerinedir (Boyacı,2009:58).

Küratörlük yerine “kayyum” terimini önerenlerden Hasan Bülent KAHRAMAN, kayyumun asıl sahiplenicileri tarafından bir nedenden ötürü sürdürülemeyen, tıkanmış bir işin, devamını sağlaması için devredildiği bilirkişi olduğunu dile getirmiştir. Kayyum bir işi üstlenendir, gerekli önlemleri alacak, adımları atacak ve işi yürütecektir (Boyacı,2009:57).

Bu bağlamda, küratör “devlet ile sermayenin iki ucunda yer aldıkları ağı merkez elçisi” olarak tanımlanarak sermaye ve sponsorluk sistemi ile olan ilişkileri irdelenmiş, sermaye ve sanat arasında bir aracı olarak gösterilmiştir. Sanatın küratörlük ile bugüne kadar hiç olmadığı biçimde ehlileştirildiğinin ve sanatçı-sanat yapıtı-izleyici-küratör-sponsor vb. doğal kendiliğinden zincirleme ilişki dizilişinin günümüzde, post modernist yapılanmada organize bir biçimde tam tersine çevrilerek sponsor- küratör-izleyici- sanat yapıtı- sanatçı haline getirildiğinin üzerinde durulmuştur (Boyacı,2009: 57).

2.2. SANAT POLİTİKALARI

Kültür ve sanat politikaları, bir ülkede sanatın ve sanat eserlerinin korunması ve geliştirilmesi için kültür ve sanattan sorumlu devlet organlarının; bakanlıkların, yerel yönetimlerin, derneklerin, vakıfların, üniversitelerin kültür ve sanat alanlarında izledikleri programlı yönelimlerdir. Toplumun sanatsal yaşama katılabilmesi için uygun olanakların yaratılması, yani toplumdaki her bireyin yaratıcılığını ortaya koymas ve geliştirmesi için alınan önlemler, kurulan örgütler, sağlanan ekonomik ve sosyal kolaylıklara sanat politikası denir.

Devlet ve kültür arasındaki ilişkiyi oluşturan ikinci türdeki “gerçek kültür politikaları” ise Williams’a göre sanat, kültür ve medya pratiklerini demokratikleştirme rolünü üstlenmesi gereken devletin gerçek ya da ideal politikalarını ifade etmektedir (Williams, 1984, aktaran: McGuigan, 2004: 63). Bu politika alanında etkin olan sanatın kamusal himayesi, ilk olarak İkinci Dünya savaşının sonlarına doğru Britanya’da kurulan Sanat Konseyinde ve daha sonraları benzer ülkelerdeki kültür bakanlıklarında kendini göstermiştir. Önceleri sanat olarak kabul gören şey sadece güzel sanatlar

olmuşsa da 1970'lere doğru bu tanımlama genişleyen bir anlam kazanmıştır. Bundan böyle popüler kültürün sanattan dışlanması pek mümkün olmayacak ve artık himaye politikalarında gözetilecek temel belirleyici nokta da sanatsal ürünlerin değer ve niteliğinden çok pazarın bu ürünlerle arasındaki ilişkide oynadığı rol olacaktır. Bu durumda, sanatın kamusal himayesi, güzel sanatları pazarın gücü ve baskısından koruyarak onu destekleyecekti (McGuigan, 2004: 63). Stanbridge, sanatı, toplumsal güçlerden bağımsız, özerk bir alan olarak gören “evrenselci bakış açısının”, 1980'lerle birlikte sanat ve kültürün, ekonomiyle olan ilişkisiyle ilgili yeni bir anlayışın yanında, bir de kültürel çalışmaların yükselmesiyle, onu toplumsal faaliyetlerden sadece biri olarak gören kültürel bakışla çarpıştığını dile getirir.

Bu gelişmeler, sanatın geleneksel anlamını aşan ve onu tamamlar nitelikte olduğu öne sürülen başta film, yayıncılık, reklâmcılık, tasarım, mimari ve modayı olmak üzere, kültürel miras ve müze sektörünü de kapsayan “kültürel endüstri” kavramının, daha güncel ifadesiyle “yaratıcı endüstriler” kavramının iyice kurulduğu, pekiştirildiği yeni bir dönemi beraberinde getirmiştir (Stanbridge,2005:158). Modern ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, bu devletlerin toplumun kalanını kontrol altında tutarak düzenlemesi gerektiği söylemi, kültür politikalarının hayata geçirilmesini meşrulaştırmıştır. Toplum mühendisliğinin temel unsuru olan bu politikalar daha çok sanat alanında kendini göstermiştir (McGuigan,2004:36–37). Kültürü sanatsal pratiklerle örtüştürüldüğü devlet nezdinde, kültürel mirasın ekonomik ehemmiyeti göz önünde tutularak, özel ortaklıkların sponsorluğunu yaptığı ve bir ticari eğlence olarak sunulan sanatın turizmde teşhir edilmesi, bu alan üzerinden elde edilen gelire işaret etmektedir. Ancak bu durum, bir sanat politikasından ziyade egemen toplumsal düzeni renklendirerek ve ilginç kılarak daha etkin hale getirmeye ve onu temsil etmeye yönelik gerçekleştirilen politikalara işaret etmektedir (McGuigan,2004:62).

McGuigan, Williams'ın yapmış olduğu ayrıma dayanarak kültür politikalarının gerçekleştirilme tarzını ikiye ayırır. Bunu genellikle üstü örtük olarak, kültür-sanatın ekonomiye indirgenmesi ve ulusal kalkınmacılıkla (yükseliş) gerçekleşen “gösteri/teşhire dayalı politikalar” (as display) ile sanatın kamusal himayesi, medya düzenlemesi ve kültürel kimlik ile ilgili olan politikaların ortaya çıktığı “gerçek/tam (proper) kültür-sanat politikaları” ayrımıyla ortaya koymaktadır (McGuigan,2004:64). Williams, olabildiğince göze çarpan bir tarzda gerçekleşen birinci türdeki kültür-sanat

politikalarının, sadece iktidarın değil aynı zamanda bu iktidarı ritüel olarak simgeleyen “gösteri”nin de merkez organı olan devletin, bu “gösterileri” kültürel olarak inşa etmesine rağmen, sanatsal kamu politikası olarak ilan etmediğini dile getirir. Bu “gizli” politikalar, “ulusal yükselişi” görkemli seremonilerle simgelerken; ekonomik gelişmeyi tetikleme ve şirketlerin çıkarını arttırmaya yönelik gerçekleştirilen kamusal sanat yatırımları akılcı temellere oturtarak kültür ve sanatı “ekonomiye indirgemektedir” (Denizer,2007:26).

Bu politikaların önemli bir boyutunu oluşturan fuarlar, sergiler ve müzeler; sanatsal ve politik olduğu kadar, maddi gelirinde oluşmasına yönelik olarak düzenlenmektedir (Bennett,1995:877). Bennett’in geliştirdiği “teşhirsal kompleks” (exhibitionary complex) kavramsallaştırması ele alındığında, toplumsal kontrolün sadece akıl hastanelerinde ve hapishanelerdeki kapatılma ile değil aynı zamanda sergi ve müzelerdeki gösterilerin “terbiye etmeye yönelik eğitsel düzenlemelerle” de gerçekleştiği görülmektedir. Bennett, bu komplekslerin bilgi/iktidarı daimi kılan bir bağlam sunduğunu ve buradan hareketle geliştirdiği kavramsallaştırmanın kendini gönüllü olarak düzenleyen bir millet/ulusu örgütlemeye yönelik geliştirilmiş kültürel teknolojileri ifade ettiğini dile getirmektedir (Bennett, 1995, aktaran: McGuigan, 2004: 73). Bu bağlamda, müzeleri, salt geçmişin sanat eserlerinin depolandığı yer olarak değil, kültürel ve toplumsal dünyanın tamamlayıcı bir türevi, tarihsel bağlama vurgu yaparak estetik özerkliği dışlayan ve nesnelere bağlamlarından koparılmış olarak temsil eden bir yer olarak görebiliriz (Stanbridge,2005:167).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE SANAT POLİTİKALARI

3.1. AVRUPA BİRLİĞİ (AB)

Bugün itibariyle AB: kalıcı barışın sağlanması, birlik, eşitlik, özgürlük, güvenlik ve dayanışma şeklindeki temel değerleri benimseyen; buna ilaveten, üye ülkelerde özgürlük ve demokrasi ilkelerinin korumasını, insan haklarına saygıyı ve temel haklar ile birlikte hukukun üstünlüğü kuralının uygulanmasını sağlamayı kendisine amaç edinen, dünyada benzeri olmayan ulus üstü kurumsal bir sistem olarak tanımlanmıştır (www.deltur.cec.eu.int,2007). Yine AB; ekonomi, sanayi, siyaset, yurttaş hakları ve dış politika alanlarını kapsayan çok-sektörlü bütünleşmenin en ileri biçimi olarak görülmüştür.

Diğer bir deyişle AB; “2.Dünya savaşından sonra büyük bir yıkıma uğrayan Avrupa’da, barışın ve bölgesel istikrarın yeniden sağlanması amacıyla oluşturulan bir ülkeler topluluğu” olarak ifade edilmiştir.

AB, Mayıs 2004’deki katılımlarla beraber üye ülkeler arasında sınırların kaldırıldığı, ortak politikaların ortak kurumlar tarafından yönetildiği ve üye sayısının 25 olduğu bir Birlik haline gelmiştir. Bulgaristan ve Romanya’nın1 Ocak 2007 tarihinde üye olmaları ile birlikte bugün itibariyle AB, 27 üye ülkeden oluşan, 4 milyon m2’lik alana yayılmış, 450 milyonluk nüfusuyla dünyanın en kalabalık üçüncü bölgesi konumuna erişti (Avrupa Bilgi Merkezi-İstanbul, 2007).

Yine 1993 yılında Kopenhag’da düzenlenen AB Zirvesi’nde, aday ülkelerin Birliğe üyelikleri için gerekli kriterler belirlendi. Kopenhag Kriterleri, adı verilen bu kriterler de; birlik içinde, ‘demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını, azınlıkların saygı görmesini ve korunmasını, işleyen bir pazar ekonomisinin sürekliliğini ve rekabetle başa çıkabilmeyi ayrıca üyeliğin gerektirdiği siyasî, ekonomik ve malî şartlara bağlı kalınmasını garanti altına almayı amaçlayan düzenlemeler’ yer almaktaydı (Burak,2008:10).

3.2. AVRUPA BİRLİĞİ’NDE SANAT POLİTİKASI

AB’nin de sanat politikalarının amacını bir ortak tarih, bilinç, hatıra, kültür ve kimlik yaratmak olarak ifade edebiliriz. Bu bağlamda Eric Hobsbawm’ın ileri sürdüğü “icat edilmiş gelenekler” 90 (invented traditions) ve Benedict Anderson’un “Hayali

Topluluklar” (imagined communities) düşünceleri AB’nin kimlik inşa sürecine açıklık getirmektedir. Eric Hobsbawm geleneklerin icat edildiklerini savunmaktadır. İcat edilmiş gelenekler, geçmişin devamını içererek belli değer ve davranış normlarını telkin etme yolları arayan uygulamaları ifade etmektedir. Bu noktada gelenekler geçmişten izler taşıyarak hem geçmişi hatırlatmakta, bugüne uyarlanarak bugünü tanımlamakta ve belli sınırlar koyduğundan ötürü hem ait olunan hem de dışarıda kalanı göstermektedir. Bu gelenekler geçmişte var olan geleneklerin aynısı değildir fakat aynı zamanda geçmişte var olan şekillerinden de tam olarak kopmamıştır (Tolunay,2007:35-36).

3.2.1. Avrupa Birliği Sanat Politikaları ve Ortaya Çıkışı

AB’ye üye ülkelere bakıldığında aralarında farklar olduğu görülmektedir. AB siyasi ve ekonomik entegrasyonundan sonra kültürel entegrasyonuna ağırlık vermiştir. Kültürel entegrasyonun altında yatan en önemli sebep aslında AB’nin kültür ve sanat politikalarını kullanarak birliğe üye Avrupa toplumları için ortak değerler inşa etmektir (Shore,2000:41) Diğer bir deyişle, aynı değerleri paylaşan bir Avrupa toplumunu oluşturmak, güçlendirmek ve genişletmektir.

AB kültür ve sanat politikaları ile sağlanmak istenen, paylaşılan Avrupa tarihini ve Kimliği’ni yeniden yaratmak ya da Avrupalılara hatırlatmaktır. Kültürel değerler hem geçmişi hatırlatmaktadır hem de şimdiki zamanı tanımlamaktadır. Kültür nasıl ki geçmişten izler taşıyorsa yaşanan zamana göre de şekil almakta ve değişmektedir. Kültür zaman bağlamında anlam kazanmaktadır (Giles ve Middleton, 1999:12).

Ülkeler, çıkarlarını savunmak ve değerlerini yaymak için güç kullanırlar. Uluslar arası ilişkilerde bu gücün dört boyutu vardır: askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel. İlk üç boyut, sert güç (hard power) olarak tabir edilen unsurları kapsar. AB, dünya çapındaki çıkarlarını ve değerlerini savunmak ve güçlendirmek için sert gücün yanı sıra yumuşak güçten de (soft power) faydalanır. Joe Nye’in tanımıyla yumuşak güç, “istediğini elde etmek için başkalarını cezp ederek ve ikna ederek kendi amaçlarını benimsetmek yetisidir”. Sanat ve maddi-manevi kültürel miras, Avrupalı kimliğinin ve algısının kalbindedir. Avrupa kimliği ve insanlık tarihi üzerinde derin bir iz bırakmıştır. Yumuşak gücün en etkili hali onurlu bir yaşam için insan özgür olmalıdır. Bu fikir, yani

özgürlük ile onur arasındaki bağlantı, Avrupa'nın kimliğinin özünü oluşturur (Vries,2009:15-16).

3.2.2. Avrupa Birliği Sanat Politikalarının Gelişimi

16 Aralık 2004 yılında Avrupa için bir Anayasa oluşturan Antlaşma imzalanmıştır. Antlaşmanın ön sözünde Avrupa'nın acı deneyimler sonunda yeniden birleştiğine ve birliğin kıtayı kültüre, öğrenmeye ve sosyal ilerlemeye açık tutma isteğinde olduğu ifade edilmiştir. Ulusal kimlik ve tarihlerden gurur duyarak Avrupa halkının önceki bölünmelerin üstüne çıkacağına ve ortak bir kader oluşturarak daha fazla birleşeceğine ikna olunduğu belirtilmiştir. Birliğin amaçları arasında Birliğin kültürel, sanatsal ve dilsel çeşitliliğine saygı duymak ve Avrupa kültürel mirasının korunmasını sağlamak yer almaktadır. Birliğin sembolleri olarak bayrak, marş, "Çeşitlilik içinde Birlik" sloganı, Avro ve 9 Mayıs Avrupa Günü yer almıştır.

Böylece ilk defa resmi olarak "çeşitlilik içinde birlik" sloganı Avrupa'yı temsil eden semboller arasında yer almıştır. Çeşitlilik içinde birlik sloganı, "AB yolu ile Avrupalılar barış ve refah için birlikte çalışmak için birleşmiştir ve Avrupa'da yer alan birçok değişik kültür, gelenek ve dil kıta için pozitif bir varlık oluşturmaktadır" anlamına gelmektedir (Tolunay,2007:38).

Kültür başlığı altında (3. Bölüm III-280. madde), Avrupa insanların tarihi ve kültürleri hakkında bilginin artırılması ve Avrupa insanının tarihi ve kültürünün yayılması, Avrupa'nın kültürel mirasının önemini korunması, ticari olmayan kültürel değişim ve görsel ve iletişim sektörünü de içeren sanatsal ve edebi yaratıcılığın artırılması ve bu alanlarda atılacak adımların desteklenmesine karar verilmiştir. Kültür alanında üçüncü ülkelerle işbirliğinin artırılması konusu AB Antlaşmasında olduğu gibi tekrar vurgulanmıştır (Tolunay,2007:38).

Tüm bu bilgiler ışığında, AB oluşturduğu çember içerisinde yer alan üye ülkelerin tarihlerine ve birliğe dahil olmadan önce yarattıkları değerlere saygı göstererek, bu değerleri bir çatı altında toplama gayretindedir. Bu nedenle AB geliştikçe, büyüdükçe ve birbirine yaklaştıkça ortak değerlerine vurgu yapmaya başlamıştır. Bu değerleri vurgularken de her ülkenin kendine özgü değerleri olduğu ve ulus devlete ait bir kimliği olduğunu unutmayarak hareket etme eylemindedir. Birlik

içerisinde var olan bu çeşitliliği kendine bir tehdit olarak görmemekte ve AB kültürünün bu çeşitliliğin kendisi olduğunu vurgulamaktadır.

3.2.3. Avrupa Birliği'nde Uygulanan Sanatsal Programlar

1996 ve 2006 yılları arasında dört tane kültürel program uygulanmıştır. Bunlardan ilki Kaléidoscope (1996-1999), ikincisi Ariane (1997-1999), üçüncüsü Raphaël (1997-1999) ve dördüncüsü ise Kültür 2000 (2000-2006) kültür programlarıdır.

Ayrıca Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölgesi Kültürel Mirası Geliştirme Programı (2003-2007), Kültür 2007 Programı (2007), Kültür 2007-2010 programı (2007-2010), Türkiye-AB Sivil Toplum Diyalogu: Kültür Köprüleri Programı AB tarafından desteklenmektedir.

3.2.3.1. Kaléidoscope Programı

Avrupa Parlamentosu ve Bakanlar Konseyi, Kaléidoscope programını 29 Mart 1996 yılında 3 yıllık bir dönem için 26,5 milyon Avro'luk bir bütçe ile uygulamaya koymuştur. Programa ayrılan bütçeye 1999 yılında 10,2 milyon Avro daha eklenmiştir. Avrupa Kültür Şehri ve Avrupa Kültür Ayı da, AB Barok Orkestrası ve AB Gençlik Orkestrası faaliyetleri gibi desteklenmiştir. Program Avrupa'daki sanatsal ve kültürel yapımları iş birliği yolu ile desteklemek için oluşturulmuştur. Amacı, Avrupa insanların kültürel hayatının ve kültürünün yayılmasını, sanatçıların ve diğer kültürel operatörlerin (cultural operator) uzman eğitimine katkıda bulunmak ve herkes için kültüre katılımı kolaylaştırmak için Avrupa boyutu olan projeleri desteklemektir. Programın içerdiği sektörler şunlardır: sanatsal performans (dans, tiyatro, müzik, opera, v.s.), plastik ve görsel sanatlar (resim, heykel, mimari, yontma sanatı), uygulamalı sanatlar (fotoğrafçılık, tasarım) ve sanatsal ifade çeşidi gibi çoklu ortam gerektiren projeler (Tolunay,2007:57).

Temmuz 1990 tarihinde, Komisyon "Avrupa Platformu"na katılmak için gereken koşul ve kriterleri yayınlamıştır. Avrupa Platformu, 1991 yılında en az üç Üye Ülkenin bir araya gelerek oluşturdukları kültürel ve sanatsal olayları desteklemek üzere ilk Kaléidoscope programına dönüştürülmüştür. Bu program kültürel olayları daha fazla

destekleyebilmek, sanatsal yapım ve ağ şeklinde işbirliğini desteklemek, Avrupa mirasına halkın katılımını daha fazla arttırabilmek ve uzmanlar arasında kültürel ve sanatsal işbirliğini arttırabilmek için 1994'te yeniden düzenlenmiştir. 1990 ve 1995 yılları arasında, 500'den fazla kültürel proje Topluluk desteği almıştır. 1990 ve 1996 yılları arasında, Komisyon, Avrupa'da çeviri ve kitap alanında da bir çok pilot proje ortaya sunmuştur ve 500'den fazla proje ya da çevirinin desteklenmesini sağlamıştır (Sarp,2004:126).

Tiyatro ve opera gösterilerinden etnik müzik ve caz konserlerine, fotoğraf sergilerinden belgesel film gösterimlerine kadar birçok etkinliği kapsayan İtalyan Kültür Merkezi'nin "Kaleydoskop Avrupa" projesine katılan Devlet Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Lemi Bilgin, çok uluslu ve çok boyutlu bir çalışma olan projenin uzun yıllar sürecek işbirliklerinin temelini oluşturduğunu düşünüyor (www.zaman.com.tr,2011).

3.2.3.2. Ariane Programı

Ariane çeviriyi de içeren kitapları ve okuma sektörünü içeren bir programdı. İki yıl (1997-1998) süresince uygulanmıştır. İlk başta 7 milyon Avro'luk bir bütçe ayrılmıştır. 1999 yılına kadar bir yıl uzatılmış ve bütçeye ek olarak 4,1 milyon Avro daha eklenmiştir. Ariane toplamda 767 edebiyat çevirisini, oyun ve referans çalışmasını, işbirliği ve uzman eğitimi projelerini desteklemiştir. Avrupa Edebiyat Ödülü ve Avrupa Çeviri Ödülü de desteklenmiştir. Programın amacı bölgesel ve ulusal çeşitliliğe saygı duyarak kültürlerin gelişmesi için bu alanda gerçekleştirilen faaliyetleri tamamlamak ve kitap ve okuma alanında Üye Ülkeler arasında işbirliğini desteklemek, çeviri ve edebiyat çalışmalarını, oyunları ve referans çalışmaları destekleyerek ve işbirliği projelerini ortaklığa taşıma ve bu alanda uzmanların becerilerini geliştirmeye destek vererek Avrupa insanının tarihinin ve edebiyatının yayılmasını ve bu konularda bilginin artmasını sağlamaktı (Tolunay,2007:58.59).

3.2.3.3. Raphaël Programı

Raphaël programı ise miras konusunda Topluluğun bir hareket programı idi. Dört yıl (1997-2000) için uygulamaya konulmuş ve 30 milyon Avro'luk bir bütçe

ayrılmıştır. Amacı Avrupa kültürel mirasını korumak ve arttırmak, Avrupa vatandaşlarını kültürel miras konusunda bilinçlendirmek ve bu konuya dahil olmalarını sağlamaktır. Bu programda yer alan ana sektörler taşınabilir ve taşınamaz miras (müzeler, koleksiyonlar, kütüphaneler ve fotoğrafları, filmleri ve sesli arşivleri de içeren arşivler), arkeolojik ve sualtı mirası, mimari miras ve kültürel alanlardı (doğal ve kültürel nesnelere). Toplamda bu alanlarda 360 proje ve 1500'den fazla operatör desteklenmiştir. Avrupa mirası laboratuvarları da bu program kapsamında destek bulmuşlardır (Tolunay,2007:58.59).

3.2.3.4. Kültür 2000 Programı

Eski adları Ariane, Kaleidoscope ve Raphael olan kültürel programlar, artık *Culture 2000* adlı tek bir bütünde toplanmaktadır.

Amaç, Avrupa'daki kültürel kalıtımın korunması, sanatçı, yaratıcı ve diğer kültür profesyonellerine yardım, kreasyon ve yeni kültürel ifade biçimlerinin değerlendirilmesi, kültürel ve tarihsel diyaloglarıdır. Ayrıca

- Menkul ve gayrimenkul kültür kalıtımının (sanat eseri, bina; müze, tarihsel yapıt, arşiv, kütüphane), arkeolojik, mimari, deniz altı kalıtımının, kültürel önem taşıyan peyzajların, yeni teknolojilerle korunması adına yüzlerce proje oluşturulmaktadır.
- Sanatsal ve kültürel yaratım projelerine, işbirliğin de yürütülen kültürel proje ve olaylara veya en az beş ülkenin katılımıyla düzenlenecek büyük çaplı faaliyetlere teknik ve mali yardım sağlanmaktadır.

Kültürel ödüller, Avrupa Kültür Ay'ı, Avrupa Kültür Kenti, Avrupa Kültür Başkentleri gibi etkinlikler de Culture 2000 programının bünyesinde bulunmaktadır (Topuz,2006: 83).

Kültür 2000-2006 yılları arasında uygulanmak üzere yedi yıllığına toplam 236,5 milyon Avro'luk bir bütçeye sahip bir programdır. Kültür 2000 diğer programlardan farklı olarak tüm sanatsal ve kültürel alandaki projelere bağışlar sağlamaktadır. Kültür 2000'in amacı, kültürel çeşitliliği ve paylaşılan kültürel mirası ile karakterize edilen ortak bir kültür alanını desteklemektir. Kültürel dolaşım ve

yaratıcılığı, tüm kültürlere katılımı, sanatın yayılımını, kültürlerarası diyalogun ve Avrupa insanların tarih bilgisinin artmasını desteklemek amacı ile kurulmuştur. Aynı zamanda kültüre sosyal bütünleşme ve sosyo-ekonomik gelişim rolü eklemektedir. Projeler bağımsız katılımcılardan oluşan bir panelle seçilmektedir. 30 Avrupa ülkesi Kültür 2000 programı içerisinde yer almaktadır. Bunlardan 25'ini üye ülkeler, üç tanesi Avrupa Ekonomik Alanında yer alan ülkeler (İzlanda, Liechtenstein ve Norveç) ve o tarihte aday konumunda olan iki ülke (Bulgaristan ve Romanya). Üç ana kategoride bu program yer almaktadır. Bunlardan ilki belli yıllık faaliyetler, çok yıllık faaliyetler ve Avrupa Kültür Şehrini de içeren belli kültürel olaylardır (Tolunay,2007:58).

3.2.3.5. Kültür 2007 Programı

AB genelinde uygulanan kültür 2007 programı, kültürel çoğulculuk kavramına saygı duyulması ve desteklenmesi amacıyla işbirliğinin ve kültürel değişimlerin sağlanmasını hedefler. Bu programla AB, kültürel işbirliği projelerine; gösteri sanatları plastik ve görsel sanatlar, edebiyat, kültürel miras ve kültürel tarih alanlarında destek sağlanmaktadır. Program; özgürlük, eşitlik, demokrasi, hoşgörü ve beraberlik temeli üzerine kurulu Avrupa topluluğunun birer üyesi olan bireylerin ortak kültürel değerlere sahip çıkmalarını ve bunları kimliklerinin bir parçası olarak görmelerini amaçlamaktadır. Türkiye'de kültür 2007'ye dahildir ve bu programın Türkiye iletişim noktası kültür ve turizm bakanlığıdır (www.ccp.kultur.gov.tr).

3.2.3.6. Kültür 2007-2010 programı

AB'nin "2007-2010 Kültür Programı"na AB Üye Ülkeleriyle eşit koşullarda katılan Türkiye'den kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren birçok katılımcı, bu program çerçevesinde diğer Avrupa ülkelerindeki meslektaşları ile tanışarak çok sayıda ortak proje ve etkinlik geliştirmektedir.

"Kültür Programı" çerçevesinde her yıl kültürel miras, mimarlık, edebiyat ve müzik alanlarında AB Ödülleri verilmektedir. 2010 yılında Türkiye, İstanbul'da Aya İrini'de AB Komisyon Üyesi Vassiliou'nun katılımıyla düzenlenen bir törenle; İstanbul

Yeni Camii Hünkâr Kasrı'nın restorasyonu çalışmasına verilen "AB Kültürel Miras Ödülü"nü aldı (<http://www.zaman.com.tr>,2011).

3.2.3.7. Türkiye-AB Sivil Toplum Diyalogu: Kültür Köprüleri Programı

AB'nin kültüre verdiği önem, Türkiye'ye sağladığı katılım öncesi mali yardımlarda da kendini göstermektedir. 6 milyon Avro bütçeli "Türkiye-AB Sivil Toplum Diyalogu: Kültür Köprüleri Programı", bunun en güzel örneklerinden biridir. Bu programın amacı, Türkiye'de Avrupa sanat ve kültürünün farklı yönlerine kamuoyunun ilgisini artırmak ve AB'ye katılım süreciyle ilgili daha fazla bilgi sahibi olunmasını sağlamaktır.

Program kapsamında desteklenen projeler, Türkiye dâhil 18 Avrupa ülkesi tarafından uygulanmaktadır; çok uluslu ve çok kültürlü faaliyetlerle geniş kitleleri hedef almaktadır. Programın özel elçileri arasında, yazar Elif Şafak, oyuncu Serra Yılmaz, modacı Atıl Kutoğlu ve müzisyen Jordi Savall gibi ünlü isimler yer almaktadır. Program, AB ülkelerinin Türkiye'deki kültür merkezlerinin Türk ortaklarıyla birlikte yürüttükleri çeşitli projeleri de desteklemektedir (www.avrupa.info.tr,2011).

3.2.3.8. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölgesi Kültürel Mirası Geliştirme Programı

AB, Türkiye'ye kültür mirasını muhafaza etmesi konusunda da önemli destek sağlamaktadır. 2003-2007 döneminde yürütülen "GAP Bölgesi Kültürel Mirası Geliştirme Programı", AB'nin finanse ettiği en kapsamlı programlardan biriydi. Toplam 17 milyon Avro bütçeli program kapsamında, bölgedeki 9 ilde, 31 proje finanse edildi. Bunlardan biri olan "Gaziantep, Halfeti ve Rumkale'de Turizm Potansiyelinin Geliştirilmesi Projesi" kapsamında kurulan Mozaik Eğitim Merkezi'nde, mozaik tekniği, arkeoloji, jeoloji ve pazarlama eğitimleri verildi. Programın stajyerlerinden Aygül Kürekçi, aldığı eğitimin, resim ve çizim yeteneğini ortaya çıkardığını ve meslek sahibi olmasını sağladığını belirterek herkese bu tür projelere katılma çağrısı yapmaktadır (www.zaman.com.tr,2011).

3.2.3.9. Avrupa Kültür Başkentleri

Avrupa Kültür Şehri fikri 1983 yılında Atina'da yapılan Avrupa Topluluğu'nun Kültür Bakanları toplantısında Yunanistan Kültür Bakanı Melina Mercouri tarafından ortaya atılmıştır. Avrupa Topluluğu amacını Avrupa kültürlerinin çeşitliliğini ve zenginliğini ve paylaştıkları özellikleri ortaya çıkarmak ve Avrupa Topluluğu vatandaşları arasında karşılıklı aşinalık yaratmak olarak belirlemiştir (Sassatelli,2002:441).

Avrupa Kültür Şehri uygulamasına ilk olarak 1985 yılında geçilmiştir. Yıllar itibari ile Avrupa Kültür Şehirleri sırasıyla Atina (1985), Floransa (1986), Amsterdam (1987), Berlin (1988), Paris (1989), Glaskov (1990), Dublin (1991), Madrid (1992), Antwerp (1993), Lizbon (1994), Lüksemburg (1995), Kopenhag (1996), Selanik (1997), Stockholm (1998), Weimar (1999), Avignon, Bergen, Bologna, Brüksel, Helsinki, Krakow, Reykjavik, Prag, Santiago de Compostela (2000), Porto ve Rotterdam (2001), Bruges ve Salamanca (2002), Graz (2003), Cenova ve Lille (2004), Cork (2005), Patras (2006), Lüksemburg ve Sibiu (2007), Liverpool ve Stavanger (2008)'dir. Essen ve Pécs'in yanı sıra İstanbul da 2010 yılı Avrupa Kültür Şehri olarak seçilmiştir (Tolunay,2007:60.61).

AB'nin kültür alanındaki önemli bir girişimi de, her yıl, belirli kentleri, AKB seçmesidir. Bu ünvan, 1985'ten beri, 40'ın üzerinde şehrin, kendini yeniden yaratarak uluslararası profilini yükseltmesini sağladı. Bu çerçevede, İstanbul da, AKB seçildiği 2010 yılında, kültür ve sanat faaliyetleri açısından, modern tarihinin en zengin dönemini yaşadı.

AB, İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti yılına hazırlanmasına yardımcı olmak için yenilikçi fikirler ve ortak prodüksiyonlar yoluyla Türkiye'de ve Avrupa'da kültürel diyalog ve ilişkilerin geliştirilmesini destekleyen birçok küçük ama çok önemli projeye finansal destek sağladı (www.zaman.com.tr,2011).

İstanbul'un AKB'si sürecinde; çağdaş kültür politikalarının tartışılması ve oluşturulması, Türkiye'nin ve Avrupa'nın kültür ve sanat kurumları arasında uzun soluklu ve sürdürülebilir ilişkiler kurulması, kültürel ve sanatsal ilişkiler aracılığıyla Türkiye'nin dünya coğrafyasında çağdaş ve küresel bir kültür kenti olarak algılanması

amacıyla sürecin başlatılması ve 2010 yılı sonrasında da bu algının geliştirilerek sürdürülmesi hedeflenmiştir.

3.2.4. AB ve Türkiye Arasındaki Kültürlerarası Diyalog İçin Uygulanan Projeler

Toplumlararası diyalog ve işbirliği, hiç kuşkusuz Türkiye'nin AB ile bütünleşmesini sağlayacak en önemli unsurlardan biri. Çoğu zaman siyaset ve ekonominin gölgesinde kalan bu unsurun, aslında, Türkiye ve Avrupa halklarının birbirlerini anlamalarına ve tanımalarına olanak sağlayan çok temel bir işlevi var. Özellikle kültür, eğitim ve bilim alanlarını kapsayan toplumlararası paylaşımlar geleceğin şekillendirilmesine ve ortak dil geliştirilmesine önemli katkı sağlamaktadır.

AB, eğitim, kültür, bilimsel araştırma ve teknolojiye yönelik birçok program ve proje ile toplumlararası diyaloga ve birlikte çalışma kültürüne katkıda bulunuyor. Toplumun tüm kesimlerinin yararlanabildiği, AB destekli binlerce proje sayesinde Türkiye ile AB her geçen gün daha çok bütünleşiyor.

Kültürlerarası diyalog; ülkeler ve toplumlar arasında anlayışı geliştirmenin, önyargı ve bilgisizliği aşmanın anahtarıdır. Aynı zamanda, toplumsal kaynaşmayı ve kamu hayatına demokratik katılımı da teşvik eder. Dahası, kültür ve sanat; istihdam ve ekonomik büyüme için en dinamik sektörler arasındadır.

AB ve Türkiye arasındaki kültürlerarası etkileşim, kendiliğinden gelişen ve hâlihazırda yoğun bir olgudur. AB, Türkiye'nin her köşesinde yürütülen çeşitli kültürel işbirliği programlarıyla bu süreci desteklemektedir ve destekleyecektir.

Bir diğer AB destekli projede; 66 Türk ve Avrupalı yazarın, Edirne'den Kars'a uzanan 24 şehirde buluşmasını sağlayan Goethe Enstitüsü'nün "*Yollarda: Avrupa Edebiyatı Türkiye'de / Türk Edebiyatı Avrupa'da*" projesinin koordinatörü Claudia Hahn-Raabe, "Türk çocuklarının Avrupalı sanatçılarla iletişim kurma konusunda ne kadar istekli olduklarını gördükten sonra, daha uzun süreli benzer projeler gerçekleştirmeye karar verdiklerini" söylemektedir.

Fransız Kültür Merkezi tarafından yürütülen "*Dijital Köprüler*" projesinin katılımcılarından Anadolu Üniversitesi öğrencisi Duygu Saykan ise, "proje kapsamında

oluşturulan uluslararası e-gazetecilik platformu sayesinde, ileride gazeteciliğin hangi alanında çalışmak istediği konusunda daha net bir fikir edindiğini” belirtmektedir.

Aynı şekilde, İngiliz Kültür Merkezi'nin Anadolu Kültür Platformu ve Garanti ağdaş Sanat Merkezi işbirliğiyle yürüttüğü *"Benim Kentim"* projesi de Avrupa'dan beş sanatçıya beş Türk kentini (Çanakkale, Konya, Trabzon, Mardin, İstanbul) ziyaret ederek Türkiye'nin kültür zenginliğini yaşamaları ve eserlerini kamuya açık alanlarda sergilemeleri imknını sağladı. Aynı zamanda, Türkiye'nin önde gelen altı genç sanatçısı da, Berlin, Dortmund, Helsinki, Londra, Viyana ve Varşova'daki kültürel meknlarda eserlerini sergileyerek bu kentlerde Türkiye'deki ağdaş sanat uygulamalarını tanıtma fırsatını bulmuştur (www.zaman.com.tr,2011).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE SANAT POLİTİKALARI

4.1. TÜRKİYE’DE SANAT POLİTİKALARI

Kültür ve sanat politikalarında iktidardaki hükümetin kültür ve sanata yaklaşımı Türk sanat politikasını belirlemektedir. Kültürü üreten, yaşatan sanat ve sanatçıya, aydına, entelektüele gereken değer verilmezken mali kaynak yetersizliği, kültürel alanda görev alacak kalifiye eleman yetersizliği kültür politikaları çalışmalarını sınırlamaktadır. Ayrıca Türkiye hükümetlerinin yaşamış oldukları iktidar sorunu da kültür politikalarında istenilen başarıya ulaşmayı engellemektedir. Özellikle 1977-1983 yılları arasında kurulan hükümetler kısa ömürlü olmuş, bir hükümetin hazırladığı program bitmeden iktidarı sona ermiş, çoğu proje yarım kalmış, bu olumsuzluklarda kültür politikalarını geriletmiştir.

Son dönem kültür politikalarında gözlenen bir gelişimle; halkın kültürel faaliyetlere katılımının artırılması amacıyla gelenekselin modernize edilerek halka sunulduğu çalışmaların artmış olmasıdır. Devlet Opera ve Balesi’nde 2007 senesinde izleyicinin çok beğendiği “Ali Baba ve Kırk Haramiler” eseri bu durumu örneklemektedir. Türk halkından milli değerlerine sahip çıkarak Batı’daki kültürel gelişmelerden de geri de kalmayan bir toplum modeli oluşturması beklenmektedir (Eren,2008,97).

4.2. KÜLTÜREL GELİŞMEDE SANAT POLİTİKALARI

Kamuoyunun, üzerinde birleştiği konulardan biri kültür-sanat politikasıdır. Kültür-sanat devletini modernleştirmeye çalışır. Toplum da oluşturulan kültür politikasının işlevi, bireylerin yeteneklerinin serbestçe sınanması ve istedikleri sanat eğitimini almalarının sağlanmasıdır (Onaran, 1984:30). Ortak faydalar için ulusun, bölgenin, toplum ya da çeşitli sosyal grupların sanatsal ve düşünsel yapıtların yaratılmasının desteklenmesi, kültürel mirasının korunması ve bunların büyük kitlelere ulaşmasının sağlanması; ulusun, kültür ve sanat politikasının yayılmasını sağlar. Kültür ve sanatın geliştirilmesi, yaygınlaştırılması parti ve devlet politikası haline getirilmiştir (Cantez,2007:38).

4.2.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Görevleri ve Faaliyet Alanları

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görevleri şunlardır:

a) Millî, manevî, tarihî, kültürel ve turistik değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtmak, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak,

b) Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak,

c) Tarihi ve kültürel varlıkları korumak,

d) Turizmi, millî ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak,

e) Kültür ve turizm alanlarında her türlü yatırım, iletişim ve gelişim potansiyelini yönlendirmek,

f) Kültür ve turizm yatırımları ile ilgili taşınmazları temin etmek, gerektiğinde kamulaştırmak, bunların etüt, proje ve inşaatını yapmak, yaptırmak,

g) Türkiye'nin turistik varlıklarını her alanda tanıtıcı faaliyetler ile her türlü imkân ve araçlardan faydalanarak kültür ve turizmle ilgili tanıtma hizmetlerini yürütmek,

h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Türkiye genelinde ve yurt dışındaki birbirinden farklı milli ve milletler arası kültür; sanat ve turizm faaliyetine öncülük eden Kültür ve Turizm Bakanlığı; yerel kültürü yaşatmakta; Türkiye sınırları dışındaki uluslararası etkinliklere öncü olmaktadır. Bakanlığın faaliyet alanlarından birisi de kültür varlıklarını koruma ve yaşatma anlayışı çerçevesinde çalışmalar yaparak, müzeler ve ören yerlerinin korunması ve denetimi sağlamaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tüm dünya çapında Türkiye'yi tanıtıcı kültür ve turizm etkinlikleri, fuarlar, konferanslar, şenlikler vb. düzenlemekte, kütüphanelerle ilgili kapsamlı hizmetler sunmaktadır.

Bakanlık öncülüğünde iç ve dış turizmin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi, teşvik edilmesi amacıyla tanıtım filmleri ve afişleri hazırlanmakta, Türkiye'nin zengin kültür teması yurt çapında ve yurt dışında sembolize edilmektedir.

Kültür ve turizm bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün toplumların bilim ve sanat ürünleri ile yer altı ve yer üstü zenginliklerini sergilemek, tarihin eski dönemlerinde yaşamış toplumları bilim ve sanat açısından inceleyerek hem günümüzü hem de geleceği aydınlatmak, bireylerin geçmişi daha iyi tanımalarına olanak sağlamak amacıyla kurulmuş olan müzelerin ülkelerin kültürel değer birikimlerinin korunmasında ve bu birikimlerin arttırılarak gelecek nesillere aktarılması hususunda üstlendikleri görevlerin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak ana hedefleri arasında yer almaktadır. Bu görevlerin kültür ve turizm bakanlığına bağlı 117 müze müdürlüğü, 87 bağlı birim ve 130 düzenlenmiş ören yeri olmak üzere, ziyaret edilebilir 334 ünite tarafından yerine getirilmesi hedeflenmektedir (sgb.meb.gov.tr)

4.2.2. Yerel Yönetimlerin Sanat Politikalarındaki Rolü

Geleneksel Türk sanatlarından olan taşçılık, cam işlemeciliği, bitkisel ve hayvansal ürünlerden yararlanarak yapılan Türk el sanatları bugün çok az zanaatkar tarafından ayakta tutulmaya çalışılmaktadır. Geleneksel ata oyunu olan cirit, geleneksel seyirli oyunlarından meddah, kukla oyunu vb. geleneksel süsleme sanatlarından hat, tezhip, ebru vb. çoğu yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Kültür Bakanlığı'nın bu sanatları geliştirmek adına yaptığı çalışmalar yeterli gelmemektedir. Türkiye'de yerel yönetimler bu duruma daha duyarlı yaklaşmakta ve vatandaşların geleneksel Türk sanatlarını öğrenerek yaşatmaları için çeşitli kurslar düzenlemekte, bu sanatları teşvik etmektedirler. Bu konuya örnek olarak Malatya Halk Eğitim Merkezi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde Belediye El Becerileri ve Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) El Sanatları Kursunda Geleneksel Türk Sanatlarının yaşatılması ve geliştirilmesi alanında farklı bulgulara rastlanmıştır. Malatya Halk Eğitim Merkezi'nde makine nakışı, giyim, trikotaj, mefruşat, takı vb. 9 branşta kurs açılmışken, Ankara BELMEK' te 24 branşta kurs açılmıştır (Eren,2008:65).

Malatya Halk Eğitim Merkezi'nde Geleneksel Türk Sanatlarına ait bir kurs yokken, BELMEK El Sanatları Kursu'nda ebru, minyatür, çini, folklorik bebek, sim

sırması vb. geleneksel sanatlara ait kursların açıldığı ve pek çok öğrencisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum yerel yönetimlerin Geleneksel Türk sanatlarına daha çok ilgi gösterdiği ve destek verdiğini kanıtlamaktadır. Türk sanat politikalarında bu örnekte görüldüğü üzere bazı alanlarda yerel yönetimlerin sosyal ve kültürel alanda devletten daha verimli çalıştıkları gözlenmektedir. Merkezi iradenin yapması gereken işi, yerel irade gerçekleştirmektedir (Eren,2008:65).

Büyükşehir belediyeleri arasında yaygın eğitim faaliyetleri açısından öne çıkan belediyeler ise sanat ve meslek edindirme kurslarını ilk açan İstanbul ve Ankara Büyükşehir belediyeleridir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, “İstanbul Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (İSMEK) ile oldukça geniş bir kitleye hizmet verirken, Ankara Büyükşehir Belediyesinin hizmet kapsamı da diğer Büyükşehir belediyelerine göre oldukça geniştir. Diğer önemli bir husus ise bu iki Büyükşehir belediyesinin sanat, meslek ve beceri edindirme kursları kurumsal bir kimliğe sahip iken, diğer Büyükşehir belediyelerinin bu alandaki hizmetlerinin daha emekleme safhasında olup kurumsal bir nitelik oluşturma süreci içinde buldukları söylenebilir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1996 yılında başlatmış olduğu İSMEK ile geçen on yılda 350 bin kişiye eğitim vermiştir. Yine, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kursları (İYMEK) düzenlemektedir. İYMEK kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ve İstanbul Bilumum Madeni Eşya Sanatkarları Odaları Birliği arasında yapılan protokole dayanakla, Lise Mezunu gençlere 13 meslek branşında gerekli eğitimler verilerek istihdamlarının sağlanması amaçlanmıştır (Ersöz,2011, www.ismek.org).

Tablo 4.1: Büyükşehir Belediyelerinin Yaygın Eğitim Faaliyetleri

Büyükşehir Belediyesi	Düzenleyen Birim / Kurum
İstanbul	İSMEK: Sanat ve Meslek Edindirme Kursları İYMEK: İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kursları
Ankara	BELTEK: Teknik Eğitim Kursları BELMEK: Kadınlara Yönelik El Becerisi ve Meslek Edindirme Kursları
Adapazarı	Mahalle Merkezleri Eğitim Faaliyetleri
Antalya	ASMEK: Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
Bursa	BUSMEK: Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
Diyarbakır	Genç Kızlara Çocuk Bakıcılığı Projesi (AB Destekli)
Eskişehir	Meslek Edindirme ve Eğitim Kursları
Gaziantep	GAMEK: Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İzmir	Meslek ve Hobi Kursları (2006-2007 döneminde başladı)
Kayseri	KAYMEK: Meslek Edindirme ve Beceri Kursları
Kocaeli	KO-MEK: Meslek ve Sanat Edindirme Kursları
Konya	KOMEK: Meslek Edindirme Kursları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1996 yılında başlatmış olduğu İSMEK ile geçen on yılda 350 bin kişiye eğitim vermiştir.

Ankara Belediye BELMEK aracılığıyla yetişkin eğitimi faaliyetlerini yürütmektedir. 1994-2006 yılları arasındaki 12 eğitim döneminde BELMEK kurslarındaki toplam kursiyer sayısı 111.750 kişidir (Ersöz,2011, www.ismek.org).

4.2.3. Türkiye'de Sanat Politikaları ve Beş yıllık Kalkınma Planları

1960'lardan sonra uygulamaya geçen beş yıllık kalkınma planlarının yerel ve küresel niteliklerine bakıldığında; 1963 – 1995 yıllarını kapsayan ilk altı planda yerli kültür politikalarının benimsendiği, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planıyla birlikte küresel kültür politikalarına önem verildiği ulaşılan sonuçlar arasındadır. 1990' lardan sonraki kalkınma planlarında, küreselleşmenin olumlu yönlerinden azami düzeyde faydalanabilmek, olumsuzluklardan en asgari düzeyde etkilenmeyi temin etmek, bilgi toplumu için gerekli dönüşümleri gerçekleştirmek vb. stratejiler belirlenmiş, Yedinci plandan başlamak üzere Sekizinci ve Dokuzuncu planda kültür politikalarında yerel

kültür unsurlarından bahsedilse de, küresel kültürün etkisinin arttığı gözlenmektedir (Eren,2008:134).

2006- 2010 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı' nda kültür politikalarında toplumcu bir yaklaşımın sürdürüleceği görülmektedir. Bu planda toplumsal bütünleşme ve dayanışmanın arttırılması amacıyla hoşgörü, toplumsal diyalog ve ortaklık kültürünü geliştirici politikalara ağırlık verileceği ifade edilmiştir. Bu durum kalkınma planlarından bu zamana kadar ihmal edilen sosyal ve kültürel kalkınma açısından olumlu bir gelişme olmuştur.

Son dönemdeki kalkınma planlarının ilkelerinden hareketle; 2000'li yılların başından itibaren Türkiye'de hükümet olan AK partinin Türk kültür politikasında bazı değişimler yaptığı gözlenmektedir. Bu dönemin kültür politikasında Osmanlı tarihi ve kültürü reddedilmemekte buna karşın Batı kültürüne de kota konulmamaktadır. Aynı zamanda gecekondü kültürüne ve müziğine karşı tepkisel bir tavır alındığı anlaşılmaktadır. Öyle ki, AB yasalarına uyum çerçevesinde dolmuş vb. toplu taşıma araçlarında arabesk müziği dinlenmesi yasaklanmıştır. Cumhuriyet dönemi kültür politikalarında tepeden inme bir devrimcilik söz konusuysen, son hükümetlerin Batılılaşma çalışmalarını daha ılımlı bir metodla yürütmeye çalıştığı gözlenmektedir. Türkiye'de hangi hükümet iktidardaysa onun siyasal yaklaşımının Türk kültür politikalarını belirlediği anlaşılmaktadır (Eren,2008:134).

2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Beş yıllık Kalkınma Planında kültür, "beşeri konular" başlığının alt konusu olarak yer alır. Kültürün korunması, geliştirilmesi ve toplumsal diyalogun güçlendirilmesi toplam bir sayfada kısaca anlatılır. Plan Avrupa ile bütünleşme sürecinde kültür politikalarının önemine atıfta bulunsa da bu konuda somut projeler önermekten uzaktır. Sanatsal faaliyetlerin ülkenin bütününe yaygınlaştırılması gereği yeniden vurgulanır (Günay,2007:183).

4.3. SANAT POLİTİKASINA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ DESTEĞİ

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSŞV), kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olarak İstanbul'da uluslararası sanat festivalleri düzenlemek amacıyla 1973 yılında Dr. Nejat F. Eczacıbaşı önderliğindeki 14 işadamı tarafından kuruldu. Vakfın birincil hedefi kültür ve sanat çalışmalarının en seçkin örneklerini sunmak ve aynı

zamanda sanat yoluyla uluslararası bir platform oluşturarak Türkiye'nin ulusal, kültürel ve sanatsal değerlerini tanıtmaktı (www.iksv.org,2011).

Vakıf, 2004 yılında etkinliklerinin menzilini artırarak, Doğu ile Batı arasındaki anlayış, diyalog ve etkileşim platformunun güçlenmesi adına yurtdışı projelerine başladı. Bu doğrultuda Avrupa'nın belli başlı kentlerinde festivaller düzenlendi. 2004 yılında "Şimdi Now" ile Berlin'de başlayan ve 2005'te "Simdi Stuttgart"la, 2007'de "Turkey Now" başlığı altında Amsterdam ve Rotterdam'da devam eden yolculuğun 2008'deki yeni durağı Rusya ve Hollanda, 2009'da ise Viyana olacak (www.iksv.org,2011).

Tüm bu etkinliklerden ayrı tutulan İstanbul Bienali düzenlenmeye başlandığı 1987 yılından bu yana yerel izleyici kitlesi dışında dünya sanat piyasasına hitap etmesiyle önem kazanmaktadır. 1987-2007 yılları arasında 10 tane Uluslararası İstanbul Bienali organize edilmiştir.

Küreselleşme çağında Bienal örneğinde ortaya konan tüm estetik ve kültür ürünleri, sistemin baş aktörü özel sermayenin liderliğinde ve saydığımız tüm kurumların görev paylaşımı temelinde gerçekleşir.

Ayrıca; Görsel Sanatlar Derneği (GÖRSED), Anadolu Kültür (AK), Avrupa Kültür Vakfı (AKV) yer almaktadır.

4.3.1. 2010 İstanbul Kültür Başkenti

"İstanbul 2010" süreci, sivil toplum kuruluşlarından oluşan ve daha sonra kültür ve sanat insanları, akademisyenler ve yöneticilerin katılımıyla genişleyen Girişim Grubu'nun; Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Valiliği, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın da desteğiyle hazırladığı "İstanbul: Dört Elementin Kenti" başlıklı başvuru dosyasını, 13 Aralık 2005 tarihinde Avrupa Konseyi'nin Eğitim ve Kültür, Genel Müdürlüğü'ne sunmasıyla başlamıştır. Bunun ardından, 14 Mart 2006'da AKB seçimleri için oluşturulan jüri karşısında İstanbul'un adaylığı savunulmuş ve 13 Kasım 2006 tarihinde Avrupa Konseyi İstanbul'un, Peç ve Essen kentleriyle birlikte "2010 AKB" olmasını onaylamıştır.

“İstanbul: Dört Elementin Kenti” başlıklı başvuru dosyası 26, İstanbul’un temsil biçimlerine dair önemli noktalara işaret ederken aynı zamanda, adaylardan yerine getirilmesi istenen koşullar ve 2010 yılı için geliştirilen projelerin kapsamı ve hedefiyle ilgili bilgileri de içerdiğinden, AKB projesinin Avrupa kültürel alanının kuruluşunda oynadığı rolle ilgili önemli ipuçları sunmaktadır. Bu dosya aynı zamanda İstanbul’u 2010 yılına hazırlayan girişimlerin önemli bir boyutunu oluşturan tanıtım araçlarının da üzerinde yükseleceği temsil zeminini oluşturmaktadır. “İstanbul: Dört Elementin Kenti” bu hazırlık sürecinin resmi sloganı olmuştur. İstanbul, yaşamın temel taşlarını simgeleyen “Dört Element”ten yola çıkılarak ve bu elementler arasındaki uyumun sembolik formlarla İstanbul’a uyarlanmasıyla anlatılmıştır. Buna göre İstanbul’un, çok kültürlü tarihsel yolculuğunda çeşitli medeniyetleri ve hepsinin eşitlik düzleminde var olduğu kimlikleri barındırmış olması gibi, bugün de kültür ve sanat alanında başta Avrupa metropolleri olmak üzere diğer metropollere de örnek olabileceği vurgulanmıştır.

İstanbul’un kültür hayatını belirleyen aktörleri, etkinlikleri ve yapıları tanıtan bu dosya, AKB unvanının önemini aşağıdaki vurgularla öne çıkarmaktadır:

- Avrupa’nın Doğu’ya doğru genişlemesinde “öteki” olarak İstanbul’un yer almasının önemi, bu genişleme sürecine katkıları ve böylelikle Avrupa’nın evrensel boyuta varacak etkileri;
- İstanbul mimarisinde ve güzel sanatlarda Avrupa etkisinin güçlü yönleri ve AKB aracılığıyla bunun geliştirilmesi;
- İstanbul’un coğrafi konumu gereği de doğu ile batının, Avrupa ile Asya’nın birleştiği yer olmasından kaynaklanan biricikliği;
- İstanbul’un AKB olması durumunda, Doğu Avrupa ve Balkan ülkeleriyle geliştirilen ekonomik ve ticari ilişkilerin zamanla kültürel ve sanatsal ilişkileri de kapsayacak olması;
- AKB projesinin hem İstanbul’un kültürel altyapısını geliştirmek ve dönüşümünü sağlamak açısından, hem de salt minarelerden oluşan bir profilinin olmadığı, modernleşme ve küreselleşme çerçevesinde bir yandan da modern bir metro polisin gelişiyor olduğu İstanbul’da yeni yönetim modellerinin geliştirilmesi ve

farklı kentsel katılımcıların harekete geçirilmesi için belirleyici ve önemli bir fırsat olduğu;

- İstanbul'un bir festival kenti ve Avrupa çapında başarıya ulaşan sanatçıları barındırıyor olduğu;
- İstanbul'un, küresel ekonomik ilişkilere sıkıca eklenmiş ve Avrupa başta olmak üzere dünyada markalaşan birçok şirketin bulunduğu bir kent olduğu;
- Farklı dinlerin bir arada yaşayabildiği ve bunların kentsel dokuya nüfuz eden çeşitli unsurlarının iç içe geçtiği bir kent olduğu;
- Türkiye'nin coğrafi olarak küçük bir kısmının Avrupa topraklarında olmasına rağmen, çeşitli gelenek ve göreneklerin bir arada yaşadığı ve uygarlıkların kaynaştığı İstanbul gibi bir kente ev sahipliği yapması açısından, AKB unvanının İstanbul'un bu zengin mirasını Avrupa ile paylaşabilmesi için önemli bir fırsat olduğu.

Bu vurgulara, 2010 yılında gerçekleştirilmesi planlanan projelerle somutluk kazandırılmak amaçlanmaktadır. Bu projeler Toprak, Hava, Su ve Ateşten oluşan Dört Element sembollerine göre; her birinin üçer aylık zaman diliminde farklı etkinlikler ile işlenmesi doğrultusunda gruplandırılmıştır.

STK'ların, entelektüel sermayenin, profesyonellerin ve girişimcilerin, AB adayı Türkiye'nin vitrini olan İstanbul'un yeni bir kimlik ve vizyon arayışını göz önünde tutarak kalıcı ve katılımcı kültürel ilişkileri örgütlemesi yönündeki çeşitli düşünce ve üretim platformunun oluşturulması öngörülmektedir. Bu buluşmaların yanında aynı zamanda İstanbul'un gecekondü semtlerinin de, buralarda kurulması düşünülen merkezler aracılığı ile kültür ve sanatla buluşturulması planlanmaktadır (abm-istanbul.org, 2011).

AB'ye üye olmayan Avrupa ülkelerinin AKB olabilmesine olanak sağlayan, AB Konseyi ve Parlamentosunun 25 Mayıs 1999 tarihli 1419/1999/EC sayılı kararının 4. maddesine dayanarak, 2000 yılında, 13 STK ve yerel yönetim temsilcilerinin katılımıyla, İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın (IKSV) koordinatörlüğünde oluşturulan Girişim Grubu İstanbul'un AKB olması için çalışmalara başladı. Girişim grubu;

Danışma Kurulu, Yürütme Kurulundan oluşmaktaydı Ayrıca Artistik Komite ve İletişim Komiteleri de oluşturulmuştur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı).

Tüm bu dev organizasyon ağı, ya da bir “projeler havuzu” şeklinde adlandırılabilir sürecin, birçok kurum ve kuruluşun, özel sermaye sahiplerinin ve devlet kurumlarının ortaklaşa yürüttükleri bir uygarlık projesi kapsamında görüldüğü açıktır.

İstanbul’un uluslararası sermaye çevrelerine bir “marka” olarak sunulması kapsamında, tüm bu uğraşların bir sonuca bağlanacağına dair umutlar beslenmektedir. Bu umutlar, sermaye çevreleri ve farklı çıkar gruplarınca beslendiği ölçüde, kentin kültürel dokusuna zarar verme riskini dışarıda bırakabilmekte, markalaşma olgusuna odaklanmayı teşvik etmektedir.

En büyük sanat organizasyonu olan “Uluslararası İstanbul Bienali” ve “2010 AKB” gibi dev projeler çerçevesinde gözlemlenebilen tüm bu süreç, bir yandan karşıtlarını da doğurmakta, alternatif mekân, sergi ve diğer organizasyonlar dışında, sanatçıların bilinçlenmesi bağlamında bir laboratuvar ortamı sağlamaktadır.

4.3.2. Türkiye’deki Sermaye Sahiplerinin Sanat Politikalarına Katkıları

Ülkemizde son dönemde sermaye sahiplerinin küreselleşen dünyadaki rakiplerine bakarak sanat politikaları içerisinde sponsor olarak etkin rol almaya başlamasıyla bienal, festival gibi büyük çaplı organizasyonların arttığı görülmektedir.

Sabancı ailesi Picasso’nun eserlerini Türkiye sanat izleyicisiyle buluşturmakta, Akbank Film Festivali düzenlemekte, İstanbul Modern adıyla bir çağdaş sanat müzesi açılmakta, ve peşi sıra türlü projeler ortaya çıkmaktadır (Uysal,2008:86).

Son zamanlarda Türkiye’de de belirgin bir biçimde gözlemlenen ve büyük sermaye grupları tarafından desteklenen organizasyonların ve çarpıcı sergilerin amacı, ‘anlık’ reklamlardan çok daha vurucu bir güce sahip olan sponsorluk mekanizmasıdır. Kentin neredeyse tümüne asılan Picasso posterleri aracılığıyla Sabancı grubu kendi prestij ve güvenilirliğini artırmakla kalmaz, uzunca süre devam eden bu görsel bombardıman ve tanıtım kampanyasıyla Sabancı markası dünya pazarına kendi kurumsal kimliğini farklı bir biçimde yansıtır. Buradaki reklam kampanyası sıradan bir

tanıtımın ötesinde Picasso ile simgesel düzeyde eşlesen bir büyüklük gösterisidir. Dev firma bir biçimde izleyicileri Picasso aracılığıyla, Sabancı Atlı Köşke getirir ve gücünü farklı bir biçimde sergiler. Sergi sırasında aylarca süren kuyruklar bile bu gösterinin farklı bir parçasına dönüşür. Akbank'ın başta caz festivali olmak üzere pek çok sanatsal etkinliği desteklemesi ya da Aksanat gibi prestijli galeriler aracılığıyla güncel sanatı sergilemesi, kendi güncelliğini de vurgulamasının bir simgesi gibi görünmektedir. Küresel ekonomide bir şirketin gücü menkul ve gayrimenkullerinin ötesinde sanata ne denli yatırım yaptığıyla da açıklanmaktadır. Son yıllarda yerli sermayenin hızla bu alana yönelmesinin gerekçesi, kurumsal derinliğini göstererek güvenilir bir ortak olabileceğini potansiyel yatırımcılara hissettirmektir (Şahiner,2007:3).

Güçlü sermaye sahiplerinin önde gelen müzeler ve festivaller, yayınevleri, sanat galerileri hatta üniversiteler üzerinde, sponsorluklar veya müteveli heyetleri aracılığıyla bu denli etkili olmaya başlamaları ekonomik ve kültürel sermaye biçimlerinin nasıl birbirlerine dönüştüklerini gösteriyor. Kültürel alanda yer alan Eczacıbaşı, Sabancı, Koç, Akbank, Yapı Kredi, Garanti Bankası, Siemens gibi özel sermaye kuruluşlarının sponsorluk yönetimi çerçevesinde nasıl bir egemenlik mekanizmasına sahip oldukları görülmektedir. Bunun dışında tüm bu şirketlerin üyesi olduğu Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD) gibi büyük bir özel sermaye örgütünün varlığı düşünüldüğünde sözü geçen egemenlik aygıtının ne denli önemli bir güç unsuru teşkil ettiği daha iyi anlaşılacaktır (Uysal,2008:88).

Siyasi ve ekonomik planda AB üyeliğini en gerçekçi ve kaçınılmaz bulan bu çevrelerdir. Bunun en temel nedeni ise dünyanın küresel ekonomisi içerisinde yer edinmek ve bu bağlamda sermaye gücünü geliştirmek, sağlamlaştırmaktır. “Kamu yararı gözetilen ya da kar amacı gütmeyen kuruluş”ların yönetiminde müteveli heyeti olarak bulunan bu çevrenin sanatsal organizasyonu böylesine öne çıkarmasının ve desteklemesinin bir diğer nedeni de basit olmakla birlikte önemli getirileri olan, haber alma amacıdır. Tek bir ürüne ya da sanayi koluna yönelen basit bir reklam kampanyasındansa, her festival kitapçığında, galeri içinde bulunan broşürlerde, dış mekan afislerinde ve yaygın bir kamu alanında gerçekleşen “sanat organizasyonu sponsorudur görüntüsü” kuskusuz çok daha yaygın bir alana ulaşmaktadır.

AB entegrasyonu bağlamında da değerlendirilebilecek bu süreç, global ekonomi mekanizmaları çerçevesinde sözü geçen şirketin uluslararası bir etkinliğe katılımının görünürlük kazanmasıyla ortaklı, yatırım ve diğer uluslararası ticaret etkinlikleri için büyük olanaklar sağlayacaktır. AB'nin dolaylı ya da doğrudan fonları ya da özel sermayenin sponsorluğu çerçevesinde gerçekleşen tüm bu sanatsal etkinlikler toplamı ekonomik ve siyasi döngü dışında, çeşitli mekan ve kamusal alana yayılan organizasyonun toplumsal alanda sanatın görünürlük kazanması yönünde önemli olanaklar da yaratmaktadır (Uysal,2008:88).

Günümüzde, On yıl öncesinin koşulları köklü biçimde değişmiş bulunuyor; o dönemde şirketlerin sanat sponsorluğu görece iyi niyetli, zararsız ve tehlikesizdi, sanatın iş dünyasının bir aracı olarak kullanılması bu kadar yaygın değildi. Şimdiyse kültüre aktarılan fonlar, gerek pek çok sermaye kuruluşunun reklam ve satış kampanyası etkinliklerinde gerekse ülkelerin tanıtım faaliyetlerinde önemli unsur haline gelmiş durumda (Wallis,2008:275).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ SANAT POLİTİKALARI İLE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ SANAT POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

5.1. SANAT EĞİTİMİ AÇISINDAN

5.1.1. Kültür Sanat Eğitimi

Türkiye;

Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde sanat eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı sorumluluğundadır. Milli Eğitim Bakanlığı kapsamında Strateji Geliştirme Başkanlığı 2011 mali yılı performans programında belirtildiği gibi,

Millî Eğitim Bakanlığının kültür sanat eğitimi alanındaki amaçları; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri artırarak sosyal sorumluluk duygusuna sahip, kendini gerçekleştirmiş, sanatsal ve estetik yönü gelişmiş, kültürel mirasımızı koruyan, geliştiren ve gelecek kuşaklara aktarmayı görev edinmiş, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştirmektir.

Millî Eğitim Bakanlığının kültür sanat eğitimi alanındaki hedefleri Türk kültürünü ve geleneksel el sanatlarını araştırmak, orijinalini bozmadan gelecek nesillere aktarmak, çağdaş yorum ve tasarımlarla zenginleştirerek ulusal ve evrensel beğenilere ürün olarak sunmak. Eğitim sistemi içindeki öğrencilerin bireysel farkındalık düzeylerini, kendilerini ifade etme ve yeteneklerini sergileme güçlerini arttırmak üzere sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetlere katılım düzeyini plan dönemi sonuna kadar % 100 arttırmaktır (sgb.kulturturizm. gov.tr,2011).

III. 6660 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında ki kanuna göre:

Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında ki kanun, sosyal devletin, sanat ve sanatçıların korunması ve sanatın geliştirilmesi amacını gerçekleştirebilmesini sağlayabilecek en iyi düzenlemelerden biridir. 1956 tarihinde kabul edilen bu yasa ile güzel sanatlarda yetenekli çocukların devlet eliyle yetiştirilmesi hedeflenmiştir. “Güzel sanatlarda fevkalade icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dâhilinde veya yabancı memleketlerde Devlet hesabına yetiştirme” amacı kanunda belirtilmiştir (www.gulnurerdogan.av.tr.2008).

Almanya;

Son zamanlarda kültür ve sanat politikası tartışmalarında çocukların ve gençlerin okulda ve okul dışında sanat eğitiminin güçlendirilmesi gerektiği ortaya konulmuştur. “Enquete-Komission” Almanya’nın kültür sanat konusunu gündemin tepesine yerleştirmiştir.

Almanya’da sanat eğitimi federal anayasa ve eyalet anayasalarına göre, devletin denetimi altındadır. Özel sponsorlar ile eyaletlerdeki ortakların “Kinder zum Olymp” diye adlandırılan kültürel alt yapı tarafından gençler ve çocuklar için sanat eğitimi programları desteklenmektedir.

Münih ve Hamburg Kentlerinin sponsor olduğu çocuk ve gençlik kültürünü destekleme programları başlatılmıştır.

2009’dan beri Kültürel ve Medya İşleri için Komisyon üyeleri her yıl kültür sanat eğitiminde 3 projeye bir ödül sağlanmaktadır (www.culturalpolicies.net, 21.01.2011).

Fransa;

Sanat alanı kısmen veya tamamen yerel ve bölgesel yetkililer tarafından yönetilmektedir. Okullardaki sanat eğitimi hükümetin başlıca sorumluluğundadır aynı zamanda bu sorumluluğun büyük payı belediyelere düşmektedir.

Fransa’da sanat eğitimi Eğitim Bakanlığı sorumluluğundadır. Tüm disiplinler dahilinde sanat eğitimi alanlarını genişletmek için eğitim kurumlarının birçok etkinlik projelerini ve sanatsal yapılar arasındaki ortak çalışmalarını artırmak için Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve İletişim Bakanlığı işbirliğinde faaliyet göstermektedir.

Okullarda Kültür ve Sanat için Beş Yıllık Planda; ortak eğitim alanı ile birlikte girişimleri yürütmek ve etkinleştirmek için sanatsal ve kültürel yapılar (6000’den fazla kültürel kuruluşlar; müzeler, tiyatrolar, sinemalar, sanat galerileri vb.) sağlanmaktadır (www.culturalpolicies.net, 19-01-2011).

İtalya;

Yüksek düzeyde sanatsal eğitim ve farklı sanat disiplinleri Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır.

Genel sanat eğitimi İtalya'nın ilk ve orta dereceli okul düzeylerinde onaylanmamaktadır. Bu olumsuzluklara rağmen sanat tarihi, uzmanlaşmış yüksek okulları müfredatına dahil edilmiştir. Sanatsal Mirasın olağanüstü zenginliği nedeniyle sanat konularında görsel sanatlar eğitimine önem verilmiştir (www.culturalpolicies.net,21-01-2011).

Polonya;

İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde sanat eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı sorumluluğundadır. 2008'de Eğitim Bakanı'nın sanat derslerinin sayısını arttırması yeni kuralları tanıtmasına rağmen program yetersiz kalmıştır.

Temel okul programları ile diğer kuruluşların aktiviteleri, Kültür Merkezi tarafından desteklenmektedir.

2009'da sanat eğitim sistemindeki rapora göre hazırlanan Polonya Kültür Kongresi 279'u özel, 354 kamusal sanat okulları, devlet okulları tarafından desteklenmektedir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

Kültür Bakanlığı eğitim ve sanat için farklı yaklaşımlar gerektiğini kabul etmiştir. Böylece İspanya'da sanat eğitimi temel mevzuatının geliştirilmesi ve uygulanması özerk topluluklar tarafından yürürlüğe koyulmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı sorumluluğundadır.

Akademik konular ve sanat disiplinleri ile geçişlilik arasında, gelişim ile çeşitli dalgalanmalar arasında nasıl bir zaman diliminde ne gibi şartların olacağı özerk toplulukların ötesinde, ulusal merkez müfredatına bağlıdır (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

İngiltere'de, ilköğretim ve ortaöğretim merkezi hükümetin sorumluluğundadır (sorumluluk yerel düzeye verilmesine rağmen). Çocuklar, okullar ve aileler bölümün parçasıdır. Yüksek öğrenim için sorumluluk Yenilikçi üniversitelere ve yetenek bölümlerine düşmektedir.

Ayrıca Kültür, Medya ve Spor Bölümü (The Department for Culture, Media and Sport-DCMS)'nin sanat ve eğitim arasındaki ilişkiyi geliştirmek için dört ana öncelikleri vardır.

- Hem okulda hem okul dışında, sanatlarda ilk olarak deneyim ve katılım şansının bulunması.
- Hem okulda hem okul dışında, İnsanların ilgisinin artırılması ve tam olarak sanatlardaki yeteneklerini uygun bir seviyede geliştirme olanağı bulunması.
- En yetenekli genç sanatçılar için çok iyi ders erişimi ve onların potansiyellerine göre gerekli destek sağlanması.
- Dünya standartlarında bir sanat işgücüne dahil olmak üzere sanat alanında kalifiyeli işgücünün teşvik edilmesidir.

Sanat Ödülü (Arts Award) programları, Canon Ltd. Şirketi tarafından desteklenmiştir. Sanat Kurulu ve Trinity Guildhall tarafından çalıştırılmıştır ve İngiltere Sanat Konseyi tarafından iki yıllık bir pilot uygulaması planı oluşturulmuştur.

İskoç sanatlarda, Konsey paylaşım ağı tarafından desteklenen Ulusal Sanatlar Eğitim Alanı (National Arts Education Network-NAEN) İskoç Sanatlar, bilgili ve profesyonel bir gelişmedir.

Kuzey İrlanda'da Sanat Konseyi çocuklar ve özellikle gençler arasında sanat ve kültür katılımını geliştirmek için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimlerde bir grup sanatçı okullarda, gençlik kulüplerini ve ayartıcı potansiyellerini teşvik etmek için Yaratıcı Genç Ortaklar (The Creative Youth Partnership-CYP) programını desteklemektedirler.

Son yıllarda Serbest, Kültür ve Sanat Bölümü (Department of Culture, Arts and Leisure-DCAL), Öğrenme Stratejisi, yaratıcılık, yenilikçilik, yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmektedir. Ayrıca Kuzey İrlanda boyunca "Kültür Başkenti" gelişimini desteklemektedir (www.culturalpolicies.net, 15-04-2011).

5.1.1.1. Sanat Okulları

Türkiye;

Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren ülkemizdeki okullarda uygulanan Resim-İş eğitiminin haftalık ders süreleri ilköğretim okulları birinci sınıftan 3. sınıfa kadar 80 dakika, 4. sınıftan 8. sınıfa kadar 40 dakika olarak belirlenmiştir. Liselerde ise sanat dersleri seçmeli olup haftada 80 dakikadır. Öğretmen liseleri resim ve müzik dersi seçmeli olarak üç yıl okutulur ve haftada 80 dakika verilmektedir. 1990’da Anadolu Güzel Sanatlar liselerinin açılması ve toplam 86 adete ulaşmasıyla arzu edilen sanat eğitimi kısmen de olsa gerçekleştirilmektedir (ogm.meb.gov.tr:2010).

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumlarında Bilimsel ve Sanatsal Araştırmayı Teşvik Projesi 2004 yılında İstanbul’da başlatılmıştır. 2005-2006 Eğitim öğretim yılında 30 ilde yapılan uygulamada olumlu sonuçların görülmesi ile ülke geneline yayılmış ve “Bu Benim Eserim” adıyla bilinmeye başlanmıştır.

TÜBİTAK işbirliği ile gerçekleştirilen çalışmada öğrenci projeleri TÜBİTAK tarafından belirlenen bilim kurullarınca değerlendirilmektedir. Öğrenci projeleri belirlenmiş 12 bölge merkezinde ve ardından final sergisi için Ankara’da sergilenmekte öğrenci ve öğretmenler ödüllendirilmektedir.

2010-2011 yılı Bu Benim Eserim çalışmasında; başvuruların onaylanmasından sonra projeler il düzeyinde değerlendirilecektir. Daha sonra bölge düzeyinde yapılacak değerlendirmenin ardından projeler Bölge Bilim Kurulları tarafından değerlendirilecektir. Belirlene projeler için Bölge sergileri düzenlenecek ve Final sergisine katılması uygun görülen projeler belirlenecektir. Ankara’da yapılacak Final Sergisi ve ardından ödül töreni gerçekleştirilecektir (sgb.kulturturizm.gov.tr,2011).

- Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Yönetmeliği, Anadolu güzel sanatlar liseleri ile ilgili iş ve işlemlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri kayıtlı öğrencilerinin;

- Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini,
- Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,

- Alanlarında araştırmacılığa yneltmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,
- Milli ve milletlerarası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamak, amacıyla kurulmuştur (Barolar Birliği Dergisi,2008:219.220).

Almanya;

Sanat eğitiminin sorumluluğu Eyaletlere aittir. Değişen nitelik ve kapsam bakımından sınıfta eğitim ve aynı zamanda bireysel eğitim yapılarını her alanda korur.

Ulusal düzeyde “Kültür ve Okulu” programı ile (sanatçılarda dahil olmak üzere ders dışı eğitimde işbirliği ağı için) eyaletlerin bazılarında, iyileştirme amaçlı girişimlere ve düzenli programlara yol açılmıştır.

North Rhine Westphalia ve Baden-Wuerttemberg’ de eyalet hkmetleri tarafından yeni planda sanat eğitiminin güçlendirilmesi önerilmiştir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Tüm Fransız ocukları Eğitim Bakanlığı'nın genel eğitim portföyü kapsamında sanat eğitimi almaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı tüm kamu ve özel eğitim kurumları için ulusal ders programı ve tarifeleri belirler.

2000 yılında Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve İletişim Bakanlığı tarafından Okullarda Kültür-Sanat Beş Yıllık Planı tanıtılmış, eğitim politikası olarak kültür-sanat eğitimin önceliği belirlenmiştir. Böylelikle, 2005 yılında Kültür Sanat Eğitimi Yüksek Kurulu'nun özverisi ile hak ettiği yeri bulmuştur (www.culturalpolicies.net,19-01-2011).

İtalya;

İtalya'da bugün farklı eğitim veren dört çeşit lise türü mevcuttur. Bunlar;

Klasik anlamda eğitim veren liseler: Bu tip kurumlarda öğrencilere sanat ve sanat eğitimine yönelik yzeyssel de olsa sanat tarihi başlangıcından günümüze kadar olan süreci ğretir.

- Teknik liseler: Sanat tarihini klasik lise eğitiminde verilen paralellikte işlerken öğretmenler geometri, plan, rölyef ve perspektif gibi sanatsal teknik bilgileri öğretirler.
- Güzel sanatlar lisesi: Eğitimciler başlangıcından günümüze kadar sanat tarihini detaylı bir şekilde işlerken atölye çalışmaları ve deneysel projeler ağırlıktadır.
- Sanat enstitüleri: Sanat ortamıyla ilgili daha çok imkan ve bilginin sunulduğu eğitim merkezleridir (Uçar,2007:85).

Polonya;

12 Mart 2008'de, Kültür Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı okullara sanat dersleri ve müzik derslerinin geri dönmesi için işbirliği anlaşması imzalamıştır. Ulusal Miras ve Kültür Bakanlığında, uzman bir ekip bu sınıflar için uygun bir program geliştirmiştir. 1 Eylül 2009 yılından beri uygulanmakta olan yeni çekirdek müfredata göre sanat eğitimin içerdiği konular: müzik, sanat, müzik tarihi, sanat tarihi, Latince ve Antik kültürel ve sanatsal bilgidir.

Eğitim Bakanlığı, sanat eğitiminde 3 yıllık eğitim süreci için sadece en az ders saati sayısını belirlemiştir. Bunlar; 30 saat müzik, 30 saat sanat, 60 saat sanat sınıfları ve 60 saat teknik kurslarıdır.

Sınıfların ders çizelgeleri gerçekleştirilen konular okul müdürüne bağlıdır. Sınıflar, haftalık ders ya da bir sanat projesi olarak düzenli bir biçimde uygulanabilir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

İspanya Sanat eğitimi alanı karmaşıktır. Zorunlu eğitim düzeyinde, öğrenciler hükümetin farklı kademelerini içeren projeler veya müfredattaki sanat eğitimi alanları ile temas içindedir.

İlköğretim düzeyinde, sanat eğitimi ağırlıklı olarak iki alanı kapsamaktadır; görsel sanatlar ve müzik, aynı zamanda dans ve tiyatro içermektedir. Bu içerikler dört bölüme ayrılır; Görsel Sanatlar Gözlem; İfade ve Sanatsal Yaratma; Dinleme; Yorumlama ve Müzikal Yaratmadır.

İlköğretimde oluşturulan sanat eğitiminde her üç farklı alan için yaklaşık 105 saat zaman harcanması zorunludur.

Zorunlu ortaöğretimde, konular "Görsel Sanatlar Eğitimi" ve "Müzik" olarak ilk üç derecede (105 saat) zorunlu ve dördüncü derecede (70 saat) isteğe bağlıdır (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

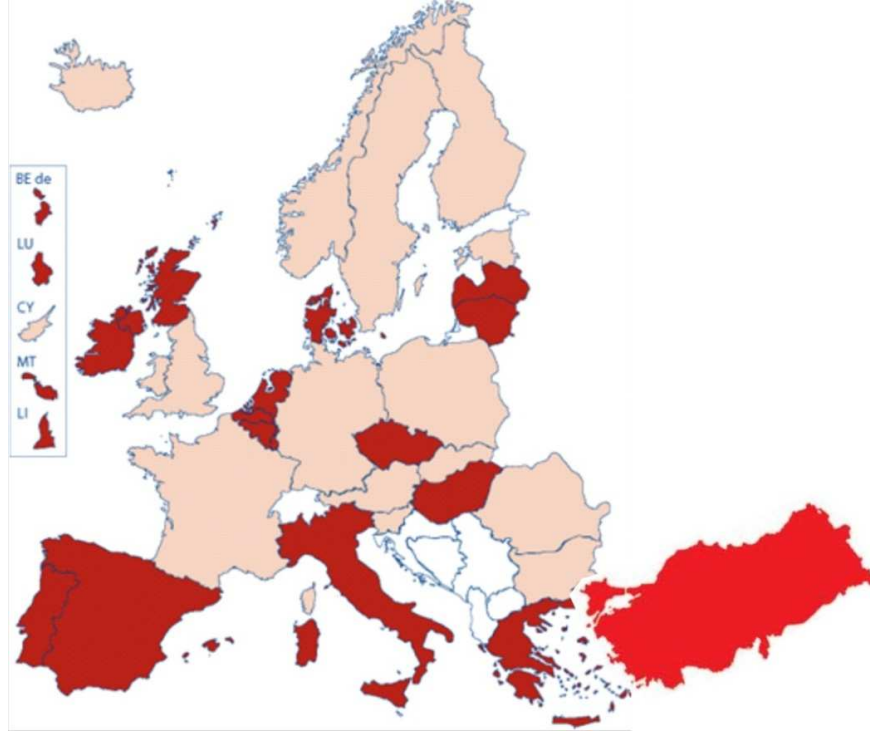
İngiltere;

2007 sonlarında Hükümet, Çocuk Planı içerisindeki bir öneriyle her çocuk için her hafta 5 saat kültür sanat aktivitelerinin okul müfredatında yer alacağını duyurmuştur. Çocukların ve gençlerin serbest zamanlarda sanatsal yeteneklerini geliştirmeleri hedeflenmektedir.

Ülke çapında ki sanatsal alanlarda 10 “öncü” ile hem okulda hem okul dışında gençlerde yaratıcılığı teşvik etmek için 2008 yılında hükümetin başlattığı 24 milyon GBP bütçeli "Find Your Talent" programı ile gençlere haftada beş saat yüksek kalitede kültürel deneyimlerle karşılaşma fırsatı verilmiştir. Bu sebeple büyük Yaratıcı Ortaklık programı ile daha fazla yatırım yapılmıştır.

“Yaratıcı Ortaklık” programı bölümleri bir yaratıcı faaliyet öğrenme imkanı için “Okullarda Yaratıcılık” programını teşvik etmiştir. Bu program İngiltere Sanat Konseyi kaynağı ile 2008’de başlamıştır. Bir eğitim danışmanı ile birlikte, eğitim standartlarını yükseltmek ve müfredatta yaratıcı öğrenme süreçlerinin teşviki aracılığıyla becerilerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla her okul 40.000 GBP bağışı kabul etmektedir (www.culturalpolicies.net, 15.04.2011).

Şekil 5.1: 2007/08 İlköğretimde Sanat Alanlarının Ulusal Müfredatlar Dışında Görüldüğü Bölgeler ile Sanat Alanlarının Ulusal Müfredatlarla Birlikte Görüldüğü Bölgeler

Kaynak: (Eurydice,2009:25)

- Sanat alanlarının ulusal müfredatlar dışında görüldüğü bölgeler
- Sanat alanlarının ulusal müfredatlarla birlikte görüldüğü bölgeler

Şekil 5.1'deki verilere göre Almanya, Fransa, İngiltere ve Polonya'da, Sanat alanları ulusal müfredattan ayrı olarak verilirken İspanya ve İtalya'da ise ulusal müfredat konularıyla birleşmiş biçimde gösterilmektedir. Türkiye'de bu durum ulusal müfredatlar ile birlikte görülmektedir.

Tablo 5.1: Ülkelere göre, 2007/08 İlk Öğretim Müfredatlarında Sanat Eğitiminin Amaçları

	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Sanatsal beceri, bilgi ve anlayış	■	■	■	■	■	■	■
Kritik beğeni (Estetik yargı)	■	■	■	■	■	■	■
Kültürel miras (Ulusal kimlik)	■		■	■	■	■	■
Bireysel ifadelik / Kimlik	■	■	■	■	■	■	■
Kültürel çeşitlilik (Avrupa kimliği / Dünya bilinci)		■	■	■	■	■	■
Yaratıcılık (hayal gücü, risk alma)	■	■	■		■	■	■
Toplumsallaşma / Kooperatif çalışma sosyal beceri / Çalışma grubu	■	■	■		■	■	■
İletişim becerileri		■		■		■	
Zevk / Haz / Memnuniyetlik / Sevinç		■	■	■	■	■	■
Sanat çeşitliliği, sanat çeşitlilik formları/ Medya		■	■		■	■	■
Gösteri / sunum (Öğrencilerin kendi sanatlarının paylaşımı)	■	■	■	■		■	■
Çevre duyarlılığı / Koruma / sürdürülebilirlik / Ekoloji		■	■	■			■
Kendine güven ve saygı			■			■	■
Sanat ve yaşam boyu öğrenme		■	■		■		■

Kaynak: Akın, 2005:54-60; European Commission,2009:19

Tablo 5.1'deki verilere göre ilköğretim müfredatlarında sanat eğitiminin amaçları doğrultusunda bütün ülkelerde: Sanatsal beceri, bilgi ve anlayış; Kritik beğeni (Estetik yargı); Kültürel miras (Ulusal kimlik); Bireysel ifadelik / Kimlik; görülmektedir.

Kültürel çeşitlilik (Avrupa kimliği / Dünya bilinci); Türkiye dışında diğer AB ülkelerinde Almanya, İspanya, Fransa, Polonya, İngiltere ve İtalya'da görülmektedir.

Yaratıcılık (hayal gücü, risk alma); Almanya, İspanya, Fransa, Polonya, İngiltere ve Türkiye'de görülmektedir, İtalya'da görülmemektedir.

Toplumsallaşma /Kooperatif çalışma sosyal beceri / Çalışma grubu; Almanya, İspanya, Fransa, Polonya, İngiltere ve Türkiye'de görülmektedir, İtalya'da görülmemektedir.

İletişim becerileri; Almanya, İspanya ve İtalya'da görülmektedir, Fransa, Polonya, İngiltere ve Türkiye'de görülmemektedir.

Zevk / Haz / Memnuniyetlik / Sevinç; Türkiye dışında diğer AB ülkelerinde Almanya, İspanya, Fransa, Polonya, İngiltere ve İtalya'da görülmektedir.

Sanat çeşitliliği, sanat çeşitlilik formları/ Medya; İtalya ve Türkiye dışında diğer AB ülkelerinde Almanya, İspanya, Fransa, Polonya ve İngiltere'de görülmektedir.

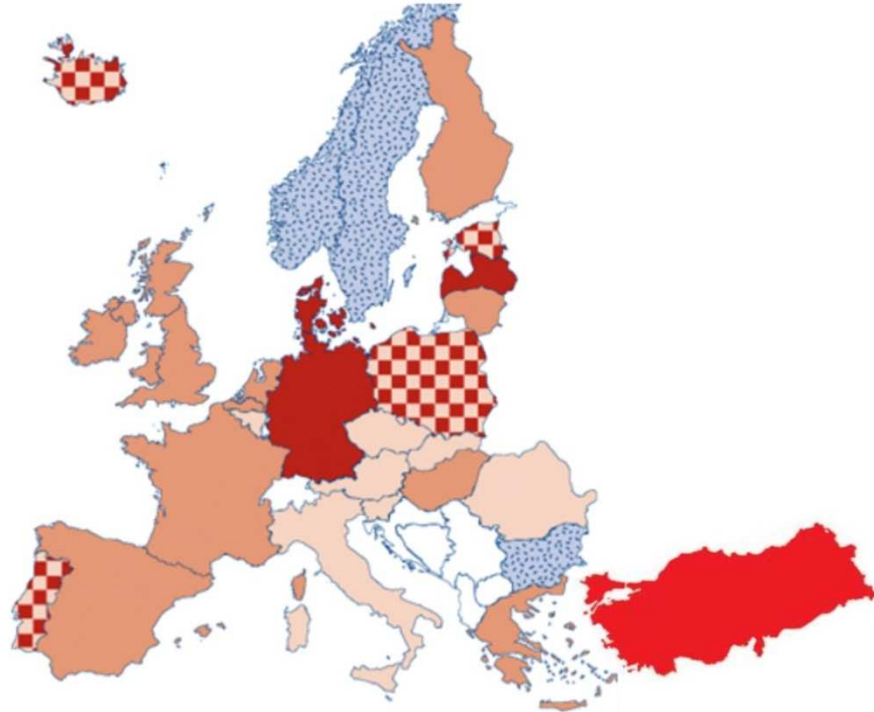
Gösteri / sunum (Öğrencilerin kendi sanatlarının paylaşımı); Polonya dışında diğer ülkelerde Almanya, İspanya, Fransa, İngiltere İtalya ve Türkiye'de görülmektedir.

Çevre duyarlılığı / Koruma / sürdürülebilirlik / Ekoloji; İspanya, Fransa İtalya ve Türkiye'de görülmektedir, Almanya, Polonya ve İngiltere'de görülmemektedir.

Kendine güven ve saygı; İspanya, Fransa ve İngiltere'de görülmektedir, Almanya, İtalya, Polonya ve Türkiye'de görülmemektedir.

Sanat ve yaşam boyu öğrenme; Almanya, Fransa, Polonya ve İngiltere'de görülmektedir, İspanya, İtalya ve Türkiye'de görülmemektedir.

Şekil 5.2: 2007/08 İlköğretimde Genel Sanat Öğretmenleri ve Uzman Sanat Öğretmenlerin Ükelere Göre Dağılımı

Kaynak: (Eurydice, 2009: 66)

- Genel sanat öğretmenleri
- Çoğunlukla genel sanat öğretmenleri bulunmakta fakat okullar ve/veya sanat dalları arasında farklılık göstermektedir.
- Uzman veya yarı uzman öğretmenler

Şekil 5.2'deki verilere göre ilköğretim sanat derslerinde Türkiye'de İlköğretim sanat derslerine genel sanat öğretmenleri girmektedir. İspanya, Fransa ve İngiltere'de çoğunlukla genel sanat öğretmenleri bulunmakta fakat okullar ve/veya sanat dalları arasında farklılık göstermektedir. Almanya'da Uzman veya yarı uzman öğretmenleri, İtalya'da Genel sanat öğretmenleri, Polonya'da Genel sanat öğretmenleri ile uzman ya da yarı uzman öğretmenler bulunmaktadır.

5.1.1.2. Mesleki Eğitim ve Yüksek Sanat Eğitimi

Türkiye;

Teknik ve Meslek Liseleri ile Güzel Sanat Okulları, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ile Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü sorumludur. Görevleri sanat okulları ile aynı seviye ve türdeki diğer mesleki ve teknik örgün ve yaygın eğitim kurumlarının eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetlerini yürütmek ve Okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlayarak Talim ve Terbiye Kuruluna sunmaktır (Meb Faaliyet raporu,2009:18).

Yükseköğretim Genel Müdürlüğü görevleri arasında:

- Millî eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak yükseköğretim politikası ile hedef ve ilkelerinin belirlenmesi ve sürekli geliştirilmesi konularında gerekli çalışmalar yapmak,
- Yükseköğretimin millî eğitim ve yükseköğretim politika, ilke ve hedefleri doğrultusunda yürütülmesi için gerekli tedbirleri almak,
- Yükseköğretimin planlı bir şekilde yaygınlaştırılması, nicelik ve niteliğinin yükseltilmesi için gerekli tedbirleri almak yer almaktadır (Meb Faaliyet raporu,2009:19).

Güzel Sanatlar Fakültelerinde sanat alanlarında lisans eğitiminde grafik tasarım, resim, heykel, seramik, cam, animasyon, endüstriyel tasarım gibi bölümler içermektedir. Yüksek Lisans, Doktora ve Sanatta Yeterlilik eğitimleri üniversitelerin Sosyal bilimler enstitüleri tarafından verilmektedir. Sanat eğitiminin verildiği Güzel Sanatlar Fakülteleri, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve Sosyal Bilimler Enstitüleri, Ankara'da bulunan Yüksek Öğretim Kurumuna bağlıdır. Türkiye'de toplam 60 tane güzel sanatlar fakültesi bulunmaktadır. Bir adet de Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi bulunmaktadır.

Almanya;

Almanya'da Yükseköğretim kurumları başlıca 3 türden oluşur:

Üniversiteler

Uygulamalı Bilimler Üniversiteleri, Güzel Sanatlar ve Müzik Akademileri

Yüksek okulların görevi, bilimsel araştırma yapmak, eğitim ve öğretim vasıtasıyla bilim ve sanatın ilerlemesine ve gelişmesine hizmet etmektir. Almanya'da üniversiteler ile üniversite dışı kurumlar olarak iki ayrı çatı altında yapılandırılmış yükseköğretim kurumları bulunmaktadır (Mutlu,2008: 22).

Güzel Sanatlar ve Müzik Yüksekokulları tasarım, güzel sanatlar, çeşitli dallarda müzik yüksekokulları ve görsel sanatlardan oluşur. Bazı yüksekokullar sanatsal derslere hazırlık eğitimi de verirler, bazıları ise sadece belirli alanların derslerini verirler (Mutlu,2008: 23).

Güzel sanatlar ve yüksekokulları ilgili akademik disiplinlerde (sanat bilimi, sanat tarihi, müzik tarihi vb.) eğitim programları sunarlar. Aynı zamanda okullarda sanat ve müzik öğretmenleri için eğitim sağlarlar (Erginer, 2006: 262).

Fransa;

Kamu Yönetimi Kurumları (EPA'lar) çeşitlidir ve değişik bakanlıkların yetkisindedirler. Aşağıdakiler bu kategorilerden sanat eğitimi ile ilgili bölümleri kapsamaktadır (Mutlu, 2008:40).

Büyük Bilimsel Okullar, Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlığının otoritesindedirler (sanat ve imalat okulu, Lyon merkez okulu, milli sanat ve yüksek tekstil endüstrisi kurumu, milli sanat ve yüksek uzmanlık kurumu vb.)

Kültür Bakanlığı otoritesi altındaki sanat bilimleri (sanat kurumları, milli konservatuarlar, milli dekoratif sanat kurumu, Louvre kurumu, ulusal kalıtım enstitüsü vb.) kurumlarıdır (Mutlu,2008: 40).

"Yüksek Eğitim Kültürü" (Enseignement Supérieur Culture-ESC), Kültür ve İletişim Bakanlığı tarafından denetlenmektedir. Louvre Okulu, Ulusal Miras Enstitüsü, 20 si mimarlık okulu, 57 si sanat okulu olmak üzere Paris ve Lyon müzik ve dans için ulusal akademiler dahil 120 kurum vardır.

Bourgogne Üniversitesi sitesine göre, Fransız Üniversitesi 2006-2007 de 571 tane kültürel meslek kursları teklifinde bulundu. Bunlardan, 268'i mastır düzeyinde (sinema ve görsel medyalar, sergiler, müzeler, miraslar, kitaplar, bilim ve teknoloji, sahne sanatları, kültür turizmi, çoklu alan aktiviteleri) ve 303'ü kısa süreli akademik düzeydedir (yönetim, işletmecilik, teknoloji, difüzyon ve üretim kursları) (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

İtalya'da yükseköğretim üniversiteler, teknik üniversiteler, enstitüler ve daha çok sanat alanlarında eğitim veren mesleki eğitim kurumları tarafından verilmektedir (Eurydice,2006: 1).

Üniversite Düzeyinde Olmayan Yüksek Öğretimlerde (Non – University Higher Education) sanat eğitimi veren kurumlar, sıralanmıştır (Eurydice, 2006: 2–4):

Accademie di Belle Arti: 20 Eylül 2002'de Bakanlar Konseyinin onayladığı yasaya göre, eski sistemin dört yıllık derecesi ilk seviyedeki dereceye eşittir. Bu sistemin dönüştürüldüğü 20 tane okul vardır ve 24 tane de yasal olarak kabul edilen ve yeni oluşturulan accademie di belle arti bulunmaktadır.

Istituto Superiore per le Industrie Artistiche (ISIA): İlgili yasaya göre ISIA Araştırma, Üniversite ve Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğuna verilmiştir. Tasarım alanındaki (grafik tasarımı) özel eğitim veren devlet kuruluşlarıdır. Grafik tasarımı buradaki bölümlerden biridir. İtalya'da 4 tane bulunmaktadır. Bir tanesi Faenza'da seramik tasarımı, ikincisi Roma'da Endüstriyel tasarımı, üçüncüsü Florence'da endüstriyel tasarım ve dördüncüsü ise Urbino'da grafik tasarımıdır.

“Silvio D'Amico” Accademia Nazionale di arte Drammatica: Kürsüsü (seat) Roma'da bulunmaktadır. Aktörlerin ve yönetmenlerin eğitim derslerini verirler. Bu dersler özellikle 18 – 25 yaşlarındaki İtalyan ve yabancı vatandaşlar içindir.

Accademia Nazionale di Danza: Kürsüsü Roma'dadır. Yaş sınırları ders alanlarına göre belirlenir (Mutlu,2008:43).

Polonya;

Üçüncü seviyede sanat eğitiminden Kültür Bakanlığı sorumludur. Polonya'nın 11 şehrinde 8 müzik akademisi, 7 güzel sanatlar akademisi, 3 tiyatro ve sinema okulu ve

5 şube veya yerleşik olmayan fakülte bulunmaktadır. Mevcut kamu akademilerine ek olarak, özel kurumlarda bulunmaktadır. Avrupa Sanat Akademisi 1992 yılında açılmıştır ve bu alandaki ilk özel üniversite düzeyinde bir akademidir. Polonya'da Bologna Projelerinin uygulaması özellikle eğitimin idari yönü üzerinde görülür (www.culturalpolicies.net, 26.01.2011).

İspanya;

Yüksek öğretimle ilgili olarak, üniversite yeterlilik veya yüksek düzeyde sanat eğitimi gibi sanat dersleri içinde ve üniversiteler dışında sunuluyor. Hemen hemen bütün öğrenciler ortaöğretimde sanat dersleri, üniversite düzeyinde sanat kursları almaktadır. Üniversite eğitimi lisans dersleri halinde düzenlenmiştir, lisansüstü dersler (mastır, yüksek lisans programları, doktora programları, vs.) şeklindedir.

Bazı alanlarda pilot program ile 2005 yılında başlayan Bologna projelerin ikisinde de lisans ve yüksek lisans dersleri 2010 yılından buyana resmidir.

Güzel sanatlar açısından, İspanyol üniversitelerin güzel sanatlar tasarım, koruma ve restorasyon mevcut derslerinin değiştirilmesi gerektiği önerilmiştir.

İlgili olarak, "Kültür İstatistikleri Yıllığı 2009" öğrenciler üniversite eğitimine kayıtlıdır, kültürel mesleklere diploma veya derecelerine ilişkin toplamı 2006-2007 yılında 96 706 dır, Bu tip eğitimde 8.6%'yı ifade eder.

İspanya'da yükseköğretim orta öğretim sonrası olarak biçimlenmiştir ve üniversite yükseköğretimi ve üniversite düzeyinde olmayan yükseköğretim şeklinde ikiye ayrılır. Müzik ve Sanat Okulları kamu kuruluşlarıdır. Bu kurumlar, müzik ya da dans öğreten, tiyatro sanatı veya gelişmiş görsel sanat ve tasarım öğreten sanatsal eğitim vermektedir.

Üniversite Düzeyinde Olmayan Yüksek Öğretimdeki Durumlar ise hem ileri hem de orta seviyede mesleki eğitim orta öğretimde veya bachillerato kurumlarında verilmektedir. Bununla birlikte bazı özerk topluluklarda ileri seviyede özel mesleki eğitim kurumları bulunmaktadır.

Uzmanlık seviyesinde sanatsal eğitimin verildiği kurumlar ise devlette temel olan genel düzenlemelerle yönetilirler. Bu düzenlemeyi sağlayan da 389/1992 kraliyet kararlarıdır. Aynı zamanda özerk topluluklar da bunların kurulmasını kendileri

isteyebilirler. Müzik ve Sanat Okulları kamu kuruluşlarıdır. Bu kurumlar, müzik ya da dans öğreten, tiyatro sanatı veya gelişmiş görsel sanat ve sanatsal tasarım eğitimi verirler. Görsel sanatlar ve tasarım üzerine olan kamu kurumları sanat okulları olarak da isimlendirilirler (Mutlu,2008:74).

İngiltere;

2006 Kasım ayında, Art Council England (ACE) İngiltere Sanat Konseyi sanat ve yüksek öğrenim için yeni bir strateji yayınlamıştır. “Higher Education” (HE) Yüksek Öğrenim, kurumsal sanat ve mükemmellik ile yükseköğretim stratejisi, HE ile istişare sektöründe gelişmiş ve yaratıcı ekonomi ve katılımın genişletilmesi üzerinde durulmuştur. Stratejisi kapsamında Anahtar eylemler Sanat ve Beşeri Bilimler Araştırma Konseyi ve “Higher Education Funding Council for England” (HEFCE) İngiltere Yüksek Eğitim Fon Konseyi ile yüksek düzeyde stratejik ilişkilerin kurulması ve yükseköğretim kurumlarının kümeleri ile önemli pilot projelerin yürürlüğe konması gibi konular yer almaktadır.

Halen İngiltere Sanat Konseyi (Heis) merkezli düzenli fonlu kuruluşlara 7 milyon İngiliz Pound’u yatırım sağlamaktadır. Farklı sanat organizasyonları ile 11.4 milyon İngiliz Pound’u ile Heis’i desteklemektedir. Örneğin, uzmanlık eğitimi sağlanması, öğrenci yerleşimi, sergi ve performans fırsatları çalışmalarını desteklemektedir. Yükseköğretimde bir diğer önemli organizasyon da (Higher Education Funding Council for England-HEFCE) İngiltere Yüksek Eğitim Fon Konseyidir. HEFCE ilk beşe kadar öncü projeleri tanır.

Yüksek Eğitim Akademisi (HEA), 2004’te Yüksek Öğretimde Eğitim ve Öğrenme Enstitüsü (ILTHE), Eğitim ve Öğretimde Destek Ağı (LTSN) ve Öğretimde Kalite Geliştirme Fonu Ulusal Koordinasyon Ekibi (NCT)’nin birleşmesiyle kurulan İngiltere’de eğitim ve öğretimin artmasını destekleyen bağımsız bir kurumdur. Yükseköğretim Akademisi farklı disiplinlere Konu Merkezi ağı sağlamaktadır. İlgili iki kültür sanat merkezleri dahil olmak üzere: Sanat, Tasarım ve Medya merkezi (ADM-HEA) ve PALATINE dans drama ve müzik merkezidir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

Tablo 5.2: Yüksek Okullarda Sanat Eğitimi Alanındaki Toplam Öğrenci Sayısı ve Tüm Öğrencilere Oranı (2007/2008)

	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Adet	34.669	79.974	90.412	80.123	144.041	84.552	158.888
%Oran	1.4	3.6	4.2	4.0	4.1	4.7	6.8

Kaynak: Cultural Statistics,2011:54

Tablo 5.2’de yüksek okullarda sanat eğitimi alanındaki toplam öğrenci sayısı ve tüm öğrencilere oranı verilmiştir. Okullardaki sanat eğitimi kapsamında; güzel sanatlar, müzik ve sahne sanatları, işitse- görsel teknoloji ve medya yapımı, tasarım ve el sanatları alanları yer almaktadır. Buna göre Türkiye’deki tüm öğrencilere % 1.4 oranla sanat alanlarındaki toplam öğrenci sayısı 34.669’dur. Almanya’daki tüm öğrencilere %3.6 oranla sanat alanlarındaki toplam öğrenci sayısı 79.974’dür. Fransa’daki tüm öğrencilere %4.2 oranla sanat alanlarındaki toplam öğrenci sayısı 90.412’dir. İtalya’daki tüm öğrencilere %4.0 oranla sanat alanlarındaki toplam öğrenci sayısı 80.123’dür. Polonya’daki tüm öğrencilere %4.1 oranla sanat alanlarındaki toplam öğrenci sayısı 144.041’dir. İspanya’daki tüm öğrencilere %4.7 oranla sanat alanlarındaki toplam öğrenci sayısı 84.552’dir. İngiltere2deki tüm öğrencilere %6.8 oranla sanat alanlarındaki toplam öğrenci sayısı 158.888’dir.

5.1.1.3. Kültürlerarası Eğitim

Kültürlerarası eğitimi, farklı kültür ve inançlara sahip insanların karşılıklı olarak birbirlerini tanıyıp, bir arada nasıl daha problemsiz yaşayabileceklerini araştırıp, çözüm önerileri getiren yeni bir ilim dalıdır. Kültürlerarası eğitimin kültürleri birbirine tanıttıcı özelliği vardır. Böyle bir eğitimin hedefi ise bireylerin çok kültürlü ortamda uyum içinde yaşayabilmelerini sağlamaktır. Kültürlerarası eğitimin ilgi alanları, hoşgörü, dayanışma ve evrensel değerlerdir.

Türkiye;

Uluslararası ilişkileri geliştirmek amacıyla eğitim, bilim, sanat, kültür ve turizm işbirliği anlaşmaları, protokolleri, mutabakat zabıtları imzalanmaktadır. Ayrıca, uluslararası kültür ve turizm kuruluşları ile ilişkiler geliştirilerek sürdürülmekte ve gerekli koordinasyon sağlanmaktadır (Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Tanıtma Genel Müdürlüğü, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane Başkanlığı sorumlu birimlerdir (Kültür Turizm Bakanlığı, 2010-2014 Stratejik Planı,2010:16).

Kültürler arası eğitim adına farklı kültür ve inançlara sahip insanların karşılıklı olarak birbirlerini tanıyıp, bir arada nasıl daha problemsiz yaşayabileceklerini araştırıp, çözüm önerileri getiren yeni bir ilim dalı olarak Türkiye’de yer almaktadır.

2010-2014 yıllarını kapsayacak şekilde oluşturulan MEB Stratejik Plan amaçları arasında da yer almaktadır.

“Uluslararası bilim, teknik ve sanat birikiminden daha fazla yararlanarak ülkemizde bilim/teknoloji/sanat üretme ve kullanma düzeyini arttırmak için yurt dışına daha fazla öğrenci göndermek, yükseköğretim kurumlarını ilgili tarafların katkılarıyla, ülke ekonomisinin ve sosyal yapısının ihtiyaç duyacağı alanlarda ihtisaslaştırarak bölgesel işbirlikleri aracılığıyla Türkiye’yi bilimsel çalışmaların merkezi yapmak” şeklinde görülmektedir (Meb,Faaliyet raporu,2009:30).

Stratejik hedefleri ise, yükseköğretim kurumlarının ihtiyacı olan öğretim elemanı ve kurumların ihtiyaç duyduğu uzman personeli karşılamak amacıyla yurt dışına lisansüstü öğrenim görmek için gönderilen öğrencilerin sayısını her yıl %10 oranında arttırmak.

Öğrencilerin bilimsel ve sanatsal başarılarını arttırmak amacıyla ulusal ve uluslararası yarışmalara katılımı ve proje geliştirme anlayışını yaygınlaştırarak kabul edilen proje sayısını plan dönemi sonuna kadar 4 katına çıkarmaktır (sgb.kulturturizm.gov.tr,2011).

Almanya;

Kültürlerarası eğitim genel eğitimin resmi bir bileşeni değildir. Bununla birlikte, disiplin sınırlarını aşan bir ilke olarak, uygulamalı öğretiminin bir parçası durumundadır. Ayrıca okullarda giderek artan bir duyarlılık vardır. İki dilli eğitim için bazı hükümler yanında ayrıca okullarda doğan kültürlerarası soruları için sanat ortamından yararlanılan birçok proje vardır.

Birçok sanat okulları farklı kültür gelenekler ve çalışma içeriklerini kapsamaktadır. Gençler için sanat eğitimi almakta örneğin, bir tema olarak seyircinin göçmenlerin geçmişini sanatsal yollarla anlatması istenebilir. Kavramsal olarak, kültürlerarası genel okul müfredatın bir parçası olarak başlamıştır (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Kültürlerarası eğitim Fransa'da yok gibidir. Öte yandan kültürel çeşitliliğin, bütün kültürel oluşumların yanı sıra diğer kıtaların kültürel ve sanatsal ifade alanında uzmanlaşmış kurumları mevcuttur. Birçok dernek göç kültürleriyle halka sanat hakkında bilgi vermektedir (Afrika dansları, görsel sanatlar, dünya, tiyatro ve müzik...), yerel, ulusal veya Avrupa yetkililerin yardımı ile sunulmaktadır.

İtalya;

2006 yılında “yabancı öğrencilerin entegrasyon için ilk yönergeler” “kültürlerarası eğitim ve yabancı öğrenci entegrasyonu için politika belgeleri ve iskeletleri” 2007 yılında (6 Aralık 2006 Bakanlar Kurulu Kararı ile) bir gözlemevinin kurulması, bakanların kuralları; “kültürler arası okul ve yabancı öğrencilerin entegrasyonu için İtalyan yolu” ilk olarak, uzun zamandır beklenen adımların atılmasıyla boşluğu doldurmak için ve kaybedilen zamanı telafi etmek amacıyla uygulanan projelerdir.

Bu arada, 1994 Muhtırası tarafından savunulan pedagojik yaklaşım ve 2007’de Bakanlık yönergelerine göre; genellikle diğer kuruluşlar ve yerel yönetimler ile işbirliği içinde yürütülen kültürlerarası eğitim programları yoluyla bireysel okullar tarafından öne çıkarılmıştır. Programların yaygın, amaçları ve hedefleri, yöntemleri, araçları ve beklenen sonuçları, etnik gruplar arası ilişkileri geliştirmeyi amaçlayan gayri eylemler

için örgün eğitim faaliyetleri arasında değişmesi, eşitlik ve kültürel çoğulculuk ilkelerine dayalıdır.

İtalyan okullarında yabancı öğrencilerin varlığı yapısal bir fenomen haline gelmiş gibidir, delil olarak bir gelişim yapısı ile ilgili belgeler toplanmıştır. Yerel programlar ve faaliyetler izlenmiştir.

Verona yerel eğitim ofisi tarafından yürütülen kapsamlı bir yüzey araştırması 1998 yılında (Centro Tante tinte,) ve 2002 yılında Turin şehrinde (Belluati) yürütülen programlardır. En önemlilerinden, okullardaki kültürlerarası eğitim programları, 2003 yılında Fondazione tarafından kurulan ISMU, okul ünitesi "Lombardiya" kültürlerarası eğitim girişimleri veritabanıdır (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

2007-2008 akademik yılı itibariyle, "vatandaşlık ve insan hakları eğitimi" genel okul müfredatının bir parçası olmuştur.

Ulusal ve bölgesel düzeylerde eğitim programları vardır. Ulusal düzeyde, Eğitim Bakanlığı projelerinde "Eğitimde Çeşitliliğe Dikkat için Araştırma Merkezi (The Resource Centre for Attention to Cultural Diversity in Education-CREADE) bulunmaktadır. Kültürel çeşitlilikte ve bütün uygulamalarda sosyal ve eğitsel alanlarda kaygıların olduğuna ilişkin profesyonel cevaplar tasarlanmıştır. Bu diyaloga ve yansımaya bir yer vermeyi amaçlamaktadır. Burada en geniş anlamda kişilerin eğitimi için malzeme bulabilmeleridir. Eğitim materyalleri, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) araçları, bibliyografya, deneyimler, araştırma, genel, kültürlerarası bir bakış açısıyla eğitim eylem veya sosyal müdahale için kaynaklar bulunmaktadır.

Kültürlerarası bilginin araştırılması ve bilginin işlenmesi ile birleştirme çalışmalarının, bakımı ve güncellenmesiyle birlikte, CREADE eylem diğer önemli hatları düzenlemektedir. Bunlar: araştırma için ödül ve hibelerin organizasyon yoluyla kültürlerarası eğitim niteliklerini desteklemek, formülleri ile birlikte girişimler ve gelişim projeleri, eğitim merkezleri ve çalışma ekipleri için rehberlik eğitimi sağlanması, sosyal ve kültürel alanlarda eğitim için bilgi kaynakları ve yayıncılık malzemeleridir.

Bu programın yanı sıra; Milli Eğitim Bakanlığı gibi diğer kültürler arası eğitim projeleri çalıştırır:

Arabic Language and Moroccan Culture Learning Programme

Portuguese Language and Culture Programme

The Immigrant Service Programme

Educational Programme for the Gypsy Community

Ministry of Education and Culture and the Yehudi Menuhin International Foundation

MUŞ-E Programın amacı sanatları teşvik etmektir, özellikle müzik, şarkı, tiyatro, dans ve görsel sanatlar okulu ve farklı kültürler arasında hoşgörü ve uyumu teşvik etmektir. Dezavantajlı çocukların sosyal ve kültürel bütünleşme adına şiddet ve ırkçılığı önlemektir.

Programa şuanda on tane bağımsız topluluk katılmaktadır (Andalusia, Canaries, Castile-La Mancha, Catalonia, Extremadura, Galicia, Madrid, Murcia, Basque Country and Valencia), Ayrıca Ceuta ve Melilla bağımsız şehirleri, Milli eğitim bakanlığı ile birlikte uluslar arası Yahudi Vakfıda katılmaktadır. 2009 yılında 107 devlet okulu, 1424 öğretmen ve 184 sanatçı ve ilk, orta ve özel öğretim yılında 17.703 çocuk programa katılmıştır (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

Eski Eğitim ve Beceri Dairesi tarafından belirlenen ulusal müfredat kültürlerarası eğitim şeklini oluşturur. Hükümet kültür, sanat ve dili ayrılmaz bir bağlantı çerçevesinde değerlendirmektedir. Böylece gelişim “kültürlerarası anlayış” iskeletinin bir parçasını oluşturmaktadır (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.1.1.4. Okul Dışında Kültür ve Sanat Eğitimi

Türkiye;

Yaygın Eğitim adıyla Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Pratik Kız Sanat Okulları, Olgunlaşma Enstitüleri, Halk Eğitim Merkezleri örnek gösterilebilir. Çeşitli projeler ve kurs imkanları sağlanmaktadır.

Geleneksel El Sanatlarını Geliştirme Projesi: El sanatları ile ilgili tüm tarafların iş birliğinde; geleneksel el sanatlarının yaşatılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının sağlanması, geleneksel el sanatları eğitiminin geliştirilmesi, öğretim programlarının güncelleştirilmesi, kadın iş gücü istihdamının desteklenmesi, olgunlaşma enstitülerinin “geleneksel el sanatlarını araştırma geliştirme ve tanıtım merkezi” olarak yapılandırılması ve turizm sektöründe önemli bir etken olan turistik el sanatları üretiminde kalitenin ve verimliliğin artırılması amaçlanmıştır. Projenin süresi 2005 yılından itibaren 5 yıldır (Meb,2009:107). Valiliklerle işbirliği içerisinde halka yönelik olarak Geleneksel Türk Süsleme Sanatları Kursları ve Geleneksel El Sanatları Kursları düzenlenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından Geleneksel El Sanatlarını Geliştirme Projesi kapsamında, kaybolmaya yüz tutmuş değerlerimizden olan el yapımı folklorik kitre bebekleri ve giysileri tanıtmak, gelecek kuşaklara taşımak, üretimini yaygınlaştırarak ülke turizmine ve ekonomisine kazandırmak amacıyla ilki 2008 yılında 81 ilde kız meslek liseleri arasında “Folklorik Kitre Bebek Yarışması” gerçekleştirilmiştir.

“II. Folklorik Kitre Bebek Yarışması” 2009 yılında Türkiye genelinde 7 bölgede, bölge yarışmaları ve Ankara’da da final yarışması olmak üzere düzenlenmiştir. Yarışmaya 160 yarışmacı öğretmen 84 bebekle katılmıştır.

Uygulanan anket ve oluşturulan komisyonların yoğun çabalarıyla Türkiye kadınına yansıtan fiziksel özelliklere sahip bebeğin tasarlanması ve üretimi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Kıyafetlerin, takıların ve satışa sunumda kullanılacak kutuların tasarlanıp üretim bantının oluşturulması ve seri üretime geçilmesi işlemleri yapılmıştır. Geleneksel Türkiye Bebeği Elif’in marka ve tasarım tescil işlemi ve patenti alınmıştır. Geleneksel Türkiye Bebeği Elif’in üretimi ve yaygınlaştırılması olgunlaşma enstitülerinde kurulacak olan üretim bantları ile gerçekleştirilecektir (Meb,Faaliyet Raporu,2009:108).

Milli Eğitim Bakanlığı (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı) ile Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu iş birliği protokolünde, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu çerçevesinde, istihdama yönelik meslek kursları ve esnaf-sanatkârlar ile yanlarında çalışanların

mesleki gelişimlerine yönelik çeşitli yaygın mesleki eğitim faaliyetleri düzenlenmesi konusundaki esas ve usuller ile tarafların yükümlülüklerinin belirtmektir. 12.02.2009 tarihinde imzalanmış olan protokolün süresi 3 yıldır (Meb,Faaliyet Raporu,2009:134)

Milli Eğitim Bakanlığı (Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü) ile ES-MO Büro Araçları ve Tersim Malzemeleri Ticaret A.Ş. arasında yapılan kumaş boyama sanatı ile ilgili eğitim seminerleri ve beceri yarışmaları düzenlenmesine dair protokol 03.11.2009 tarihinde imzalanmış olup, çalışmalar hâlen devam etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü) ile Bereket Kırtasiye Kimya Sanayi ve Ticaret Limitet Şirketi arasında kumaş boyama, cam vitray, ipek ve seramik boyama sanatı ile ilgili eğitim seminerleri ve beceri yarışmaları düzenlenmesine dair iş birliği protokolü 27.10.2009 tarihinde imzalanmış olup, çalışmalar devam etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü) ile ART Boya Malzemeleri Kırtasiye ve Turizm Dış Ticaret Limitet Şirketi arasında yapılan sanatsal ve hobi alanlarında kurs, seminer ve beceri yarışmaları düzenlenmesine dair iş birliği protokolü 27.10.2009 tarihinde imzalanmış olup, çalışmalar hâlen devam etmektedir (Meb,Faaliyet Raporu,2009:133).

Almanya;

Okul dışında kültür sanat eğitimi fırsatları büyük önem taşımaktadır. Mevcut okullardan daha geniş bir kapsamda genellikle daha yüksek kalite sergilemektedir. Yeni kavram ve giderek artan yeni imkanların kullanımı ile klasik sanat eğitimi kombine eden kurumlar kamu fonlarının yardımıyla sivil toplum sponsorları tarafından kurulmuş ve geliştirilmiştir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Belediyelerce sanat eğitimi çok önemli bir alandır. Kültür giderleri açısından sanat eğitimi 2.büyük harcamalar kapsamındadır. Belediyelerin sanat eğitimi üzerinde ortalama kişi başına 25 Euro düşmektedir. Harcama büyük bir çoğunluğu müzik eğitimi için ayrılmıştır. Son birkaç yıldır giderek artmaktadır. Sanat eğitimi diğer alanlarda (Görsel sanatlar, görsel-işitsel medya, vb gibi) çok fazla gelişmemiştir (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

Polonya;

Kültür ve sanat eğitimi Okul eğitim sistemi dışında sunulan programlar çeşitli kültür kurumları tarafından oluşturulmaktadır. Devlet düzeyinde, en iyi örnek Ulusal Kültür Merkezi faaliyetleridir. Dansa kendini adanmış “Ritim”, tiyatro eğitimine dayalı “TISZ” ve müzik. Bunlar; çocuklar ve gençler için birçok eğitim programlarına rehberlik etmektedir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011)

İspanya;

Müfredat dışı sanat faaliyetlerin sağlanması çerçevesindeki kararların okulların çoğunda kendileri tarafından yerel düzeyde yapılmaktadır. İspanya’da okullarda ders dışı etkinliklerin içerikleri tasarlanmış olmasına rağmen eğitim yetkilileri bu etkinliklere finansal yardım verebilmektedir.

İspanya’da öğrencilerin gelişimine katkıda bulunan ders dışı sanat faaliyetleri için müfredat çalışmalarına doğrudan katkı yapılmaktadır (www.culturalpolicies.net, 27.01.2011).

Ulusal düzeyde, 2009'da Kültür Bakanlığı çocuklar ve gençler için kültür erişiminin kolaylaştırması ve etkili uygulamaların teşvik edilmesiyle kapsamlı bir programın gerçekleştirildiğini açıklamıştır. Program dâhilinde gençlerin ve ailelerin Müzik çalışmaları, tiyatro ve müze aktiviteleri kapsamında erişimi arttırmak; Eğitim Bakanlığı ve özerk bölge ile yeni ölçümlerin birleşimini tasarlamak; çocuk ve ergenlerde bir web portalı başlatmak; böylece gelenek ve kültür mirası ile erken yaşlarda temas edilmesini sağlamak vb. uygulamalar yer almaktadır. Bu bağlamda, 2009 Ekim'de Kültür Bakanlığınca İspanyol kültürüyle ilgi konularda sorular ile kültürel oyun web siteleri uygulamaya koyulmuştur. 2010 Nisan ayında özellikle gençlere hitaben soru ve cevap oyunları yayınlanmıştır. 2009 sonlarında Kültür Bakanlığı küçük yaşlardan itibaren sanatı erişilebilir hale getirmek için sanat bağlamında boş zamanların değerlendirilmesi anlamında “Aileler İçin Kültür Noel Programı” dâhilinde 18 kurumun çeşitli aktivitelerini organize etmiştir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.2. KAMUNUN SANATA VERDİĞİ DESTEK AÇISINDAN

5.2.1. Kültür Sanat Alanında Anayasal Hükümler ve Kanunlar

Türkiye;

Türkiye'de ilk kez, “sosyal devlette sanat” kavramı, sosyal devlet niteliğinin, devletin nitelikleri arasında sayıldığı 1961 Anayasasının “Bilim ve Sanat Hürriyeti” başlıklı 21. maddesi ile kullanılmıştır. Bu madde ile “herkesin bilim ve sanatı serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahip olduğu” düzenlenmiştir (Türkiye Barolar Birliği Dergisi,2008:195)

Sosyal devlette sanatın ve sanatçının korunması ise 1982 Anayasası'nda “Sosyal Güvenlik Hakkı” başlığı altında düzenlenmiştir. Madde 64'e göre; “Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır”. Belirtilen anayasa hükmü ile sosyal devlete sanat faaliyetlerinin ve sanatçıların korunması görevi verilmiştir.

5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu 1951 yılında kabul edilmiştir. Sanat ve sanatçının korunması için çıkarılmış en kapsamlı yasadır.

4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8. maddesinin (a) bendi uyarınca Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, “Klasik, çağdaş ve geleneksel sanat akımlarını takip ederek, yurt içindeki sanat faaliyetlerinin millî kültür ve çağdaş anlayışa uygun olarak yürütülmesi ve yayılmasını, milletin bu yönden bilgi sahibi olmasını sağlamak” ile görevlidir. Bu çerçevede Genel Müdürlük ve bağlı taşra birimlerince bir çok kültürel ve sanatsal etkinlik düzenlenmektedir.

Bunlar; Genel Müdürlüğe bağlı Senfoni Orkestraları, Korolar ve Müzik ve Dans Topluluklarınca gerçekleştirilen periyodik konserler ve yurt içi turneleri ile diğer kuruluşlarca düzenlenen festival, şenlik, anma-yıldönümü vb. etkinliklerine yönelik sanatçı ve/veya sanat kurumu görevlendirme faaliyetleri; plastik eser koleksiyonundan derlenerek doğrudan ve/veya diğer yerli/yabancı kuruluşlarla işbirliği içerisinde düzenlenen yurt içi/yurt dışı sergi faaliyetleridir. Ayrıca 4 yılda bir düzenlenen Uluslararası Türk Sanatları Kongresi'nin organizasyon işlemleri de Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nce yerine getirilmektedir (www.sgb.meb.gov.tr).

Ayrıca, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarında yapılan düzenlemelerle, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca desteklenen veya desteklenmesi uygun bulunan bazı faaliyetler için yapılan harcamalar ile bu amaçla yapılan bağış ve yardımların sınırsız olarak beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilmesi öngörülmüştür.

Düzenleme ile desteklenen bazı faaliyetler şunlardır:

- Kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin ticari olmayan ulusal veya uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesi.
- Ülkemizin uygarlık birikiminin kültürü, sanatı, tarihi, edebiyatı ve mimarisi ile ilgili veya ülke tanıtımına yönelik kitap, katalog, broşür, film, kaset, CD ve DVD gibi materyallerin hazırlanması, bunlarla ilgili derleme ve araştırmaların yayınlanması, yurt içinde ve yurt dışında dağıtım ve tanıtımının sağlanması.
- Yazma ve nadir eserlerin korunması ve elektronik ortama aktarılması.
- Taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı, yaşatılması, rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri yapılması ve nakil işleri.
- Kurtarma kazıları, bilimsel kazı çalışmaları ve yüzey araştırmaları.
- Kültür envanterinin oluşturulması çalışmaları.
- Güzel sanatlar, sinema, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki üretim ve etkinlikler ile atölye, stüdyo ve film platosu kurulması, bakım ve onarımı.
- Kütüphane, müze, sanat galerisi ve kültür merkezi ile sinema, tiyatro, opera, bale ve konser gibi kültürel ve sanatsal etkinliklerin sergilendiği tesislerin yapımı, onarımı veya modernizasyon çalışmaları (www.muhasbeciyizbiz.com,2011).

Almanya;

Yeni bir reform olan Telif Hakları Kanunu, 2007 yılı Temmuz ayında Bundestag tarafından kabul edilmiş ve AB bilgi toplumunda tamamen Telif hakları kuralları uygulanmaya başlanmıştır. Uzun ve yoğun tartışmalar ardından sanatçı temsilcileri ile endüstri cihazlarını kullananlar arasında bir uzlaşmaya varılmıştır.

Telif hakları kanunu yeni bir yapılanma ile kamuoyunda sadece dijital üretim ve üremede yeni olanaklara yoğunlaşılması değil; aynı zamanda bir "kültür sanat" tartışmaları olarak kabul edilmiştir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Çeşitli zamanlarda (2002 Nisan, 2005 Şubat), karıştırılıp basitleştirilen Kararnameler 30 Eylül 2006 tarihinde sanatçıların seçimine göre kolaylaştırılarak “sanat için %1 programı” yeni uygulamalar ile değiştirilmiştir. Sanat ile ilgili programlarda 7 üyeden oluşan sanatsal bir komite tarafından takip edilen prosedürlerden şemalar sağlanmaktadır. İlgili bölgelerdeki kültürel ilişkilerde yöneticiler ve yatırım ortakları sanatsal programlara başkanlık etmektedir (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

717 sayılı reform Kanunu Mimari Kalite Kanunu Tasarısı Bakan Bondi tarafından oluşturulmuştur. 2008 Eylül’de kabine tarafından benimsenmiş ve hala parlamento evresindedir.

118/2006 No’lu Kararnamede, 84/2001 No’lu Avrupa Yönergesinin takibi olan uygulama yönetmeliği 2007 yılı sonunda kabul edilmiştir. “Görsel sanatlar politikası üzerinde ki sessizliğe dikkat çekilmesi” ayrıca “kültürel miras üzerindeki uzun süren gölgelerin atılması” ve “çağdaş görsel sanatlar için ana kamu katkısı için yerel yönetimlerin öncelikle gelmesi” Bu bağlamda, kurumsal bir dezavantaj için 2009 yılında tamamlanan 91/2009 No’lu Kararname ile Bakanlık yeni bir düzenleme sağlamaktadır. Bu durum bir ülke için çok gerekli bir dönüm noktası olarak kabul edilmiştir.

Mimarlık ve Çağdaş Sanat için yeni birim olan Peyzaj Genel Müdürlüğü (DG) Güzel sanatlar, mimarlık ve Çağdaş Sanat çerçevesinde oluşturulan XXI yüzyıl Sanat ve Mimarlık Maxxi- Müzesi Vakfı tarafından benimsenmiştir. Birim çağdaş yaratıcılığın teşvik edilmesinden de sorumludur.

XXI yüzyıl Sanat ve Mimarlık Maxxi- Müzesi Vakfı sorumluluğundaki Müze sadece koleksiyon veya sergi mekânları olarak değil aynı zamanda sanatsal yaratıcılıkta araştırma ve deney için stratejik öneme sahip olduğu düşünülen bir laboratuardır (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

İspanya;

Sanat politikaları için ilk önlem olan vergi ödemelerindeki düzenlemelerden sonra; 2002 yılından bu yana ulusal miras için 93.700.000 EUR finansman arttığı tahmin edilmektedir.

İkinci önlem olarak adlandırılan “kültürel %1” düzenlemesi ile tüm kamu kurumlarının bütçesinden ayrılacak ve devlete ödenecek %1’lik fon ile ülkenin kültürel mirasının geliştirilmesi ve “sanatsal yaratıcılığa teşvik” amaçlanmaktadır (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

İngiltere’de Sanatçılar artık, eserleri satıldığında hangi oranda kar sağlanacağı "Sanatçıların Satış Hakkı yasası" ile belirlenmektedir.

İngiltere merkezli müzayede evleri çoğunlukla bu yasaya karşı olmasına rağmen İngiltere Parlamentosu sonunda sanatçılara verilen bu hakkı yasalaştırmıştır (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.2.1.1 Sanata ve Sanatçılara Sağlanan Doğrudan veya Dolaylı Olarak Destek Formları

Türkiye;

Türkiye’nin önemli bir kültür, sanat ve turizm merkezi haline gelmesini sağlamak, dünyadaki kültür ve sanat gelişmelerini yakından takip etmek, sanat alanındaki yaratıcılığı desteklemek, sanatçıları ve sanat topluluklarını teşvik etmek ve bu alandaki yaratıcılığın artırılmasını sağlamak için 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 8. maddesinde sıralanan görevler uyarınca Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, bireysel sanatçılara ve sanat topluluklarına yönelik çeşitli destekleme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu faaliyetlerin başında plastik sanat yarışmaları (her yıl düzenlenen Devlet Resim Heykel Yarışması ve Şefik Bursalı Resim Yarışması ile dönüşümlü olarak iki yılda bir düzenlenen Devlet Fotoğraf Yarışması ve Devlet Türk Süsleme Sanatları Yarışması) gelmektedir. Plastik Sanatlar alanında ağırlıklı olarak uygulanan teşvik ve ödüllendirme sisteminin en önemli aracı olan “ödüllü periyodik yarışmalar”; resim, heykel, fotoğraf ve Türk süsleme sanatları

dallarında düzenlenmekte, bu alandaki bireysel (özel) sanatçıların ödüllendirilmesi, genç sanatçıların teşvik edilmesi sağlanmaktadır.

Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü ile Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Sorumlu Harcama Birimleri tarafından 18.200.500 TL bütçeyle sanatçılar ve sanat toplulukları teşvik edilip desteklenerek bu alandaki yaratıcılığın artırılması sağlanmaktadır (sgb.kulturturizm.gov.tr,2011).

Anayasadaki 64. Maddeye göre; devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır.

Belirtilen anayasa hükmü ile sosyal devlete sanat faaliyetlerinin ve sanatçıların korunması görevi verilmiştir. Amir hükme göre, devletin görevi sadece sanat ve sanatçının korunması değildir. Devletin ayrıca sanatçı ve sanat eserlerinin değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alma yükümlülüğü de bulunmaktadır (Türkiye Barolar Birliği Dergisi,2008:5).

Sanatçıların ve Sanat Topluluklarının Desteklenmesi Hizmetleri açısından Maddi ve teknik destekler verilmektedir. Sanat Yarışmaları, proje destekleri, mali destekler, galeri tahsisleri, eser satın alma, özel tiyatroların projelerine yapılan yardımlar, prestij ödülleri vb.

Çağdaş ve geleneksel sanat alanlarında, sanatçıların, sanat kurumlarının, ilgili kuruluşların ve STK'ların ve yerel yönetimlerin sanat üretimlerine ve kendilerini geliştirmelerine destek sağlamak amacıyla Kültür ve Sanat Bakanlığı sanatı, sanatçıyı ve sanat yaratıcılığını destekleyici çalışmalar yapmaktadır. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Milli Kütüphane Başkanlığı, Tanıtma Genel Müdürlüğü, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü sorumlu birimlerdir (<http://www.kultur.gov.tr>,2010)

Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü sorumluluğundaki kültür ve sanat etkinliklerine yardım hizmetleri (Sanatçı/sanat kurumu görevlendirme, plastik sanat eseri desteği, danışmanlık hizmetleri, anıt-büst-heykel yapım, mali destekler, salon tahsisleri, vb.) sunulmaktadır (<http://www.kultur.gov.tr>,2010).

Almanya;

Sanatsal üretim ve sanat kurumlarının finansmanı kamu tarafından sağlanmaktadır. Federal Hükümet ve Lander tarafından dört federal akademi ortak olarak sanatsal mesleklerde temel ve ileri eğitim için fırsatlar sunmaktadır. Almanya'da Çeşitli alanlarda sanatsal faaliyetlerin, bireysel sanat formlarının ve bireysel sanatçıların desteklenmesine önem verilmiştir (www.culturalpolicies.net, 21.01.2011).

Fransa;

Fransa'da sanatçılar ve sanatsal disiplinler bazında birçok uzman ağların yardımından faydalanılmaktadır. Yazarlar ve senaristler birliği (SACD) gibi Yazarlar, Besteciler ve Müzik ve Editörleri Birliği (SACEM) de sanatçı haklarından ve Görsel sanatlar, animasyon, dijital sanayi, grafik tasarım v.b. eğitim kurslarının teklifini sunmaktan sorumludur. Ayrıca Müzisyen ve sanatçı hakları kurulu (ADAMI) bulunmaktadır (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

İtalya'da görsel sanatlar desteği, Biennale di Venezia, Triennale di Milano ve Quadriennale di Roma adında üç ana ulusal gösteri kurumu aracılığıyla sağlanmaktadır. 21.yüzyıl Sanat Müzelerinin hedefi sanatçıları desteklemektir. Özellikle gençlerin sanatsal yaratıcılığı teşvik edilmektedir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

2004 yılından bu yana, ulusal miras ve kültür bakanlığının komisyonu altında Ulusal Kültür Merkezi burs programları yönetilmektedir. Genç Polonya (Młoda Polska) programı (35 yaş altı) sanat alanlarında başarı elde etmiş genç Polonyalı sanatçılara yöneliktir. Program 70 sanatçıya yılda 40 000 PLN burs sağlamaktadır. Burs ile bireysel sanatçılara projelerinin gerçekleştirilmesi için destek olanağı, araç ve gereçlerinin satın alınması olanağının yanı sıra yurtdışında eğitim ve çalışma olanakları sağlanmaktadır (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

Kültür Bakanlığı, Uluslar Arası İspanya Gelişim ve Ortaklık Ajansı ile Dışişleri Bakanlığı, sanatçıları ve dünya çapındaki sanat eserlerini teşvik etmek amacıyla iş birliği içerisinde. Geleceği parlak sanatçılara uluslar arası bienale katılmaları için destek sağlanmaktadır (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

Sanatçının desteği öncelikle, Arts Council England (İngiltere Sanat Konseyi) sistemi aracılığıyla hibe şeklinde sağlanmaktadır. Crafts Council (El Sanatları Konseyi), Gulbenkian Vakfı, Esmee Fairburn Vakfı veya Mann-Booker Ödülü Ve Turner Ödülü Şeklinde sanatçı desteği sağlanabilmektedir. İngiltere Sanat Konseyi Warwick Üniversitesi'nde vergi etkisi ve yararlanan sistemlerde sanatçı işgücü piyasaları üzerinde araştırma yapmaları için İstihdam Araştırmaları Enstitüsünü ve Eğitim Geliştirme Merkezini görevlendirdi.

2010 yılında, çocuklar tarafından performansları ile ilgili lisans yasaları üzerinde bir hükümet raporu yayımlandı. İngiltere kanunlarının değişimi üzerine 2011 yılında hükümete danışılması beklenmektedir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.2.1.2. Sosyal Güvenlik Çerçevesi

Türkiye;

Türk anayasalarındaki durum sosyal devlette Sanatın ve Sanatçının Korunması 1982 Anayasası'nda "Sosyal Güvenlik Hakkı" başlığı altında düzenlenmiştir (Erdoğan, 2008: 5.6).

Anayasanın 64'üncü maddesinde; "Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır" denilmektedir. Belirtilen anayasa hükmü ile sosyal devlete sanat faaliyetlerinin ve sanatçıların korunması görevi verilmiştir. Devletin sorumluluğunda sayılan bu görev de Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü ile bağlı sanat kurumlarından olan Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ve Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü tarafından ilgili mevzuat

hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı, 2010:12).

Devletin görevi sadece sanat ve sanatçının korunması değildir. Devletin ayrıca sanatçı ve sanat eserlerinin değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alma yükümlülüğü de bulunmaktadır (Erdoğan, 2008: 5.6).

Sanata olan katkıları ve yaptıkları hizmetler sonucunda bazı sanatçılara Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından Devlet Sanatçısı unvanı verilmektedir. 1971 yılından beri, Kültür Bakanlığı'nın teklifi, Cumhurbaşkanının onayı ile Türkiye'yi dışarıda temsil eden kişilere devlet sanatçılığı unvanı verilmektedir. Bu unvan ile maaşa bağlanan sanatçılar, 65 yaşında emekli olma hakkı yanında yurtdışı seyahatlerinde birtakım ayrıcalıklar kazanarak, VIP salonlarını kullanabilmekte ve devlet törenlerinde de protokolde ağırlandıklarıdır.

Devlet sanatçısı bu yönetmeliğe göre, güzel sanatların sahne sanatları (tiyatro, opera, bale, halk dansları), fonetik sanatlar (çoksesli müzik, Türk müziği), plastik sanatlar (resim, heykel, seramik, Türk süsleme sanatları, fotoğraf, karikatür, grafik), sinema-televizyon, edebiyat ve mimarlık dallarında faaliyet gösteren üstün niteliklere sahip, her yönüyle mesleğinin örnek temsilcisi olan ve ulusal ve/veya uluslararası ün yapmış, yaşayan sanatçılar arasından seçilmektedir (Erdoğan, 2008: 18).

Almanya;

Serbest çalışan sanatçılara 2 Ağustos 1981 tarihinde yürürlüğe giren "Sanatçılar için Sosyal Sigortalar Kanunu" (KSVG), kapsamında yasal sağlık, uzun vadeli veya yaşlılık bakım ve emeklilik sigortası sağlanmaktadır. Buna ek olarak, Federal Hükümet Sanatçılar için Sosyal Sigorta Fonu giderlerinin %40'ına yardımcı olacak bir destek sağlamaktadır.

2007 Haziran ayında yürürlüğe giren "Sanatçılar İçin Sosyal Güvenlik Kanunu" yeni bir değişiklik ile faydalanan kimseler olarak sanatçılara verilen fonun mali temelinde geniş kapsama alanı ile tüm katılımcılar daha katı bir denetlemeden geçirilmiştir.

2008 Eylül ayında Sanatçılar için Sosyal Güvenlik Yasası başarısız olunca hem kültürel politikacıları hem de kültür ve sanat birliklerinin politikalarına karşı desteklenen tüm tarafların protestoları nedeniyle Bundesrat'ı bazı eyaletler fes etmiştir (www.culturalpolicies.net, 21.01.2011).

Fransa;

Kültür Bakanı geçici istihdam için sanatçılara güvenli bir düzenleme sunmuştur. 2007 yılı başından itibaren bu düzenlemenin garantisıyla bu sektörde bir işçi yılda herhangi bir saat diliminin belirli bir sayısını tamamlayarak, sosyal güvenlik yardımlarından yararlanma hakkı kazanmaktadır.

60 yıl 6 aydan fazla bir sürede sanatçı ve teknisyenler için emeklilik yaşı kadar istihdam dönüş parası bakımı garanti edilir. Devlet tarafından doğru finans sonunda bir ödenek oluşur. Günde ortalama 30 € tutarındaki bu yardım, ödemek süresi kıdemlerine göre değişmektedir (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

Sanatçılar ve kültür sektöründe istihdam edilen kişi, başka bir İtalyan vatandaşı gibi Ulusal Sağlık Sistemi tarafından sağlanan temel sağlık sigortası kapsamındadır. Sahne sanatçılarının aksine, görsel sanatçılar için özel ve etkili bir sosyal güvence yoktur (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

Kültür Bakanlığı bünyesinde, sanatçıların emeklilik durumları için sanat kariyeri ve yaratıcılık başlangıç tarihini belirlemek adına Emekli Hükümleri için bir Komisyon kurulmuştur (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

Başlangıçta (2133/1975 kararnamede) sanatçılar ve yaratıcı işçiler sosyal güvenlik çerçevesinde özel bir kategori altında sınıflandırılmışlardır. On yıl sonra (21/1985 kararnamede) serbest sanatçılar da tüm işçilerle aynı hakları ve yükümlülükleri almıştır. Başka bir kanun hükmünde de 2621/1986 Kararname ile Sanatçıların aylık gelir dalgalanmalarının yanı sıra bir yaşa ulaştığında sahne sanatçıları için erken emeklilik imkânı ile ilgili özel hükümler yer almaktadır (www.culturalpolicies.net, 27.01.2011).

İngiltere;

2004 Mayıs ayında, Yaratıcı ve Kültürel Becerileri, Reklamcılık Sektörü Becerileri Kurulu adında İngiltere genelinde becerilerin ve eğitimin sağlanmasını ve aynı zamanda etkilenmeyi amaçlayan endüstri liderliğinde bir organizasyon kurulmuştur.

Kültürel Liderlik Programı (CLP), kültürel ve yaratıcı endüstrilerde yaratıcı yeniliklerin yanında iyi lider pratikleri ile hükümet tarafından finanse edilen yatırım yeniliklerini içermektedir. 21. yüzyılın dinamik ve farklı kültürel liderleri, faaliyetleri ve fırsatları iddialı bir şekilde destekleyerek CLP'yi beslemek ve geliştirmek için dünya standartlarını hedeflemektedir. CLP ile İngiltere Sanat Konseyi arasında bir stratejik ortaklık yoluyla Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler Konseyi ve Yaratıcı ve Kültürel Beceriler ele alınmaktadır. CLP 2006 yılı Haziran ayında 12 milyon GBP bir bütçe ile başlatılmıştır. 2008-2011 itibaren (gelecekteki finansman konusunda bir belirsizlik olsa da) yılda 10 milyon GBP daha fazla fon için söz verilmiştir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

Tablo 5.3: Ükelere Göre Serbest Çalışan Sanatçılara Sosyal Güvenlik Gelir Desteği

Ülkeler	Sosyal Güvenlik Hukuku Kapsamlı Kamu Düzeni	Vergi Geliri		İşsizlik Yardımı	Emeklilik Takviyeleri
		Gelir Vergisi Kesintileri	Gelir Ortalama		
Türkiye	Anayasanın 64. Maddesine Göre - Devlet, Sanat Faaliyetlerini Ve Sanatçıyı Korur.	Evet	Yok	Evet	Yok
Fransa	Serbest Çalışan Sanatçılar için Sosyal Güvenlik Programı (1977)	Evet	Evet	Yok	Evet
Almanya	Sanatçıların Sosyal Sigortalar Kanunu (1981)	Evet	Evet	Yok	Evet
İtalya	Serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır.	Yok	Yok	Yok	Yok
Polonya	Serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır.	Evet	Yok	Yok	Evet
İspanya	Serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır.	Evet	Evet	Yok	Yok
İngiltere	Serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır.	Evet	Evet	Yok	Yok

Kaynak: Avrupa/ERICarts Konseyi,2011, Erdoğan, 2008: 14.

Tablo 5.3'te Ükelere Göre serbest çalışan sanatçılara sosyal güvenlik yasası gelir desteği verilmiştir. Buna göre:

Türkiye'de sosyal güvenlik hukuku kapsamlı kamu düzeninde serbest çalışan sanatçılar için anayasanın 64. maddesinde “Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı

korur” yasası yer almaktadır. Serbest çalışan sanatçıların gelir vergisi kesintileri vardır, gelir ortalamaları yoktur, işsizlik yardımı vardır, emeklilik takviyeleri yoktur.

Fransa’da sosyal güvenlik hukuku kapsamlı kamu düzeninde serbest çalışan sanatçılar için sosyal güvenlik programı (1977) yer almaktadır. Serbest çalışan sanatçıların gelir vergisi kesintileri vardır, gelir ortalamaları vardır, işsizlik yardımı yoktur, emeklilik takviyeleri vardır.

Almanya’da sosyal güvenlik hukuku kapsamlı kamu düzeninde serbest çalışan sanatçılar için sanatçıların sosyal sigortalar kanunu (1981) yer almaktadır. Serbest çalışan sanatçıların gelir vergisi kesintileri vardır, gelir ortalamaları vardır, işsizlik yardımı yoktur, emeklilik takviyeleri vardır.

İtalya’da sosyal güvenlik hukuku kapsamlı kamu düzeninde serbest çalışan sanatçılar için serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır. Serbest çalışan sanatçıların gelir vergisi kesintileri yoktur, gelir ortalamaları yoktur, işsizlik yardımı yoktur, emeklilik takviyeleri yoktur.

Polonya’da sosyal güvenlik hukuku kapsamlı kamu düzeninde serbest çalışan sanatçılar için serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır. Serbest çalışan sanatçıların gelir vergisi kesintileri vardır, gelir ortalamaları yoktur, işsizlik yardımı yoktur, emeklilik takviyeleri vardır.

İspanya’da sosyal güvenlik hukuku kapsamlı kamu düzeninde serbest çalışan sanatçılar için serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır. Serbest çalışan sanatçıların gelir vergisi kesintileri vardır, gelir ortalamaları vardır, işsizlik yardımı yoktur, emeklilik takviyeleri yoktur.

İngiltere’de sosyal güvenlik hukuku kapsamlı kamu düzeninde serbest çalışan sanatçılar için serbest çalışan sanatçılar için bir yasa bulunmamaktadır. Serbest çalışan sanatçıların gelir vergisi kesintileri vardır, gelir ortalamaları vardır, işsizlik yardımı yoktur, emeklilik takviyeleri yoktur.

5.2.1.3. Profesyonel Sanatçılar İçin Dernek veya Kurum Desteği

Türkiye;

Son yıllarda sanat nicelik ve nitelik bakımından çok şey kaybetme yolundadır. Gerekli desteği ve ilgiyi oluşturmak için sağlıklı ortamların hazırlanması gerekmektedir. Yasalar ile 28/11/1995 tarihinde yönetilmek ve kamuya yararlı hizmetler sunmak üzere, "Sanatçılar ve Sanatseverler Vakfı" kurulmuştur. Vakfın logosu "SASAV" olup "Vakıf" olarak anılmaktadır. Vakıf sanatsal etkinliklerindeki ortamları yakalamayı, içinde bulunmayı hedefleyen tüm genç yetenekleri ve sanatseverleri güçlü, ilkeli ve akademik eğitim sistemiyle birlikte başarıya ulaştırmayı ilke edinmiştir.

En iyi bilinen diğer dernekler arasında da:

Görsel Sanatlar Derneği (GÖRSED)

Anadolu Kültür (AK)

Avrupa Kültür Vakfı (AKV)

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV)

Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (GESAM)

Türkiye Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği (SESAM)

Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM)

Almanya;

İki Federal Görsel Sanatlar Derneği mevcuttur.

Alman Sanatlar Konseyi

Alman Müzik Konseyi (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Fransa'da en iyi bilinen dernekler arasında:

Yazarlar, Besteciler ve Müzik ve Editörleri Birliği; (SACEM)

The Union of Producers of Sound Recordings in France (SPPF);Fransa'da Ses Kayıtları ve Üreticileri Birliği; (SPPF)

The Union of Mechanical Reproduction Rights (SDPM); Mekanik oğaltım Hakları Birliği; (SDPM)

Sanatçı ve Müzisyen Hakları Birliği (ADAMI)

Şirket kulüpleri ve şirketler için kültürel sponsorluk (ADMICAL) (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

İtalya'da birçok sanatçı, dernek ve birlik olmasına rağmen herhangi bir devlet desteği verilmemektedir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

Sanat dernekleri yasal statüye ve kendi ekonomik faaliyetlerini yürütme hakkına sahiptir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

Sanatçı Birlikleri veya sendikalar için istikrarlı bir hükümet desteği vardır. Ancak sanat sektörlerine yardım programları kanalıyla yıllık teşvikler için başvurabilir, bütçesel hükümler veya diğer yasal destekler için bir dizi standart yoktur (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

Sanat Birlikleri doğrudan sanat finansman kuruluşları veya hükümet tarafından desteklenmemektedir. İngiltere Sanat Konseyi; görsel sanatçıları, sanat dernek ve hizmetlerini desteklemektedir. Desteklenen dernekler arasındaki önemli isimler olarak;

Artist's Information Company (Sanatçı Bilgileri Topluluğu-AN)

Institute of International Visual Arts (Uluslararası Görsel Sanatlar Enstitüsü-INIVA)

Contemporary Art Society (ağdaş Sanat Derneği-CAS) gelmektedir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.3. ÜLKE KALKINMASINA SAĞLAYACAĞI KATKILAR AÇISINDAN

5.3.1. Güncel Kültür Sanat Politikaları ve Modelleri Ana Özellikleri

Türkiye;

Araştırma, koruma ve destekleme amacıyla kurumsal gelişim için ülkemizin önemli bir kültür sanat merkezi haline gelmesini sağlamak, kültür ve sanat değerlerimizi etkin bir şekilde tanıtmak, yaygınlaştırmak ve kültürler arası iletişimi geliştirmek Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sorumluluğunda gerçekleşmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı, 2010: 58).

Kültür ve Turizm Bakanı, Ertuğrul GÜNAY'ın sunumuyla;

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin belirttiği takvim gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2011 yılı faaliyetlerini ve bütçe uygulamasını gösteren bir Performans Programı hazırlanmıştır. Sonuç odaklı bir anlayışla oluşturulan bu programla Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın faaliyetlerinin hedef ve göstergelere dayalı olarak izlenmesi ve kamu kaynağının kullanımına ilişkin olarak parlamento ve kamuoyunun bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.

Almanya;

Almanya'nın her yerinde kültür politikasının gelişimini etkileyen önemli hedefler vardır. Bunlar; kültürel faaliyetlerinin hükümet müdahalesi olmadan varlığını sağlamak ve kamu sorumluluğu ile bu faaliyetler arasında bir denge bulmak ve kültür kurumlarına finansman olmaktadır.

Sanatta özgürlük garantisi Anayasası, sadece sanatsal özerklik ve kültürel kurumların kendi kendini yönetmesini temel alan hakları için oluşturulan kuruluşlar değil, aynı zamanda organizasyonların düzenli içeriği olması ve devlet yönergelerin korunması koşuluyla öngörülmektedir. Bu anayasaya göre aktif olarak teşvik için devlet sorumludur (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Fransa hükümeti Coğrafi farklılıklardan dolayı bir dizi sanat politikası geliştirmiştir. Yasa uyarınca, Fransa hükümeti sanat politikaları kapsamında bir taraftan

toplumun paylaştığı ortak kazanç olarak kabul edilen kültür ve sanat mirasının bakımı, korunması, tanıtımı, yayılması ve geliştirilmesi, diğer taraftan da kültürel ve sanatsal yaratıcılığın artırılması için teşvik ve destek sağlamaktadır. Ayrıca Fransa hükümeti, genel eğitim sistemi içerisinde sanatsal ve kültürel eğitimden de sorumludur.

Fransa hükümeti Kültür ve İletişim Bakanlığının İki sorumluluğu vardır. birisi meclisten geçen yasalar bağlamında *düzenleyici faaliyetler*, diğeri ise kamu fonları vasıtasıyla ulusal bütçe çerçevesinde Bakanlığa tahsis edilmiş *doğrudan faaliyetlerde* bulunmaktadır.

Düzenleyici Faaliyetler;

Fransa'da kültürle ilgili yönetmelik ve yasaların denetimi, yürürlüğe koyulması gibi sorumluluklar İletişim ve Kültür Bakanlığındadır. Ayrıca yasal düzenlemeler dahil, örneğin kültürel ve sanatsal mirasın korunması, arşiv ve koleksiyonlarının bilimsel ve teknik standartları, edebi ve sanatsal mülkiyetler, sanatçıların refahı, bazı kültürel sektörler için vergi ve harçlar kanunu, ve zorunlu üretim ve difüzyon (yayılma) sınırlılıkları da İletişim ve Kültür Bakanlığı sorumluluğu altındadır.

Kültür ve İletişim Bakanlığı sorumluluğundaki düzenleyici faaliyetler: kaliteye yönelik dikkatli kontrollerin yapılması, siyasi politika hedeflerinin içinde profesyonellik ile kültür sanat faaliyetlerinin birleşmesini (örneğin, devlet onaylı olarak tanınmayı) ön görmektedir

Doğrudan Faaliyetler;

İletişim ve Kültür Bakanlığının doğrudan faaliyetleri kapsamında: kamu kültürel ve sanatsal kurumlarının (müzeler, ulusal tiyatrolar, yüksek öğretim okulları) bakımı ve gelişimi, sanatsal ve tarihi mirasın korunması, sanat komisyonların inşasını, sanat komisyon veya tahsis kurumlarının hibe programlarını, kültür-sanat aktörlerinin yanı sıra kültürel ve sanatsal girişimler için bölgesel ve yerel yönetimleri yönlendirmek bulunmaktadır (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

Hükümetin yönetim modelinde geleneksel olarak, kültürel faaliyetleri desteklemek ve kamu yönetiminin katılımına doğrudan müdahale etmek, ulusal veya bölgesel bakanlıklar aracılığıyla kültür kurumlarının yönetiminde (müzeler, sanat

alanları, tiyatrolar, siteler vb.) il ve belediyeye ait geçici bölümler ele alınmaktadır (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

2007'den beri genel seçimlerde, parlamento da en büyük parti olan Kentsel Platform liberal-muhafazakâr ve demokrat bir siyasi partidir ve Avrupa Halk Partisi (European People's Party) üyesidir. Bu ülkede Sanat Politikaları için çeşitli bilimsel kongreler düzenlenmektedir. Kongre amaçları doğrultusunda yurtdışında kültür-sanat politikalarının tanıtımında değişik kültür finansmanları üzerine rapor hazırlanması için araştırma grupları görevlendirilmektedir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

İspanyol sanat politikası, sanatsal yaratıcılığın tanıtım ve desteklenmesi için farklı kültürel yönetim modellerinin benimsenmesini ön görmüştür. Önemli bir örnek, kültür ve sanat için ulusal konseyin katalan toplumu oluşturmasıdır. Temel amaç, kültürel yaratıcılığı ve sanatsal yükselmeyi destekleyen politikalar oluşturarak kültürel etkinliklerin gelişimini desteklemektir. Yeni zorluklarla yüzleşmek için hedefler ise; yeni diller, yeni arabuluculuk formları, yeni sanat formları ve kültürel çeşitliliği savunan (özellikle gençler) izleyiciler sağlamaktır (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler Konseyi (The Museums, Libraries and Archives Council) İngiltere'deki kütüphane ve arşiv sektörleri, müzeler ve galeriler için hükümet politikalarının rehberi durumundadır. Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler Konseyi'nin amacı yerel, bölgesel ve ulusal alanda kendi sektörlerinde stratejik liderlik yapmaktır. Ancak, Mayıs 2010'da yeni seçilen hükümetin, 2012 yılında Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler Konseyi'ni kaldırmış olacağını açıklaması nedeniyle İngiltere Sanat Konseyinin (Arts Council's) pek çok müze ve kütüphane işlevlerini transfer etmesi gerektiği belirtilmektedir.

Bununla birlikte, Sanat Konseyi'nin görünümündeki değişikliklerin başlıca faydaları: basit, daha hızlı, daha sanat dostu hizmet için; sanat adına tek sesle konuşma yeteneği; bölgesel düzeyde daha esnek bir finansmanın karar verme süreci ve basitleştirilmiş hibe sistemi; idari masrafların ve bürokrasinin azalması olmuştur. Ayrıca

bu değişim ile İngiltere sanat ihtiyaçlarına cevap verebilecek daha büyük kapasiteli bir çözüm için yerel yönetimler ve diğerleri ile ortaklıklar geliştirilmektedir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

Tablo 5.4: Ükelere Göre Devlet Kültür Sanat Harcamaları (Sahne Sanatları) ve Toplam Oranları

	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Yıllar	2011	2007	2007	2000	2009	2007	2009
Tutar	416 Milyon EURO	3.07 Milyar EURO	648.7 Milyon EURO	446.6 Milyon EURO	62.046 Bin EURO	142.063 Bin EURO	1.603 Milyar EURO
Oran %	% 5	%36.3	%22.9		%14.83	%14.3	

Kaynak: www.culturalpolicies.net,2011, www.turkiyeavrupavakfi.org,2011

Yukarıdaki Tablo 5.4’de Ükelere göre devletlerin sahne sanatları için kültür sanat harcamaları toplamı ve oranları verilmiştir. Yukarıdaki verilere göre Türkiye’de 2011 yılında sahne sanatlarına devlet kültür sanat harcamaları tutarı 416 milyon Euro’dur. Almanya’da 2007 yılında sahne sanatlarına devlet kültür sanat harcamaları %36.3 oranında 3.07 milyar Euro’dur. Fransa’da 2007 yılında sahne sanatlarına devlet kültür sanat harcamaları %22.9 oranında 648.7 milyon Euro’dur. İtalya’da 2000 yılında sahne sanatlarına devlet kültür sanat harcamaları tutarı 446.6 milyon Euro’dur. Polonya’da 2009 yılında sahne sanatlarına devlet kültür sanat harcamaları %14.83 oranında 62.046 bin Euro’dur. İspanya’da 2007 yılında sahne sanatlarına devlet kültür sanat harcamaları %14.3 oranında 142.063 bin Euro’dur. İngiltere’de 2009 yılında sahne sanatlarına devlet kültür sanat harcamaları tutarı 1.603 milyar Euro’dur.

Tablo 5.5: Ülkelere Göre Devlet Kültür Sanat Harcamaları (Müzeler) ve Toplam Oranları

ÜLKELER	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Yıllar	2010	2007	2007	2000	2009	2007	2009
Tutar	85.8 Milyon TL	1.58 Milyar EURO	428.8 Milyon EURO	1.469.1 Milyon EURO	338.675 Bin PLN	233.799 Bin EURO	422.8638 Bin EURO
Oran %	%1	%18.6	%15.1		%21.26	%23.6	

Kaynak: www.culturalpolicies.net,2011, www.turkiyeavrupavakfi.org, 2011 sgb. kulturturizm.gov.tr,2011.

Tablo 5.5’de Ülkelere göre devletin müzeler için kültür sanat harcamaları toplamı ve oranları verilmiştir. Verilere göre Türkiye’de 2010 yılında müzelere devlet kültür sanat harcamaları tutarı 85.8 milyon TL’dir. Almanya’da 2007 yılında müzelere devlet kültür sanat harcamaları %18.6 oranında 1.58 milyar Euro’dur. Fransa’da 2007 yılında müzelere devlet kültür sanat harcamaları %15.1 oranında 428.8 milyon Euro’dur. İtalya’da 2000 yılında müzelere devlet kültür sanat harcamaları tutarı 1.469.1 milyon Euro’dur. Polonya’da 2009 yılında müzelere devlet kültür sanat harcamaları %21.26 oranında 86.3416 bin Euro’dur. İspanya’da 2007 yılında müzelere devlet kültür sanat harcamaları %23.6 oranında 233.799 bin Euro’dur. İngiltere’de 2007 yılında müzelere devlet kültür sanat harcamaları tutarı 422.8638 bin Euro’dur.

5.3.2. Kalkınmada Kültür Sanat Politikalarının Önemi

Türkiye;

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (BYKP) programlanan 2001- 2023 yılları arasını kapsayan “Uzun Dönemli Strateji” planlamasında da küreselleşmenin olumlu yönlerinden azami düzeyde faydalanabilmek, olumsuzluklardan ise en az düzeyde etkilenmeyi temin etmek, bilgi toplumu için gerekli dönüşümleri

gerçekleştirmek vb. stratejiler belirlenmiştir. Bu yolla küresel düzeyde etkili bir dünya devleti olacak Türkiye planlanırken, Türk milli değerleri ve kimliğinin de korunacağı ifade edilmektedir (Eren,2008:89).

2006- 2010 yıllarını kapsayan Dokuzuncu BYKP’ de toplumsal değişim sürecinde kültürel ve sanatsal zenginlik ve çeşitliliğin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasının sanat politikaların temelini oluşturacağı ifade edilmiştir. Türk kültür ve sanatının özgün yapısını kaybetmeden gelişime açık olması ve evrensel kültür birikimine katkıda bulunması hedeflenmektedir. Kültürel konuların sosyal, ekonomik politikalarda da ele alınması ve kültür politikalarının hayata geçirilmesinde yerel yönetimlerin ve STK’ların etkin katılımının sağlanması programlanmıştır. Başta Türk geleneksel el sanatları olmak üzere, maddi kültür ürünlerinin ihraç ürünlerine dönüştürülmesi, Türkçe’nin doğru kullanımına önem verilmesi, Türk kültür kimliğinin özgün yapısının korunması için etkin politikaların üretilmesi ve ilgili kurumlarla gerekli eşgüdümü sağlamak amacıyla ilgili bakanlığın görev ve sorumluluklarının yeniden düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Dokuzuncu BYKP’ de diğer tüm sekiz plandan farklı olarak kültür-sanat politikalarında toplumcu bir yaklaşım izleneceğinin sinyalleri verilmiştir. Bu planda toplumsal bütünleşme ve dayanışmanın artırılması amacıyla hoşgörü, toplumsal diyalog ve ortaklık kültürünü geliştirici politikalara öncelik verileceği, gençlerin aileleriyle ve toplumla iletişimlerini daha sağlıklı hale getirecek, yaşadıkları topluma aidiyet duygularını pekiştirecek tedbirlerin alınacağı vurgulanmaktadır (Eren,2008:86).

Fransa;

Kültür Bakanlığı insanlığın önemli işlerini Fransızca eserleri üzerine vurgu yapılarak insanların en fazla sayıda erişilebileceği hale getirmekle sorumludur. Buna göre, Bakanlık “kültürel mirasın tüm yönleriyle korunması ve geliştirilmesi, sanat eserleri ve diğer yaratıcı aktivitelerin oluşturulmasına ve sanat eğitimi ve faaliyetlerinin geliştirilmesine teşvik” yönetimleri politikasını kastetmiştir (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

(2006-2008) yılında merkez sol hükümetin öncelikleri kültürel finansman ile ilgili sorunlar Bakanlıklar Arası Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanan bir ana hat

planıyla izlemiştir Bu komisyon ekonomi için ve miras için bakanlıkların ve uzmanların ortak katılımıyla) Bakan Francesco Rutelli tarafından oluşturulmuştur. Kültürel alanda kamu finansmanlarında daha iyi sonuçlar görmek için ekonomi, kültür, sanat, bölge ve turizm arasındaki mevcut ilişkilerin yeniden ele alınması gerekmektedir.

Mevcut Bakan tarafından özetlenen kültür sanat alanı için merkez sağ hükümeti öncelikleri aşağıda açıklanmıştır;

Son zamanlarda değiştirilen Miras Kodeksi, gelişen peyzajı ve korunan İtalyan mirası yoluyla yürütülmektedir.

Çağdaş sanata güçlü bir destek verilmektedir (görsel sanatlar, mimari, müzik, sahne sanatları ve edebiyat).

Sanat yoluyla mahrum kıyı kent bölgelerin yeniden oluşumu ve şehirlerin özellikle adaların önemsendiği belirtilmektedir.

2009 İdari Faaliyet için bakanlığın genel direktifi, Yukarıda belirtilen öncelikler dahilinde daha da özetlemek gerekirse:

Her iki İtalyan ve yabancı vatandaşlar için daha geniş erişim ile birlikte; arkeolojik alanlarda ki müze ve sitelerin artması için Milano Brera Müzesi, özellikle Roma ve Pompei gelişimi sağlanmıştır (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

Kültür sanat tanımında 2004 hükümet belgelerinde, 2004-2007 Kültür Geliştirme Stratejisi içinde yeni bir yol belirlenmiştir. Bu belgelerde kültür ve sanat, kalkınmada temel faktörlerden biri olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda kültür erişimde fırsat eşitliği ve özellikle yerel birimlerin yatırım çekiciliğinin artması yolunda ekonominin büyümesi teşvik edilmektedir. Polonya'nın sanatı, bütün kültürleri, bölgedeki şehirler, ekonomik ve sosyal bağlamda başkente ait fonksiyonların tanımı bu politikalarda temel belirleyici özelliğe sahiptir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

Teknik bir bakış açısıyla, kültürel etkinliklerinin farklı alanlarındaki istatistiksel bilgileri toplandığında, Bakanlık tarafından kabul edilen Avrupa standartları kılavuzunda “kültürel sektör ve alt sektörlerin ikisini de kapsayacak şekilde halk

kütüphaneleri, kamu arşivleri, sanatsal ve mimari kültür varlıkları, kitap ve dergi yayıncılığı, görsel, sahne ve müzik sanatları, klasik müzik ve görsel-işitsel sanatların ana hatlarıyla kullanıldığı” ifade edilmektedir (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

Son 10 yılda hükümet tarafından "Kültür-sanat" giderek daha kapsamlı bir terim olarak daha fazla kullanılmaktadır. Bu süreçte Müzeler, kültür mirasları, kütüphaneler ve galeriler sanat boyutunu daha iyi yansıtmaktadır.

İngiltere Sanat Konseyi tarafından finanse edilen kuruluşların değerlendirilmesi için 2009-2010 yılında 300 uzman alınmıştır.

2009 yılında, Mükemmellik İçin Bir Tutku adıyla bir Sanat Konseyi fonu (40 milyon GBP), gerileyen sanat organizasyonlarını güçlendirmeye yardımcı olmaktadır. Bu projede, ortaklar tarafından belirtilen bir çalışma taslağı hazırlanmış ve hangi programın yapılacağı üzerine bir yılda ilerleme kaydedilmiştir. İlgili Birimler olarak: Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı (Department of Culture, Media and Sport) (DCMS), Yerel Yönetim, Geliştirme Kalkınma Ajansı (Improvement and Development Agency) (IDeA) Müzeler, Kütüphaneler ve Arşiv Bakanlığı (Museums, Libraries and Archives Council) (MLA), Kültür Müdürlüğü & Leisure Subayları Derneği (Chief Cultural & Leisure Officers Association) (CLOA), İngiltere Spor (Sport England) (SE), İngiliz Mirası (English Heritage) (EH), Yerel Yönetimler Birliği (Local Government Association) (LGA), İngiltere Sanat Konseyi (Arts Council England) (ACE) İngiliz Bölgeleri için Devlet Daireleri (Government Offices for the English Regions) yer almaktadır.

İngiltere Sanat Konseyi (ACE) 2008-2011 yılında gelecek için Sanat Konseyi Planının önceliklerini sergiledi. Bu planda;

1. Sanatsal Tartışmalar (geniş programlar danışılıp araştırılarak ACE tarafından yürütülmektedir)
2. Hükümetin yaratıcı Britanya stratejisi
3. McIntosh İnceleme raporu ve McMaster raporu dikkate alınarak yürütülmektedir.

Sanat Konseyi Planında "Herkes için Büyük Sanat" başlığı altında dört tane kalkınma önceliği belirlenmiştir.

1. Yeni ve heyecan verici bir şekilde izleyici ile iletişime geçmek ve dijital teknolojiyi kullanmak,
2. Görsel sanatların etkinliğini sağlamak ve erişimi kolaylaştırmak.
3. Çocukların ve gençlerin yetişmesi için güçlü bir duyguyla onlara sanat olanakları sağlamak.
4. Halkın sanatsal yaşamını zenginleştirmek için Londra 2012 Olimpiyatları tarafından onlara gerçek fırsatlar sunmaktır.

Daha sonra 2010'da İngiltere Sanat Konseyi bir danışma programı başlatmıştır. "Herkes için Büyük Sanat Sağlamak " programı 2020 yılına kadar İngiltere'de istikrarlı bir sanat erişiminde ilk adım olarak öneriler ortaya koymuştur. Bunun sağlanması için beş uzun vadeli hedef özetlenmektedir.

Yetenek ve sanatsal mükemmellik gelişimi için ödüllendirmelidir.

Sanat Liderliği ile İşgücü yüksek vasıflı ve çeşitli olmaktadır.

Daha fazla sanatçı değeri ve sanatları anlaşılmalıdır.

Her çocuk ve gence sanat deneşimi için fırsatlar verilmektedir.

Sürdürülebilir sanat sektörleri yenilikçi ve esnek olmaktadır (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.3.3. Sanat Politikalarında Karar Verme ve Yönetim Yetkisi

Türkiye;

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, kuruluş yasasına bağlı yükümlülükleri çerçevesinde kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine katkıda bulunmak, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, sanat faaliyetlerinin yürütülmesi teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak amacıyla kültür ve turizm alanlarında faaliyet göstermektedir.

Sanat ile ilgili faaliyetlerde, konser, gösteri, sergi, fuar, kongre, seminer/sempozyum, konferans, kültür günleri, festival ve yarışmalardan Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Tanıtma Genel Müdürlüğü, Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü sorumludur.

Kültür merkezleri, müzeler, kütüphaneler ve sanat galerilerden Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü sorumludur (www.kultur.gov.tr,2010).

Almanya;

Ekim 2009 yılında yeni bir federal hükümet göreve başlamıştır. Kültür ve medya işlerinde eski ve yeni Federal Komisyon üyelerinden Bernd Neumann, tarafından federal düzeyde, değinilen kültürel ve sanatsal konular Alman siyasetinde önemli bir özelliktir.

Federal Devlet ve Belediyeler;

"Saksonya da Freistaat Alanları Kültür Kanunu" örnek bir önem taşımaktadır. Bu kanunun ilk 10 yıllık bir süre için 1993 yılında kabul edilmiştir. 2003 yılında bu süre 2007 yılına kadar uzatılmıştır. 2008 yılında kanunun son değişiklikle, sınırsız bir süre için yürürlüğe girmiştir. Kanunu'na göre en az 86.700.000 EUR bütçeyle bölgesel ve bölgeler arası önemli faaliyetler ve kültür ve sanat kurumları desteklenmektedir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Hükümet içinde Kültür ve İletişim Bakanı, ulusal politikaların uygulanması ve özellikle kültür sanat aktivitelerinden sorumludur. Kültür ve İletişim Bakanlığına bağlı müdürlükler ile siyasi otoritenin programları uygulanmaktadır.

Yerel yönetimler, özellikle kent konseyleri kültürel alanlarda çok fazla faaliyet göstermektedir. Kültür ve İletişim Bakanlığı ile kısmen işbirliği halinde ki Kent konseyleri çoğu yerel kültürel tesisleri yönetmekte ve onların bölgedeki kültürel etkinliklerini organize etmektedir (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

Güzel sanatlar, çağdaş sanat mimarlık ve kültürel mirasın geliştirilmesi için yeni bir General Directorates (DG) Genel Müdürlük kurulmuştur. Bu kurum, Bakanlığının geleneksel koruma fonksiyonları ile daha iyi bütünleşmeyi hedeflemektedir. Müdürlüğün kurduğu hızlı iletişimle sanat ve kültür, İtalyan vatandaşların geniş katılımını ve yurt dışında İtalya'nın imajını geliştirmek amacıyla teşvik edilmektedir.

Sanat ve müzik eğitimi için Eğitim Bakanlığı Genel Müdürlüğü 20 ulusal Güzel Sanatlar Akademisindeki yüksek sanat eğitiminden, Ulusal Tiyatro Akademisi ve Ulusal Dans Akademisinden, 58 müzik konservatuarından sorumludur (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

Merkezi devlet yönetiminin kültürel ve sanatsal politikası hedefleri ve finansman ilkelerini belirleyen ana aktörler vardır. Kültür sanat için kamu finansmanı olmayan yeni kaynakların güvenliği, kültür politikası uygulamalarını izleyerek sistemde devam eden değişikliklerin kaydının tutulması Kültür ve Ulusal Miras Bakanlığı mevzuatı sorumluluğundadır. Başka bir deyişle Bakanların görevleri, maliye ve projeler çerçevesinde kültürün ve sanatın gelişmesini kolaylaştırmak için yasaları ayarlamaktır. Polonya'da Bakanlık, en önemli kültürel ve sanatsal kurumlar için birkaç etkinlikler düzenliyor olsa bile doğrudan kendisi sanatsal faaliyet yapmaz bölgesel veya yerel karakterli kültürel etkinlikler için yönetimlere mali destek sağlar.

İspanya;

Son seçimlerden sonra meydana gelen (2008-2012) hükümetin bakanlık yapısını yeniden düzenlenmesi sonucu Kültür ve Sanat Endüstrileri ve Politikası için yeni bir Genel Müdürlük kurulmuştur.

Bu yalın organizasyon yapısının nedeni (kamu hukuku tüzel kişileri) belirli bir derecede özerklik işletimi ve (özerk organizmalar) bağımsız bir hukuki statüye sahip kültürel kuruluşlar oluşturmaktır. Örneğin Prado Müzesi, Milli Kütüphane veya Ulusal Enstitüsü Yönetmeni ve Görsel-İşitsel Sanat gibi

İngiltere;

Bakanlığın, Kültür Medya ve Spor Bölümü (The Department for Culture, Media and Sport-DCMS) spor, milli piyango, turizm, kütüphaneler, Ulusal müze ve galeriler, yayın, film dahil yaratıcı endüstriler, müzik endüstrisi, moda tasarım, reklam ve sanat piyasası, basın özgürlüğü ve düzenlemeler, tarihi çevre ve sanatlar üzerinde hükümet politikalarının sorumlusudur.

Devlet Bakanlığı strateji bölümü; harcama ve organizasyonlarda genel sorumluluğa sahiptir. Bakanlığın bu sorumlulukları arasında kültür sanat kapsamında, medya, müzeler ve galeriler, kütüphaneler, yaratıcı endüstriler (Bu sorumluluklardan bazıları İş Bölümü ile paylaşılır) gelmektedir.

İngiltere Sanat Konseyi;

Son 20 yıldaki birçok çoğu değişiklik Sanatlar Konseyi (Arts Council) sistemini meydana getirmiştir. Bunların en önemlilerinden biri 2002 de sanat için tek vücut oluşturmak amacıyla İngiltere Sanat Konseyi ile İngiltere'de eski bölgesel sanat kurulları birleşerek İngiltere Sanat Konseyi'ni kurmuş olmalarıdır (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.4. ULUSALDAN EVRENSELE KÜLTÜR SANAT POLİTİKALARI AÇISINDAN

5.4.1. Kültür Sanat Politikalarına Katılımda Politika ve Programlar

Türkiye;

Türkiye'de devletin yanında özel sektörün kültürel ve sanatsal faaliyetler alanındaki etkinliğinin artırılması için çeşitli çalışmalar devam etmektedir.

Türk Kültürü ve Sanatının milli kimliğini muhafaza ederek evrensel platformlara taşınması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Bununla ilgili olarak yapılan faaliyetler şunlardır:

Türk kültür ve sanatının yurtdışında tanıtımında rol oynayacak eserlerin çevirileri yapıp yayınlanması sağlanmaktadır. Çeşitli ülkelerde “Türk Kültür-Sanat Yılı” , “Kültür-Sanat Festivali” gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Kültür mirasımızın envanteri çıkarılıp yurtiçi ve yurtdışındaki tarihi Türk Eserlerinin bakım ve

restorasyonunu sağlamaktadır. Kültür ve Tabiat Varlıklarının Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Değiştirmesinin önlenmesi ve Kaynak Ülkeye İadesi Hakkında Kanun çıkarılmaktadır. El yazması ve nadide eserlerimizin restorasyonu ve bakımını yapmak. Uluslararası kitap fuarlarına katılım sağlanarak, Türk Kültür Sanat ve Edebiyatının Dışa Açılması projesi (TEDA) ile ilgili çalışmaları sürdürülmektedir. Türk sinemasının ve sahne sanatlarının gelişimi için verilen destekler sürdürülmektedir (sgb.meb.gov.tr,2011)

Almanya;

Almanya; yönetimindeki temel prensiplerden olan Kültür Sanat Politikasının, Anayasanın kutsalı olarak kabul edilmiş ilk ülkesidir. Ülkede vatandaşların kültürel ve sanatsal yaşama çok sayıda katılımı sağlanmaktadır. Tüm kamu kültür sanat politikaları faaliyet ve harcamalar ile kültürel yaşama ücretsiz ve sınırsız katılım için gerekli şartları yaratmak amacıyla hizmet vermektedir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Tüm sanat dallarında ki amatör etkinlikler ve sanat eserleri kültürel mirasın artırılmasının miras için artmaya yönelik hükümetin eylem politikaları demokratikleşmiş kültür için önemli temalardır. Fransa'nın kültürel gelişim politikasında sanat eğitimi esastır. Sanatla ilgili programlarda milli eğitim sistemi altında Kültür Bakanlığı yoluyla iletişim kurulmakta ve yerel yetkililer bünyesinde özel eğitim yoluyla uygulanmaktadır (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

Son zamanlarda; Mimari Kültür esas alınarak Roma'da (Auditorium Parco della Musica) ve birkaç çağdaş sanat müzesi (MART in Rovereto, the MADRE in Naples) büyük bir başarıyla kurulmuştur. Bu kurumlar farklı yeni tip izleyiciler ile karşılaşılması ve etkilenilmesinde önemli kurumlar olarak altı çizilmektedir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

Polonya;

Amatör sanat etkinlikleri için olanaklar sağlamak ve çeşitli etkinlikler organize etmek için yardımcı okullar ve kültür sanat merkezleri kültürel eğitim programının bir parçası olarak bulunmaktadır.

"Avrupa kültür alanında Lehçe bölgeleri" programı AB'nin çeşitlilik içinde birlik sloganından esinlenerek hazırlanmış bir programdır. Bu program kültürel sektör ve Polonya bölgelerinin kültürel potansiyelini arttırmayı hedeflemektedir. 2003 yılından bu yana gerçekleşen programlardan yararlananların beklentileri (kültürel kurumların çalışanları, STK'lar ve girişimciler bu sektörde faaliyet göstermektedir) ile birlikte gelişmiştir. 2008-2010 yılları içinde programın hedefi: Lehçe bölgelerin kültürel potansiyelinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi; uluslararası kültürel işbirliği uyarılması; kültür sektörünün gelişimini desteklemek, kültür kurumlarının yönetim standartlarının yükseltilmesi, ekonomik faaliyetler ve aktif ulusal mirasın korunması şeklinde hizmet vermektedir (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

İspanyol özerk topluluklarının öncü olmasıyla Endülüs Hükümetlerince gençlerin kolayca alana erişimi sağlanması ve teşvik edilmesi amacıyla Kültürel Bonus programı oluşturulmuştur (www.culturalpolicies.net,27.01.2011).

İngiltere;

2006-2008 yıllarında sanat için İngiltere Sanat Konseyi (Arts Council England) gündemin bir parçası olarak Canlı Topluluklar (Vibrant Communities) programını başlatmıştır.

Canlı Topluluklar (Vibrant Communities), sanat için hedef kitlelerin teşviki, insanlar için sanatsal olanakların geliştirilmesi, yenilenen programlarının yeni bir kültürel boyutunda incelenmesi için sanatçılar, yerel yönetim ve topluluklar, kültürel uygulayıcılar ile kent planlayıcıların bir araya getirilmesini sağlamaktadır.

Toplum Programları Bakanlığı (Department for Communities) ve Yerel Hükümet (Local Government), Güçlendirilebilir Toplum (Sustainable Communities) programına bağlı olarak yönetilmektedir.

İlgili Diğer programlar;

İngiltere Gönüllü Sanatlar (Voluntary Arts England)

Sürekli Yetişkin Eğitim Ulusal Enstitü Sitesi (National Institute of Adult Continuing Education website)

Yerel Yönetimlerde Sanatçıların Ulusal Birliği (National Association of Local Government Arts Officers) (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

5.4.2. Uluslararası Kültür Sanat İşbirlikleri

Türkiye;

Türkiye'nin önemli bir kültür, sanat ve turizm merkezi haline gelmesini sağlamak, kültür ve sanat değerlerimizi etkin bir şekilde tanıtmak, yaygınlaştırmak ve kültürlerarası iletişimi geliştirmek için Kültür ve Turizm Bakanlığı kapsamında çeşitli birimlerin sorumluluğundadır. Bu birimlerim stratejileri arasında;

Türk kültürü ve sanatı ile ilgili yayınların kalite, sayı ve çeşitliliğin artırılması,

Kültür ve sanat alanında ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin güçlendirilmesi,

Kültür ve sanat hizmetlerinin toplumun tüm kesimlerine ulaşmasını ve kültürel katılımı sağlayacak politikaların geliştirilmesi ve modellerin oluşturulması,

Kültür ve sanat alanında, AB katılım öncesi mali yardımlarından ve Topluluk Programlarından azami fayda sağlanması gibi görevleri vardır (sgb.meb.gov.tr,2011)

İtalya;

Kültürel Tanıtım ve İşbirliği Genel Müdürlüğü, iki tarafın katılımıyla gerçekleşen tam ölçekli yıllık kültürel etkinliklerde işbirliği yapılacak ülke dış politikadaki öncelik kriterlerine göre seçilmektedir.

Bu işbirlikleri ilk olarak,(2001)'de İtalya-Giappone, ardından (2004-2005) İtalya-Rusya ve daha sonrada 2006'da İtalya-Çin tarafından yapılmıştır. Bu yıllardaki kültürel etkinliklerde bütün bir alana ev sahipliği yapmıştır. Organizasyon Komitesi, İtalyan kültürü ve sanatsal yaşamında bilimsel konferanslar, film festivalleri ve seminerler ile en geniş gösteri imkânlarını vermeyi hedeflediklerini belirtmektedirler. Değişik sanatsal performansların yanında sergiler, etkinlikler ve bazı sanatsal ortak yapımlar da yer almaktadır (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

Polonya’da kurulan Adam Mickiewicz Enstitüsü, diğer ülkelerle kültürel ve sanatsal projeler üzerinde işbirliği ve dünya çapında Polonya sanatını halka sevdirmeyi amaçlayan bir devlet kültür kurumudur. Enstitünün faaliyet hedefi; Polonya'nın dış politika ve kültür sanat politikasının temel ilkelerine uygun olarak Polonya kültürünün tarihsel ve güncel başarılarını popüler olarak yurt dışında tanıtımı için Polonya’yı teşvik etmektir.

2001-2007 tarihlerinde Adam Mickiewicz Enstitüsü Cezayir, Fas, Hindistan ve Çin gibi, Rusya, Benelüks ülkeleri, İspanya, Avusturya, İsveç, Fransa, Almanya, Ukrayna, Litvanya’da dahil olmak üzere 25 ülkede tanıtım projeleri yürütülmektedir. 2008/2009’da İsrail’de gerçekleşen Polonya Yılı, 2009/2010 yılında İngiltere’de organize edilmiştir.

2010 yılında, Polonya Başkanına göre 2011 yılında Yurtdışında AB’de Polonya kültürünün tanıtımını amaçlamış projeler için “Polonya Cumhurbaşkanlığı Ulusal Kültür ve Miras Bakanlığı Promesa’da” başlıklı yeni bir program kurulmuştur. Kültür Bakanlığı, bu amaçla 20 milyon PLN kadar bütçe ayırmıştır (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

İspanya’da; 2005-2009 dönemi kültür ve sanata ayrılan kaynaklarının gelişim evresi yurt dışında kültürel tanıtımın önemini yansıtmaktadır: Bu kaynaklar dört yıl içinde % 55.1 büyümüştür. Devlet bütçesi ise bu sürede % 37.4’lük genel bir artış ile karşılaşmıştır.

Son yıllarda, çeşitli düzeylerde devletin ilgili organlarının organize ettiği bazı önemli kültürel ve kentsel dönüşüm projelerinin büyük uluslararası etkileri olmuştur: Barcelona Olimpiyat Oyunları, Seville Expo (1992), Bilbao Guggenheim Müzesi (1997); Salamanca AKB (2002); Barcelona Kültürler ilk Evrensel Forumu (2004); Zaragoza Expo (2008) bunlardan bazılarıdır.

2008 yılında kurulan Uluslararası Kültürel İşbirliği Alt Genel Müdürlüğü ile Kültür Endüstrileri ve Politikası için kurulan yeni Genel Müdürlük, kültürel değişim teşviki için anlaşmalar ve iki taraflı / çok taraflı programlardan sorumludur. Aynı

zamanda uluslararası kültürel organizasyonlarda İspanya'nın katılımını sürekli kontrol etmektedir. Bakanlığın kendi içinde yarı bağımsız kuruluşları ve çeşitli birimleri, Uluslararası faaliyetleri koordine etmektedir. Görsel sanatlar alanında işbirliği faaliyetleri, uluslararası forumlara katılımı, kültürel mirasın takdiri, Güzel Sanatlar ve Kültür Varlıkları, Genel Müdürlük sorumluluğundadır.

İngiltere;

İngiliz Devlet Konseyi'nin amacı, dünya çapında insanlar arasında bilgi alışverişi ve fikirlerin İngiltere aracılığıyla güven içinde inşa olmasıdır. Konsey için kapsayıcı öncelikler: iklim değişikliği, uluslararası diyalog, bilgi ve yaratıcı becerilerdir.

Konseyin, sanat çalışmalarının yeniden şekillendirilmesi çerçevesinde, "İngiliz Konseyi" Yönetim Başkanı "Sanat İçin Eylem Planında" kültürel ilişkilerin gelişmesinin değişen dünya endişelerine yol açtığını bu yüzden sektöre olan desteğini ortadan kaldırmayı tasarladığını, , samimiyetle itiraf etmiştir.

Ancak bir görevlendirme ile yazılan kritik bir rapora karşılık İngiliz Konseyi sanata yaklaşmıştır. Yüksek etkileri elde etmek için en iyi yol olarak "sanat alanında büyük ölçekli girişimlerin desteklenmesini" vurgulanmıştır. Konsey ilanında, 2009 yılı başında, sanat için beş öncelikli alan belirlenmiştir: İngiltere'de mükemmelliğin sergilenmesi; kültürel liderliğin teşviki; yaratıcı kapasitelerinin kullanılması; eğitim boyunca sanat ile bütünleşmiş bilim ve yönetim programlarıdır.

İngiltere Sanat Konseyi'nde (ACE) 2001den 2008'e Uluslararası Sanatçı Bursu programı sunulmuştur. Bu çerçevede kariyerlerinin herhangi bir aşamasındaki tüm "art forms" sanatçıları ile diğer kültür ve disiplinlerden gelen sanatçılarla ilgilenilmiştir.

ACE ve İngiliz Konseyi (British Council) tarafından "Sanatçılar Linkler" adındaki 2002 yılında başlatılan bir programla "Ziyaretçi Sanatçı Desteği" ile ortak bir çalışma ağı geliştirmeyi ve İngiltere ile diğer ülkelerdeki belirli sanatçılar arasında teşviklerin gelişimi amaçlamaktadır.

"Sanatçılar Linkler" programının değerlendirilmesi 2010 yılında Momentum İş olanakları ve Yeni Medya Ağı tarafından, tavsiye edilen, tutarlı ve güvenilir bir seçim süreci imkanı ve gelecekte ACE ve İngiliz Konseyi (British Council) arasında daha yakın bir çalışma imkanı sağlanmıştır (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

Avrupa Kültür Başkentleri;

Ulusal ve evrensel kültür sanat politikaları açısından uluslararası kültür sanat işbirliklerini anlatırken en önemli faaliyetlerden olan Avrupa Kültür Başkentleri faaliyetlerine de değinmek gereklidir. Bu kapsamda Tablo 5.6'da 2000-2011 yılları arasında ülkelere ve şehirlere göre Avrupa Kültür Başkent'leri verilmiştir.

Tablo 5.6: 2000-2011 Yılları Arasındaki Ünelere ve Şehirlere Göre Avrupa Kültür Başkentleri

	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Şehir	İstanbul	Essen	Avignon	Bologna	Cracow	Compostella	Liverpool
Yıl	2010	2010	2000	2000	2000	2000	2008
Şehir			Lille	Genoa		Salamanca	
Yıl			2004	2004		2002	

Kaynak: Cultural Statistics,2011:39,

Yukarıdaki tabloya göre Türkiye'de 2010 yılında İstanbul şehrinde, Almanya'da 2010 yılında Essen şehrinde, Fransa'da 2000 yılında Avignon şehrinde, 2004 yılında Lille şehrinde, İtalya'da 2000 yılında Bologna Şehrinde 2004 yılında Genoa şehrinde, Polonya'da 2000 yılında Cracow şehrinde, İspanya'da 2000 yılında Compostella şehrinde, 2002 yılında Salamaca şehrinde, İngiltere'de 2008 yılında Liverpool şehrinde yapılmıştır.

5.5. ORTAK DEĞERLER OLUŞTURMA AÇISINDAN

Türkiye

İkili ve Çok Taraflı İlişkiler

Uluslararası ilişkileri geliştirmek amacıyla eğitim, bilim, sanat, kültür ve turizm işbirliği anlaşmalar, protokolleri, mutabakat zabıtlar imzalanmaktadır. Ayrıca,

uluslar arası kültür ve turizm kuruluşlar ile ilişkiler geliştirilerek sürdürülmekte ve gerekli koordinasyon sağlanmaktadır.

AB ile ilişkiler çerçevesinde tüm birimler mevzuatlarını AB ile uyumlu hale getirmek zorundadırlar. Bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde “Avrupa Birliği Daimi Temas Noktası”na bağlı olarak AB Çalışma Grubu oluşturularak çalışmalara hız kazandırılmıştır.

Ulusal ve uluslar arası fonlardan azami ölçüde pay alabilmek için projeler geliştirmek üzere Dış ilişkiler ve AB Koordinasyon Dairesi Başkanlığı içinde Proje Koordinasyon Merkezi oluşturulmuştur.

Türkiye’de AB ile ortak değerler oluşturma açısından STK’larında faaliyetleri bulunmaktadır. Örnek olarak GÖRSED ve YAB (Youth Art Bridge), YAB, Görsel Sanat Eğitimi Derneği içinde gençliğe yönelik faaliyetler gösteren bir gençlik grubudur. YAB' in Amaçları:

- Gençlerin yaratıcılıklarını ve becerilerini geliştirebilecek sanatsal ve kültürel faaliyetleri cesaretlendirmek ve onlara rehberlik etmek.
- Sanatsal ve kültürel deneyimden yoksun gençleri çeşitli aktiviteler yapmaları için bir araya getirmek.
- Kendilerini ifade etmenin yollarını bulabilmeleri için onlara olanaklar tanımak.
- Gençleri sanat ve kültür yoluyla yabancı düşmanlığı, ırkçılık gibi her türlü ayrımcılıkla başa çıkabilmeleri için bilgilendirmek.
- Avrupa'da ve daha geniş anlamda dünyada gençlere dayanışma duygularını serbestçe ifade etme olanağı tanımak.
- Gençlere Avrupa kültür mirasını tanıtmak, sanatsal ve kültürel çevrelerini anlamaları, korumaları ve inşa edebilmeleri için ulusal ve uluslar arası işbirliğine dayalı fırsatlar yaratmak.
- Avrupa gençliğinin ekonomik, sosyo-kültürel ve coğrafi farklılıklardan kurtulmalarını sağlamak.
- Bütün Avrupa'yı sanat yoluyla kültürel bir zemininde ortak hedefler etrafında birleştirebilmek.

Yerel düzeyde gençlik çalışmaları üzerinde olumlu etkisi olacak projelere sanat yolu ile sıcak genç ve dinamik bir yeni Avrupa ögesi katabilmektir (www.gorsed.org,2011)

Almanya;

Farklı politika alanları arasındaki enine tartışmaların yoğunlaştırılması genel süreç içerisinde Federal Yüksek Mahkeme’de (Federal Chancellery) kültürlerarası diyalog ve entegrasyon üzerine Temmuz 2006’da bir zirve düzenlenmiştir.

Kültür ve Medya İşleri için Federal Komisyon üyeleri ofisi içinde hükümetten farklı düzeylerde alınan üyeler ile “Kültür ve entegrasyon” çalışma grubu kuruldu. Ayrıca eyaletler ve belediyelerde sivil toplum örgütlerinin temsilcileri artırıldı.

Özel uzmanların ürettiği Ulusal Uyum Planı’nın bir parçası olan Temmuz 2007’deki ikinci Uyum Zirvesi’nde kabul edilen kültürel çeşitlilik ve sosyal uyum üzerindeki tartışmalar kamuoyunda ses getirmiştir.

Fransa;

Eğitim ve Araştırma Kültür Bakanlığı ile İletişim ve Kültür Bakanlığı, okullarda kültür ve sanat kapsamında beş yıllık plan uygulamaktadır. Sanat eğitimi sorumluluğu Eylül 1988’de kurulan Sanatsal Eğitim Yüksek Kurulu’dan, 2005 yılında kurulan Sanat Yüksek Kurulu’na geçmiştir. Bu değişiklik sanat ve kültür eğitimi müfredatını genişletmeyi amaçlamaktadır. Kurulun amaçları; bilgiye erişim için yeni teknolojiler geliştirmek, kültür ve sanat yoluyla uyum, kültürel çeşitlilik, topluluklarla politikalar, amatör sanat, Avrupa’daki diğer kültürlerden duyarlı öğrenciler ve engelliler için hizmetler geliştirmektir.

31 Ekim 2001 tarihli protokolde Gençlik, Spor ve Kültür Bakanı ile İletişim, Sağlık Bakanı arasında, “sanat faaliyetleri için devlet desteği” programı başlamıştır. Bu kapsamda iki bakanlığın ortak yatırımı ile halk eğitimi çerçevesinde çocuklar ve gençler için kültür sanat eğitimi projeleri geliştirilmektedir.

Kültür ve İletişim Bakanlığı yerel ve bölgesel makamlar tarafından düzenlenen bazı kültürel faaliyetlerin kontrollerini ve denetlemelerini yapmaktadır. Bakanlık; müze ve kütüphanelerin bilimsel ve teknik denetimi ve kültür ve sanat eğitim kurumlarının pedagojik denetimi arşivlerini tutmaktadır (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İtalya;

1996 yılından bu yana 20 kültürel bölgenin çoğuyla Miras Bakanlığı arasında sayısı 50'yi bulan çok taraflı Çerçeve Anlaşmaları imzalanmıştır.

Bu anlaşmaların %90'ı restorasyon, kültürel ortaklıklar, kültürel miras ve müzeler yönetimi olmakla birlikte, daha yakın zamanda çağdaş sanat ve mimarlık desteği ve sahne sanatları alanlarında imzalanmıştır.

2000-2006 Planı altında ve mevcut 2007-2013 Planı kapsamında; İtalya-Mezzogiorno'daki bir bölgede, bilimsel ve teknik desteği Miras Bakanlığı tarafından sağlanan işbirliğinin hedefleri arasında: AB Yapısal Fonlar ve Uyum Politikaları çerçevesinde, çeşitli kültürel projelerin uygulanması yer almaktadır.

AB tarafından finanse edilen sahne sanatları ve özellikle kültürel miras ile ilgilenen projeler Bakanlığın Bölgesel müdürlükleri ile işbirliği içinde bölgesel ve yerel yönetimler tarafından yürütülmektedir (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

1998 yılından bu yana, kültür alanında bakanlıklar arası işbirliği Polonya'nın AB üyeliğine hazırlanmasına bağlı programlar kapsamında organize edilmektedir.

2004 yılında Bakanlar Kurulu'nun Avrupa komitesi'nin karar forumunda sanatsal faaliyetler AB uyum politikası taslağı sorumluluğunda kurulmuştur.

Aralık 2004'te Kültür Bakanı ve Merkez İstatistik Bürosu başkanı bir araştırma grubu kurmuştur. Grubun amacı, kültürel sektörün nicel ve nitel verilerinin birincil ve ikincil kaynaklarının araştırmalarını yürütmek ve kültürel sistemin nitel verileri için metodolojik bir temel kurmaktır.

2009 Şubat ayında, Ulusal Miras ve Kültür Bakanı, Bogdan Zdrojewski, ve Eğitim Bakanı, Katarzyna Hall, Kamu Okullarında Kültürel Eğitim üzerine bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre, okullarda kültürel ve sanatsal eğitim programı genişlemiş olacak ve daha fazla öğrenci için okullar uygun hale getirilmiş olacaktır..

2010 yılında Kültür ve Ulusal Miras Bakanlığı bir web portalı (<http://www.kula.gov.pl>- Çocuklar için kültür ağı) kurmak için Dışişleri Bakanlığı ile

işbirliği yapmaya başlanmıştır. İki bakanlık Polonya'nın yurt dışında tanıtımı içinde sorumluluğu paylaşmışlardır.

İspanya;

2006 yılı başlarında, Kültür Bakanlığı ve Kastilya-Leon özerk hükümeti kaliteli kültürel bir rota olarak Gümüş Yol'un (Ruta de la Plata) gelişimini güçlendirmek için bir anlaşma imzalanmıştır.

Başka bir örnek 2006 Temmuz ayında başlatılan Kültür Bakanlığı ile Katalonya özerk yönetimleri, Valencia ve Aragon, Balear Adaları arasında Aragon Trust Crown Arşivi anayasası için anlaşma yapılmıştır (Kraliyet Kararnamesi 1267/2006).

Daha yakın zamanlarda, 2009 yılının Ocak ayında, Aragon hükümeti ve Teruel bölgesi hükümeti arasında Etnografya Ulusal Müzesi çalışması için bir ortaklık anlaşması imzalanmıştır.

Eylül 2009'dan beri St.James konseyi dünya miras bölgelerini yöneten bir işbirliği komitesidir ve merkezi yönetim ve dokuz özerk topluluklar arasında işbirliğini sağlar (St James Way runs: Aragon, Asturias, Bask Ülkesi, Cantabria, Castile-Leon, Catalonia, Galicia, La Rioja ve Navarre).

Kültürel miras alanı dışında, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki işbirliğinin diğer bir örneği olarak, Mart 2010'da Gelecekteki Sanatsal Yaratıcılık Merkezi'nde Eğlence Teknoloji merkezi'nin yeni kontrol noktası olan Alcorcon il meclisi (Madrid) ile Kültür Bakanlığı arasında bir anlaşma imzalanmıştır (www.culturalpolicies.net,26.01.2011)..

İngiltere;

2006 yılında Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı (DCMS) ve Devletin Bölgesel Toplulukları (CLG) Communities and Local Government, güçlü sürdürülebilir toplumlar oluşturmak için kültürün değerini yükseltmek amacıyla devlet destekli kurumları bir araya getirerek ortak bir girişim başlatmıştır.

“Yaşam Yerleri” adlı bir projeye, İngiltere Sanat Konseyi dahil, Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler Konseyi, İngiliz Mirası ve İngiltere Sporları, Çevresel Yapı ve Mimarlık Komisyonu bir araya getirilmiştir

5.5.1. Sanatsal Kamu Kurumlarını Koruma ve Yenileme Faaliyetleri Açısından

Türkiye;

Müzecilik Faaliyeti; Kültür ve Turizm Bakanlığı idaresindeki Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün ayırdığı 60.000 TL ödenek ile sorumlu harcama birimleridir. Kültür ve Turizm Bakanlığının stratejik amaç ve hedefleri gruplandırılmıştır. Bu gruplar idari-kurumsal faaliyet ve hizmet eksenleri ile ilişkilendirilmiştir. Buna göre sanat ile ilgili amaç ve hedeflerden söz etmek gerekirse; Tarihi, doğal ve kültürel varlıklarımızı korumak, gelecek kuşaklara aktarmak ve evrensel kültüre katkıda bulunmak. Kültürel varlık ve değerlerimizin koruma altına alınarak gelecek kuşaklara aktarılmasının sağlanmasıdır (sgb.meb.gov.tr).

4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8. maddesinin (b) bendi uyarınca Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü "Ulusal resim ve heykel sanatları ile geleneksel Türk süsleme ve el sanatları koleksiyonlarını geliştirmek" ile görevlidir. Bu çerçevede Genel Müdürlüğe bağlı Ankara, İzmir ve Erzurum Resim ve Heykel Müzelerinde bulunan plastik sanat eseri koleksiyonları (resim, heykel, fotoğraf, özgün baskı, tezhip ve ebru), 09/10/2010 tarih ve 27724 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kültür ve Turizm Bakanlığı Resim ve Heykel Müzeleri Yönetmeliği uyarınca gerçekleştirilen eser alımları yoluyla geliştirilmekte ve zenginleştirilmektedir (sgb.meb. gov.tr)

Kar amacı gütmeyen bazı kuruluşların kültür-sanat alanında yatırımlar yapması ve Anadolu'da yerinden yönetimlerin kültür-sanat politikalarını yerel düzeyde oluşturma girişimleri, karar alma süreçlerine ilişkin yerel girişim ve inisiyatifi öne çıkaran ve unutulmaya yüz tutan imece ruhunun canlandırılmasını amaçlayan yeni katılım mekanizmaları önermeleri, kültür ve sanat hizmetlerinin sunulduğu hedef grubun daha etkin bir katılımı için ümit verici gelişmelerdir.

Kültür-sanat politikalarının oluşturulması ve hak arama girişimlerinde yeni örgütlenme biçimleri (platformlar, inisiyatifler ve Özerk Sanat Konseyi gibi), daha esnek ve daha hedefe yönelik çalışmaların gerçekleşmesine katkı sunmaktadır (www.panel.stgm.org.tr,2007).

Almanya;

Belediyelerin kültür faaliyetleri üyelerin gönüllü katılımı ile dernekler tarafından sık sık organize edilmektedir. Bu faaliyetlerde, kütüphane faaliyetleri, yerel kültür ve yerel müze çalışmaları, tarih müzeleri, kültür kulüpleri ve sanat galerileri yer almaktadır.

Sadece kamu kültürel bütçelerinin zor durumunun sonucu olan kavramlar üzerine değil mevcut kültürel altyapının korunması üzerine de tartışmalarda artış kaydedilmiştir.

Kültürel kalkınma programları konuları bir kitaplık gibi özel kültürel alanlarda dahi düzenlenme içermektedir.

9 Ekim 2009 günü Almanya,20. Berlin Duvarı'nın Düşüş yıldönümünü ve bir yıl sonra 20. Yıldönümü yeniden birleşimini kutladı.

Bu çerçevede, çok sayıda anıt ve eserler inşa edilmiştir. Almanya'da ilk anıt Eylül 2009'da Köln'de açılmıştır (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Polonya;

Polonya'da birden fazla sanatçı haklarını savunma birliği vardır. Bunlar; "Polonya Sinemacıları" Birlikleri, Polonya Müzik Konseyi, Polonya Besteciler Birliği, Polonya Performans Sanatçılar Birliği, Polonya Görsel Sanatçılar Birliği, Polonya Halk Sanatçıları Derneği, Polonya Yazarlar Birliği ve Yazarlar Derneğidir.

Devletin kültür politikasında öncelik olarak sanatsal aktivitelerin kabul edilmesi önerilmiştir. Aynı zamanda Richard Florida tarafından yaratıcı sınıf tanımlanmıştır. Yaratıcılığın ülkenin temel gelişim potansiyelinin olduğu yaratıcı sınıfta ve kültürün kalbinde yattığı ileri sürülmüştür. Kültür sanat kurumlarının diğerlerinden ayrılması için, 2009 sonbaharından beri kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi ve yürütülmesi üzerine kanun ile ilgili değişiklik getiren çok önemli bir teklif, Bakanlık tarafından hazırlanmıştır.

Bu teklif: tiyatro, opera, orkestra, v.b. kurumlar için özel düzenlemeler yapılmasına ve sanatsal aktivitelerin finansmanı, yönetimi ve sanatçıların istihdamı, iş organizasyonu ile ilgili olarak özel düzenlemeler yapılmasına izin vermektedir. Değişiklik teklifinin ilk sürümünde tanıtılan mekanizmaların çoğu sanatsal ve kültürel

sektörden dirençle karşılaşmıştır ancak uzun süren sosyal istişareler sonunda bu mekanizmalar kabul görecek gibi görünmektedir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011)

İspanya;

Sanatsal yaratıcılığı teşvik ederek kültürün desteklenmesi, demokratik süreç boyunca hükümetin stratejik amaçlarından biri olmuştur. Çoğu politika söylemlerinde atıfta bulunan bu konu her zaman istenilen düzeyde olmasa da bütçe içerisinde yer verilmiştir.

Hükümet müzik ve sahne sanatlarını desteklemiştir. Özerk bölgelerde müzik ve tiyatroyu teşvik etmek için tasarlanmış politikaları izlemiştir.

(1992-1998'da) Valencia'da müziğin yayılması tanıtım koruma koordinasyonunu amaçlayan Valencia Müzik yasası çıkarılmıştır. Bu kanuna bağlı olarak Valencia (Valencia) Müzik Enstitüsü kurulmuştur.

(2004-2008)'deki kanunda Kültürel Enstitüler için Galiçya ajansı oluşturulmuştur ve Galiçya (Galician) Sahne Sanatları Enstitüsü yer almıştır.

Sanat Eğitimi Savunma Platformu, Milli Eğitim Bakanlığının İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde Müzik Eğitimi ve Görsel Sanatlar eğitimini bu bölgede azaltmak istemesi amacına tepki olarak Asturias'lı öğretmenler tarafından 2007 yılı Mart ayında kurulmuştur.

Ibañez Evi Müzesi Kültür Merkezi Koruma Platformu, Bu özel kültür merkezinin destek yetersizliğinden 2010 yılının Aralık ayında kapatılmasının duyurulmasının ardından, bu merkezin faaliyetlerinin devamı için Endülüs hükümetinde savunulmasını amaçlamıştır (www.culturalpolicies.net, 15.04.2011).

İngiltere;

Mayıs 2010 Genel Seçimi devamında kurulan Muhafazakar-Liberal Demokrat Koalisyon Hükümeti, şimdiye kadar aşağıdaki faaliyetleri üzerinde odaklanmış bulunmaktadır ve bu durum kaçınılmaz olarak, kültür sektörünü etkilemektedir. Bunlar:

Ulusal ve yerel düzeyde kamu harcamalarında önemli azalmalar;

Kültürel ve sanatsal ajansların sayısında azalma ve bazı işlevlerinin yeniden düzenlenmesi

Bireyler ve İşletmelere katkıda bulunmak için daha kolay üretim ve kültür için daha özel para sağlanabilmesi üzerine büyük önem verilmesi;

Yerel topluluklara yerel yönetimlerin kendi paralarını harcaması gerektiği konusunda büyük bir söz verilmesi;

Gönüllü faaliyet potansiyelinin teşvik edildiği "Büyük Toplum" adında bir etkinlik oluşturulması.

Aynı dönemde İngiltere Sanat Konseyi için DCMS hibe ile %29,6 kadar kesilmektedir (GBP 100 milyon gerçek bir kayıp); bu nedenle 2014/15'e kadar hibenin 350 milyon GBP olması; muhtemeldir (www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

Tablo 5.7: Ükelere Göre Faal Olan Müze Müdürlüğü, Bağlı Birim ve Ören Yeri Sayısı

	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Yıllar	2011	2008	2003	2008	2009	2008	2011
Adet	324	6500	1173	435	774	1455	2500

Kaynak: www.kulturvarliklari.gov.tr,2011, www.sgb.kulturturizm.gov.tr,2011, www.culturalpolicies.net,2011, www.museumsassociation.org,2011, www.egmus. eu, 2011

Tablo 5.7'de Ükelere göre faal olan müze müdürlüğü, bağlı birim ve ören yeri sayıları verilmiştir. Verilere göre, Türkiye'de 2011 yılında toplam 324 tane müze ve ören yeri bulunmaktadır. Bunlardan 130 tanesi de ören yeridir. Ayrıca 141 tane de özel müze bulunmaktadır. Almanya'da 2008 yılında toplam 6500 tane, Fransa'da 2003 yılında toplam 1173 tane, İtalya'da 2008 yılında toplam 435 tane, Polonya'da 2009 yılında toplam 774 tane, İspanya'da 2008 yılında toplam 1455 tane, İngiltere'de 2011 yılında toplam 2500 tane müze ve ören yeri bulunmaktadır.

Tablo 5.8: 2009 Yılında Ülkelere Göre En Çok Ziyaret Edilen İlk 5 Müze

Türkiye		Almanya	
Topkapı Sarayı Müzesi	2.373.311	Residenz Schloss	1.286.733
Ayasofya Müzesi	2.370.540	Neues Müzesi (Yeni M)	1.242.000
Mevlana Müzesi	1.360.595	Pergamon Müzesi	1.035.000
İstanbul Modern Müzesi	634.900	Galeri Alte Meister	490.359
Antalya Noel Baba Müzesi	386.238		
İspanya		Fransa	
Del Prado Müzesi	2.732.000	Louvre Müzesi	8.500.000
Reina Sofia Müzesi	2.313.532	Center Pompidou	3.130.000
Picasso Müzesi	1.369.187	Orsay Müzesi	2.985.510
Guggenheim Bilbao Müzesi	956.417	Quai Branly Müzesi	1.326.153
Mac Arkeoloji Müzesi	828.713	Paris Modern Sanat Müzesi	849.983
İtalya		İngiltere	
Chicago Sanat Enstitüsü	1.612.780	British Müzesi	5.569.981
Milan Sarayı Kraliyet	1.300.000	Ulusal Galeri	4.780.030
Dell Akademi Galeri	1.170.933	Tate Modern Müzesi	4.747.537
Nazionale di Castel Sant'angelo Müzesi	915.421	Doğal Tarih Müzesi	4.105.106
Scuderie Del Quirinale	655.000	Bilim Müzesi	2.793.930

Kaynak: www.wikipedia.org,2011

Tablo 5.8’de 2009 yılında ülkelere göre en çok ziyaret edilen ilk 5 müze verilmiştir. Verilere göre Türkiye’de Topkapı Sarayı Müzesi 2.373.311, Ayasofya Müzesi 2.370.540, Mevlana Müzesi 1.360.595, İstanbul Modern Müzesi 634.900, Antalya Noel Baba Müzesi 386.238 kişi ile en çok ziyaret edilen müzelerdir. Almanya’da Residenz Schloss 1.286.733, Neues Müzesi (Yeni M) 1.242.000 Pergamon Müzesi 1.035.000 Galeri Alte Meister 490.359 kişi ile en çok ziyaret edilen müzelerdir. İspanya’da Del Prado Müzesi 2.732.000, Reina Sofia Müzesi 2.313.532, Picasso Müzesi 1.369.187 Guggenheim Bilbao Müzesi 956.417 Mac Arkeoloji Müzesi 828.713 kişi ile en çok ziyaret edilen müzelerdir. Fransa’da Louvre Müzesi 8.500.000, Center Pompidou 3.130.000, Orsay Müzesi 2.985.510, Quai Branly Müzesi 1.326.153, Paris Modern Sanat Müzesi 849.983 kişi ile en çok ziyaret edilen müzelerdir. İtalya’da Chicago Sanat Enstitüsü 1.612.780, Milan Sarayı Kraliyet 1.300.000, Dell Akademi Galeri 1.170.933, Nazionale di Castel Sant'angelo Müzesi 915.421, Scuderie Del

Quirinale 655.000 kişi ile en çok ziyaret edilen müzelerdir. İngiltere’de British Müzesi 5.569.981, Ulusal Galerî 4.780.030, Tate Modern Müzesi 4.747.537, Doğal Tarih Müzesi 4.105.106, Bilim Müzesi 2.793.930 kişi ile en çok ziyaret edilen müzelerdir.

Tablo 5.9: 2010 Yılında Ülkelere Göre Müzelerin Giriş Ücretleri

	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Ücret	3 TL	8-10 EURO	12 EURO	10 EURO	3.15 EURO	6 EURO	Ücretsiz

Kaynak:<http://dosim.kulturturizm.gov.tr>,2011, www.culturalpolicies.net,2011.

Tablo 5.9’da 2010 yılında ülkelere göre müzelerin giriş ücretleri verilmiştir. Buna göre Türkiye’de müze giriş ücretleri 5 TL, 8TL, 15TL ve çoğunlukla 3TL’dir. Almanya’da 8-10 Euro, Fransa’da 12 Euro, İtalya’da 10 Euro, Polonya’da 3.15 Euro, İspanya’da 6 Euro, İngiltere’de bazı özel müzeler haricinde bütün müze girişleri ücretsizdir.

Tablo 5.10: Ülkelere Göre Müze ve Ören Yerleri Toplam Ziyaretçi Sayıları

	Türkiye	Almanya	Fransa	İtalya	Polonya	İspanya	İngiltere
Yıllar	2002	2002	2000	2003	-	2002	-
Adet	7.000.000	101.218.801	65.000.000	31.156.001	-	43.026.073	-
Yıllar	2011	2006	2003	2008	2005	2008	1999
Adet	26.000.000	102.645.078	40.469.600	33.103.021	18.488.000	56.065.370	74.600.000

Kaynak:<http://basin.kulturturizm.gov.tr>,2011, <http://webcache.googleusercontent.com> 2011, Ak Parti İcraatlar Kitapçığı,2011, <http://basin.kulturturizm.gov.tr>,2011, Spain Ministerio De Cultura 2010:33

Tablo 5.10’da ülkelere göre müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları verilmiştir. Bu göre Türkiye’de müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları 2002 yılında 7.000.000 iken 2011 yılında 26.000.000 kişiye yükselmiştir. Almanya’da müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları 2002 yılında 101.218.801 iken 2006 yılında 102.645.078 kişiye yükselmiştir. Fransa’da müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları 2000 yılında 65.000.000 iken 2003 yılında 40.469.600’dür. İtalya’da müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları 2003 yılında 31.156.001 iken 2008 yılında 33.103.021’e yükselmiştir. Polonya’da müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları 2005 yılında 18.488.000 kişidir. İspanya’da müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları 2002 yılında 43.026.073 iken 2008 yılında 56.065.370’ e yükselmiştir. İngiltere’de ise 1999 yılında toplam 74.600.000 kişi müze ve ören yerlerini ziyaret etmiştir.

5.6. STK’LARIN SANATSAL FAALİYETLERİ AÇISINDAN

5.6.1. Kültür Sanat Dernekleri ve Sivil İnisyatifler

Türkiye;

Türkiye’de STK’ların en yaygın şekilde faaliyet gösterdiği alanlardan biri olan kültür ve sanat etkinlikleri, daha çok kültür metropolü olarak adlandırılabilir olan İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Antalya’dan başlayarak Anadolu’nun diğer büyük kentlerine, özellikle Bursa, Diyarbakır ve Kars gibi illere yayılmıştır (www.panel.stgm.org.tr).

Kültür-sanat alanında çalışan STK’ların diğer alanlarda faaliyet gösteren STK’lara kıyasla katılımcılığı daha etkin kıldığı gözlenmektedir. Benzer çalışmalarda bulunan STK’lar arasında yıkıcı bir rekabetin söz konusu olduğu söylenemez. Kültür-sanat alanında yürütülecek çalışmaların çeşitliliği yüzünden (film festivalleri, tiyatro etkinlikleri, müzik festivalleri, plastik sanatlar alanına ilişkin faaliyetler vs.) çok sayıda etkinlik düzenleyen STK’ları, bu disiplinlerin herhangi birinde uzmanlaşmayı seçmekte, bu yüzden de benzer çalışma yürüten diğer STK’lar ile birlikte iş yapabileceğini açık bırakmaktadır. Kültür-sanatın farklı alanlarında uzmanlaşan STK’lar gerektiğinde kolaylıkla bir araya gelebilmekte, 2010 İstanbul Avrupa AKB projesine ilişkin

çalışmada olduğu gibi, kent adına savunuculuk faaliyeti yapabilmektedir (<http://panel.stgm.org.tr>,2007).

Kültür-sanat alanında çalışma yapan STK'ların faaliyetlerinin gerçekleşmesinde, vakıflar, dernekler ve özel sektörün yanında, İstanbul, İzmir, Diyarbakır gibi büyük kentlerde yerel yönetimler önemli bir rol oynamaktadır. Düzenlenen etkinlikler aracılığıyla hedef kitlenin kültür ve sanat konusunda beğenilerinin yükselmesi hedeflenmekte, pek çok kentte olduğu gibi, popüler kültürün yeniden üretildiği etkinliklerden farklı olarak izleyicinin estetik beğenisini yükseltecek yapıtlarla (heykel, fotoğraf, resim sergileri, tiyatro gösterileri, müzik dinletileri vb.) buluşmasına olanak sağlanmaktadır. Bu da, hedef grubun düzenlenen faaliyetlere daha etkin bir şekilde katılımını özendirilmektedir (<http://panel.stgm.org.tr>,2007).

Gönüllü uzman desteğinden en fazla yararlanan STK'ların başında gelen kültür-sanat kuruluşları, kaynak yaratma ve proje geliştirme konusunda en avantajlı kurumlar arasında yer almaktadır.

Türkiye'de 80 bin 757 adet dernek faaliyet göstermektedir. Buna göre her 866 kişiye bir dernek düşmektedir (www.atonet.org.tr.2011).

Almanya;

Almanya'da 2 milyon 100 bin dernek bulunmaktadır. Almanya'da her 40 kişiye 1 dernek düşmektedir. Almanya'da kültürel derneklerin önemi çok büyük ve çeşitlidir. Müze derneklerinin aktivitelerini küçük yerel veya mahalle sponsorları kendi kurumlarıyla çalıştırmaktadır.

Muazzam çeşitliliğe rağmen hepsinin ortak bir yönü vardır. Almanya'da sivil taahhüt ve katılımı için ideal bir üreme zemini vardır. Böylece kültürel dernekler Federal Almanya'da kültürel faaliyetlerin sponsorluğu için vaz geçilmez bir yapısal çerçeve oluşturmaktadır (www.culturalpolicies.net,21.01.2011).

Fransa;

Fransa'da 1 milyon 470 bin dernek bulunuyor. Fransa'da her 40 kişiye 1 dernek düşüyor. Ancak her 10 Fransız'dan 4'ü en az bir derneğin faaliyetine katılıyor. Nüfusun beşte biri ise en az iki derneğe üye bulunmaktadır (www.culturalpolicies.net,19.01.2011).

İspanya;

Son yıllarda sanatsal ve kültürel haklarla ilgili konularda etkili gruplar;

EMA fikirleri Derneği, Barcelona'da sanatsal yaratım için 2000 yılında toplu alanların yeniden canlandırılmasıyla sanatçıların ve bütün disiplinlerin ön ayak olduğu kar amacı gütmeyen bir organizasyondur.

İçerik ve Yaratıcıları Koalisyonu Endüstrileri, 2008 yılında oluşturulan P2P ağlarında dosya paylaşımına karşı diğer önlemlerin ve fikri mülkiyet hukuku gerginlikleri için lobi amacı ile İspanya'da yazarlar, film ve müzik endüstrilerine bağlı, çeşitli dernekler oluşmuştur.

Kültür Çemberinde, bir "etik lobisi", politik merkezi ve daha büyük sosyalleşmeyi sağlamak üzere Katalonya'da Ekim 2010'da bu kültür oluşturulmuştur (www.culturalpolicies.net, 27.01.2011).

Polonya;

Mart 2007'de, Sivil Toplum Kültür Kuruluşları Kültür Bakanlığı ve Ulusal Miras Konseyi kurulmuştur. Konsey ve Bakan için danışma organıdır.

Ana konseyin hedeflerinde arasındadır Ana konseyin hedefleri, öneri ve görüşleri Bakanlık ve STK'lar arasında hem yargı hem yasa hem de kültürel sektörde faaliyet gösteren STK'lar için işbirliği formları sunmaktır. Konsey aynı zamanda kültür sektöründe Avrupa Fonlarının kullanılması için öneriler hazırlamaktadır.

Birçok sivil toplum örgütleri ve kuruluşları, yerel toplumların yararına bir harektir. Bilinçlendirme aracılığıyla vatandaşların aktivasyonu, bilginin yanı sıra yaratıcılığı desteklemek ve onların kültür katılım düzeyini artırmayı amaçlamıştır. Örnek olarak aşağıdaki eylemlerin çeşitliliği gösterilebilir.

Yaratıcı Girişim Derneği (The Association of the Creative Initiatives "e"). Dernek 2002 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. Sanat yoluyla eğitim ve gençlik geliştirme odaklı sosyal projeler hayata geçirmiştir. Hem Varşova hem de küçük kentlerde ve köylerde faaliyet göstermektedir.

Artnet - Kültürel Örgütlerinin Entegrasyonu, 1 Eylül 2008 ve 31 Aralık 2009 yılları arasında Veno's Stüdyo'sunda, kültür endüstrileri alanında faaliyet gösteren bir

kuruluş Ślařskie ilinde kırsal alanlarda her iki kentte faaliyet gösteren sivil toplum ađı projeleri uygulanmaktadır (www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İngiltere;

Gönüllü ve toplumsal sanat sektörünün gelişmesi, özellikle yoksun alanlarda daha cesaret verici aktif toplulukların teşvik edilmesi, hükümet için önemli bir odak noktasıdır. Giderek, yerel topluluklar kendilerine topluluk ağları oluşturma ve bireylerin öz-güven gelişmişlik düzeyi ve becerilerinin teşviki için gerekli bir araç olarak sanat ve kültürel miras ön görülmektedir.

Gönüllü Sanatlar Ağı (The Voluntary Arts Network-VAN), kültürel ve sosyal politika hedeflerine teslim gönüllü kültür sektörünün önemini tanıtmak için Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı- DCMS ile çalışmaya devam etmektedir. VAN özellikle sanat için çevreyi düzenleyen politikacılar ve fonların sağlandığı politika eserleri ile gönüllü sanatlar için İngiltere'de kalkınma kuruluşlarıdır. Gönüllü sanat sektörüne katılanlar için bilgi, eğitim ve ağ fırsatları sunulmaktadır. Yerel gönüllü sanat uygulayıcılarının kendi üye grupları, ve bunlar aracılığıyla 300'den fazla ulusal ve bölgesel kuruluşlar koruma altındadır (www.culturalpolicies. net,15.04.2011).

5.6.2. Kültür Sanat Evleri

Türkiye;

Destekleme araçlarından bir diğeri, “Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin, Vakıfların ve Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik” kapsamında özel tiyatroların projelerine yapılan maddi yardımlardır. Gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından sadece belirli bir projeyi veya sürekli bir tiyatro faaliyetini gerçekleştirmek için kurulan tiyatro topluluklarının, kültür ve sanat değerlerini yaşatıcı, yayıcı, tanıtıcı, destekleyici nitelikteki projeleri, adı geçen yönetmelik hükümlerine göre desteklenmektedir. Ayrıca, sergi düzenlemek isteyen sanatçılara yönelik sergi salonu tahsisi veya davetiye-katalog basım desteği verilmekte, konser düzenlemek isteyen sanatçı ve sanat topluluklarına konser salonu tahsis edilebilmektedir (sgb.kulturturizm. gov.tr,2011).

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin belirttiği takvim gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığının 2011 yılı

faaliyetlerini ve bütçe uygulamasını gösteren bir Performans Programı hazırlanmıştır. Sonuç odaklı bir anlayışla oluşturulan bu programla Bakanlığımız faaliyetlerinin hedef ve göstergelere dayalı olarak izlenmesi ve kamu kaynağının kullanımına ilişkin olarak parlamento ve kamuoyunun bilgilendirilmesi amaçlanmıştır (www.sgb.meb.gov.tr, 2011).

Buna Göre;

Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak, yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından kurulan veya kamu personelini desteklemek için kurulan dernekler ve aynı amaçla Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıflar dışındaki asıl amacı kültür, sanat, turizm, ve tanıtım faaliyeti olan dernek ve vakıflar ile özel tiyatrolar tarafından gerçekleştirilecek projelere nakdi yardımda bulunmak gibi veriler yer almaktadır (www.sgb.meb.gov.tr,2011).

Polonya;

Hükümet ve sunulan yerel yönetimler tarafından kültürel evler ve toplum kültür kulüpleri boyutunda finanse edilmektedir. Kültür evlerinin ve merkezlerin verileri Merkez İstatistik Bürosu tarafından her 2 yılda bir toplanmaktadır. 2009 yılında, 4027 tane kültür evleri, kültür merkezleri ve kulüpleri kaydedilmiştir. Yarısından fazlası kırsal kesime dayanır. 34 milyon katılımcı için 237 900 tane organize edilir. 2007 yılında 33.6 milyon katılımcı için 214 etkinlik yapılmıştır. Sayı olarak belirtmek gerekirse, film gösterimlerini (%22.3), amatör müzik grubu gösterilerini (%18), seminer ve toplantılarını (%14.7) oluşturmuştur. 10 milyon izleyici ile en popüler profesyonel sanatçıların performansları yer almıştır. Hobi ve sanatsal atölye çalışmaları 5 200 uzman stüdyolarında gerçekleştirilmiştir. En popüler olanı (% 28) ile sanat ve (%25.8) ile müziktir(www.culturalpolicies.net,26.01.2011).

İspanya;

2005-2009 Üçüncü Ulusal Gönüllü Planı, Sosyal İşler ve Çalışma Bakanlığından bir girişim olarak (ve bugün Sağlık ve Sosyal Politika Bakanlığı) kültürel etkinlikler için özel referans olmasa da İspanya gönüllü faaliyetlerin iyileştirilmesi amacıyla stratejik noktalar serisi içerir.

Kültürel dernekler 2002 yılı Hakları Derneği Yasası ile yönetilir. Tüm dernekler için aynı şey geçerlidir. Bu yasaya göre, dernekler çeşitli teşviklerden yararlanabilir. Özellikle de kamu yararı olarak ilan edilmiştir. Ayrıca Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen programlar da bölgesel ve yerel düzeylerde, bölgeye ait kültür bölümleri tarafından çeşitli promosyon hibe ve yardımlar sunulabilmesine rağmen kültürel ve sanatsal derneklere hükümetin bütçesi yoktur (www.culturalpolicies.net, 26.01.2011).

İngiltere;

Birçok sanat merkezleri, yerel toplum kültür merkezleri ve İngiltere'de yüzlerce gençlik merkezlerin çoğu yerel yönetimler tarafından finanse edilmektedir. DCMS, İngiltere Sanat Konseyi ve İngiltere Gönüllü Sanatlar, 2008 yılının Temmuz ayında yerel sanat katılımı ve gönüllü ve amatör gruplar üzerinde büyük bir ulusal konferansa ev sahipliği yapmaktadır.

İngiliz Meclisi ve DCSM, bağımsız yardım derneği (1977), İngiltere'deki tüm Sanat Meclisleri yoluyla finanse edilir. Sanatçılar ve kültürel uzmanların genişleyen bilgileri ile çalışmaktadırlar. Ziyaret Sanatlar, çalışmaları için denizaşırı şehirler ile İngiltere'nin tüm bağlantılarına yönetim kurulu tarafından öncelik tanınmıştır.

Kültürel çeşitliliği desteklemek ve kültürel diyalogu teşvik etmek amacıyla günden güne onların çalışmaları bir iç tutkuyla, tüm 4 ulusal sanat konseyi birleşmiştir. Sanat yansımaları ve çağdaş toplumun çeşitliliği cesaret verici bir çevre ile herkese kaliteli sanat etkinliği erişimi sağlanmaktadır(www.culturalpolicies.net,15.04.2011).

Tablo 5.11: Ülkelere Göre Sanat İçin Özel Destek İle Kamu Desteği

	Kamu Desteği	Özel Destek	Desteklenen Aktiviteler
Türkiye	281.808.000 TL 43 MİLYON EURO (2011)	20 MİLYON EURO	Kültür-sanat
Almanya	9.19-MİLYAR EURO (2009)	500 ML EURO	Kültürel kurumlar; müzik ve güzel sanatlar
Fransa	12 MİLYAR EURO (2004)	343 MİLYON EURO	Devlet kültür aktivitelerini (müzik ve güzel sanatlar) destekler
İtalya	2.7 MİLYAR EURO (2000)	115 MİLYON EURO	Miras ve Klasik Müzik
Polonya	-----	-----	-----
İspanya	4.6 MİLYAR EURO (2003)	104 MİLYON EURO	Klasik Müzik ve Resim Sanatı
İngiltere	9.7 MİLYAR. EURO (2003)	632.94 MİLYON EURO	Dans, Müzik, Tiyatro, Festival, Miras

Kaynak: sgb.kulturturizm.gov.tr 2011, www.turkiyeavrupavakfi.org 2011(Kültür ve Turizm Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı,2010:44)

Tablo 5.11’de Ülkelere Göre Sanat İçin Özel Destek İle Kamu Desteği verilmiştir. Buna göre Türkiye’de sanat ve kültür için 2011 yılında 43 ml Euro kamu ve 20 ml Euro özel destek sağlanmaktadır. Almanya’da 2009’da kültürel kurumların, müzik ve güzel sanat aktiviteleri için 9.19 milyar Euro kamu ve 500 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. Fransa’da 2004’te kültürel kurumları, müzik ve güzel sanat aktiviteleri için 12 milyar Euro kamu ve 343 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. İtalya’da 2000 yılında miras ve klasik müzik aktiviteleri için 2.7 milyar Euro kamu ve 115 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. İspanya’da 2003 yılında klasik müzik ve resim sanatı aktiviteleri için 4.6 milyar Euro kamu ve 104 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. İngiltere’de 2003 yılında dans, müzik, tiyatro, festival, mirası aktiviteleri için 9.7 milyar Euro kamu ve 632.94 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’deki sanat politikaları ile Avrupa Birliği ülkelerindeki sanat politikalarının karşılaştırılmasında elde edilen sonuçlara göre:

1. Sanat eğitimi açısından Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde sanat eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı sorumluluğundadır. Üniversite düzeyindeki sanat eğitimi ise Yüksek Öğretim Kurumu sorumluluğundadır. Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında ki kanun, sosyal devletin, sanat ve sanatçıların korunması ve sanatın geliştirilmesi amacını gerçekleştirebilmesini sağlayabilecek en iyi düzenlemelerden biridir.

Almanya’da sanat eğitimi federal anayasa ve eyalet anayasalarına göre, devletin denetimi altındadır. Özel sponsorlar ile eyaletlerdeki ortakların “Kinder zum Olymp” diye adlandırılan kültürel alt yapı tarafından gençler ve çocuklar için sanat eğitimi programları desteklenmektedir.

Fransa’da tüm Fransız çocukları Eğitim Bakanlığı'nın genel eğitim portföyü kapsamında sanat eğitimi almaktadırlar. Tüm disiplinler dahilinde sanat eğitimi alanlarını genişletmek için ve daha birçok etkinlik projelerini eğitim kurumlarının ve sanatsal yapılar arasındaki ortak çalışmalarını artırmak için Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve İletişim Bakanlığı işbirliğinde faaliyet göstermektedir.

İtalya’da Yüksek düzeyde sanatsal eğitim ve farklı sanat disiplinleri Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Genel sanat eğitimi İtalya’nın ilk ve orta dereceli okul düzeylerinde onaylanmamaktadır

Polonya’da İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde sanat eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı’nın yetki ve sorumluluğu altındadır.

İspanya’da sanat eğitimi temel mevzuatının geliştirilmesi ve uygulanması özerk topluluklar tarafından yürürlüğe koyulmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı sorumluluğundadır. Üniversite düzeyindeki sanat eğitimi ise ulusal merkez müfredatına bağlıdır.

İngiltere'de, ilköğretim ve ortaöğretim merkezi hükümetin sorumluluğundadır. Yüksek öğrenim için sorumluluk Yenilikçi Üniversitelere ve Beceri Bölümlerine düşmektedir.

2-Türkiye'de ve İtalya'da ilköğretim'de sanat eğitimi derslerine genel sanat öğretmenleri girmektedir. İspanya, Fransa ve İngiltere'de çoğunlukla genel sanat öğretmenleri bulunmakta fakat okullarda sanat dalları arasında farklılık göstermektedir. Almanya'da uzman veya yarı uzman öğretmenleri, Polonya'da Genel sanat öğretmenleri ile uzman ya da yarı uzman öğretmenler bulunmaktadır.

3-Yüksek Okullarda Sanat Eğitimi Alanındaki 2007-2008 yılları itibariyle en çok Öğrencinin bulunduğu ülke 158.888 kişi ve %6.8 oranla İngiltere'dir. En az öğrencinin bulunduğu ülke 34.669 kişi ve %1.4 oranla Türkiye'dir.

4-Sanata ve Sanatçıya sağlanan destek ülkelere göre çeşitlilik göstermektedir. Türkiye'de Çağdaş ve geleneksel sanat alanlarında, sanatçıların, sanat kurumlarının, ilgili kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin sanat üretimlerine ve kendilerini geliştirmelerine destek sağlamak amacıyla Kültür ve Sanat Bakanlığı sanatı, sanatçıyı ve sanat yaratıcılığını destekleyici çalışmalar yapmaktadır.

Almanya'da sanatsal üretim ve sanat kurumlarının finansmanı kamu tarafından sağlanmaktadır. Federal Hükümet ve Lander tarafından dört federal akademi ortaklaşa sanatsal mesleklerde temel ve ileri eğitim için fırsatlar içermektedir.

Fransa'da sanatçılar ve sanatsal disiplinler bazında birçok uzman ağların yardımından faydalanmaktadır.

İtalya'da Görsel Sanatlar Desteği, Biennale di Venezia, Triennale di Milano ve Quadriennale di Roma adında üç ana ulusal gösteri kurumları aracılığıyla sağlanmaktadır.

Polonya'da 2004 yılından bu yana, ulusal miras ve kültür bakanlığının komisyonu altında Ulusal Kültür Merkezi burs programları yönetilmektedir.

İspanya'da Kültür Bakanlığı, Uluslar Arası İspanya Ortaklık Ajansı ve Gelişimi ile Dışişleri Bakanlığı, sanatçıları ve dünya çapındaki sanat eserlerini teşvik etmek amacıyla iş birliği içerisinde.

İngiltere’de ise sanatçının desteği öncelikle, Arts Council England (İngiltere Sanat Konseyi) sistemi aracılığıyla hibe şeklinde sağlanmaktadır.

5-Sanat Politikalarında yönetim yetkisi, Türkiye’de Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın, kuruluş yasasına bağlı yükümlülükleri çerçevesinde kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine katkıda bulunmak, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, sanat faaliyetlerinin yürütülmesi teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak amacıyla kültür ve turizm alanlarında faaliyet göstermektedir.

Almanya’da "Saksonya da Freistaat Alanları Kültür Kanunu" örnek bir önem taşımaktadır. Bu kanunun ilk 10 yıllık bir süre için 1993 yılında kabul edilmiştir. 2003 yılında bu süre 2007 yılına kadar uzatılmıştır. 2008 yılında kanunun son değişiklikle, sınırsız bir süre için yürürlüğe girmiştir. Kanunu'na göre en az 86.700.000 EUR bölgesel ve bölgeler arası önemli faaliyetleri ve kültür ve sanat kurumları desteklenmektedir.

Fransa’da Hükümet içinde Kültür ve İletişim Bakanı hazırlıklara katılır, ulusal politikaların uygulanması ve özellikle kültür sanat aktivitelerinden sorumludur.

İtalya’da Güzel sanatlar, çağdaş sanat ve mimarlık ve kültürel mirasın geliştirilmesi için yeni bir Genel Müdürlük (DG) yaratılmıştır.

Polonya’da Bakanların görevleri, mali ve programlar çerçevesinde kültürün ve sanatın gelişmesini kolaylaştırmak için yasaları ayarlamaktadırlar.

İngiltere’de ise Kültür, Medya ve Spor Bölümü (DCMS) spor, milli piyango, turizm, kütüphaneler, ulusal müze ve galeriler, yayın, film dahil yaratıcı endüstriler, müzik endüstrisi, moda tasarım, reklam ve sanat piyasası, basın özgürlüğü ve düzenlemeler, tarihi çevre ve sanatlar üzerinde hükümet politikası sorumlusudur. Son yirmi yılda çoğu değişiklikler Sanatlar Konseyi (Arts Council) sistemini meydana getirmiştir.

6-Faaliyette olan müze müdürlüğü, bağlı birim ve ören yeri sayısı ülkelere göre; Türkiye’de 2011 yılında toplam 324 adet, Almanya’da 2008 yılında toplam 6500 adet, Fransa’da 2003 yılında toplam 1173 adet, İtalya’da 2008 yılında toplam 435 adet,

Polonya’da 2009 yılında toplam 774 adet, İspanya’da 2008 yılında toplam 1455 adet, İngiltere’de 2011 yılında toplam 2500 adettir

7-Ülkelere göre müze ve ören yerleri toplam ziyaretçi sayıları Türkiye’de 2011 yılında 26.000.000 kişi Almanya’da 2006 yılında 102.645.078 kişi, Fransa’da 2003 yılında 40.469.600 kişi, İtalya’da 2008 yılında 33.103.021kişi, Polonya’da 2005 yılında 18.488.000 kişi, İspanya’da 2008 yılında 56.065.370 kişi, İngiltere’de ise 1999 yılında toplam 74.600.000 kişi müze ve ören yerlerini ziyaret etmiştir.

8-Türkiye’de sanat ve kültür için 2011 yılında 43 milyon Euro kamu ve 20 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. Almanya’da 2002’de kültürel kurumların, müzik ve güzel sanat aktiviteleri için 8.2 milyar Euro kamu ve 500 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. Fransa’da 2004’te kültürel kurumları, müzik ve güzel sanat aktiviteleri için 12 milyar Euro kamu ve 343 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. İtalya’da 2000 yılında miras ve klasik müzik aktiviteleri için 2.7 milyar Euro kamu ve 115 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. İspanya’da 2003 yılında klasik müzik ve resim sanatı aktiviteleri için 4.6 milyar Euro kamu ve 104 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır. İngiltere’de 2003 yılında dans, müzik, tiyatro, festival, mirası aktiviteleri için 9.7 milyar Euro kamu ve 632.94 milyon Euro özel destek sağlanmaktadır.

Öneriler

Türkiye’de sanat eğitimi alanında zaman zaman umut verici uygulamalar olsa da (Güzel Sanatlar Liseleri gibi); okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar sanat eğitimi politikaları, plan ve programları; üniversitelerin, STK’ların ve diğer eğitim kurumlarının temsilcilerinin katkıları ile Türkiye’nin milli bir sanat eğitimi politikalarının oluşturulması için, konusu “sanat eğitimi” olan bir eğitim şurasının toplanması şurada alınacak kararların uygulanmasına ivedilikle gereksinim duyulmaktadır.

Sanat politikalarımız, toplumsal birliği güçlendirmek ve yeni bir uygarlık sentezi oluşturmak yönünde ileri aşamalar kaydetmeyi amaçlamalıdır. Kültür ve sanat değerlerimiz muhafaza edilmeli, yeniden üretilmeli ve gelecek nesillere aktarılmalıdır. İnsanımız kendi değerlerine sahip olmanın verdiği özgüven ile bütün dünyayı kendi bilgi ve iş sahası olduğu kadar, kültürel etkileşim alanı olarak da görebilmelidir. Herkesin kültür ve sanat faaliyetlerine erişebildiği bir sanat politikası oluşturulmalıdır.

Sanat Politikaları, herkesin kendini rahatça ifade edeceği ortamın oluşturulması esası üzerine kurulmalıdır. Kültür merkezleri, müze ve sanat galerilerinin yerel yönetimlere devredilmesi daha yararlı olabilir.

Özel sanat kurumları ile sanat ve kültürle ilgilenen STK'lara verilen destekler arttırılmalıdır.

Sanat eğitimi alanında, karşılaştırmalı eğitim merkezleri kurularak AB ülkelerinin sanat alanında öncü diğer ülkelerin sanat eğitim sistemleri incelenerek, karşılaştırmalar yapılmalıdır. Erasmus programı ile AB ülkelerinden daha fazla üniversite ile iletişim içerisinde olmalı, öğrenci ve öğretmen,akademisyen değişim faaliyetlerine önem verilmelidir.

Türkiye'de okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar sanat politikaları, plan ve programları; üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin ve diğer eğitim kurumlarının temsilcilerinin katkıları ile Türkiye'nin milli bir sanat eğitimi politikası oluşturulmalıdır.

Türkiye'de özellikle Güzel Sanatlar ve Eğitim Fakültelerinin sayısının artışı görülmektedir. Ancak fakültelerin açılabilmesi için gerekli olan bina dışında; donanım ve yetişmiş sanat eğitimcilerinin de ihtiyacı karşılayabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Bunun dışında üniversitenin bulunduğu şehrin kültürel etkinliklerini destekleyebilmesi için müze, sergi salonu, tiyatro binası gibi mekânların sağlanması gerekmektedir.

Türkiye tarihini ve kültürünü simgeleyen unsurların sergilendiği müzelerin sayısı arttırılmalıdır. Ülkede yaşamış bütün uygarlıkların eserleri gün yüzüne çıkartılmalı ve sergilenmelidir. Özel müzeler teşvik edilmelidir.

Türkiye'nin köklü ve zengin medeniyet birikiminin sunduğu imkanların uluslararası kamuoyuna tanıtılması ve evrensel kültüre katkıda bulunulmasına yönelik faaliyetler desteklenmelidir.

Gerek araç, gerek uygulama, gerekse maliyet bakımından uygun olan ebru ve çini gibi geleneksel sanatların okullarda öğrencilere tanıtılması, sevdirmesi, benimsetilmesiyle ilgili projeler desteklenmelidir. Bu doğrultuda yetkin sanatçılar

kadar, belediyelerin meslek edindirme kurslarından yetişmiş kişiler ile usta sanatçılardan da yararlanılabilir.

Yurt dışına çıkarılmış bulunan kültürel mirasımızın önemli eserlerini oluşturulacak fon yardımıyla ve uluslararası hukuk etkin bir şekilde işletilerek ve takip edilerek ülkemize geri kazandırılmasına özel bir önem verilmelidir.

Kültürel ve sanatsal değerlerine eğitim kurumlarında ağırlıkla ele alınmasına önem verilmelidir. Geleneksel el sanatlarımızın ve dünya klasiklerinin eğitim müfredatlarında yer alması gerekir.

Türkiye'deki Eğitim sistemi esnek ve hoşgörülü, insan haklarına saygılı, demokrasiye ve Cumhuriyete yürekten bağlı, ulusal ve evrensel sanat ve kültürü benimseyen; köklü tarihine ve kültürel mirasımıza sahip çıkan, estetik değerlere önem veren insan tipini yetiştirmelidir.

KAYNAKÇA

- ADA, Serhan, (2009), **Türkiye’de Kültür Politikalarına Giriş** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Ak Parti (2002-2011) İcraatlar Kitapçığı**, Tanıtım ve Medya Başkanlığı, Ankara say:109.
- Avrupa Bilgi Merkezi-İstanbul, (2006), **AB’ye Tam Üyelik**, <http://www.abmistanbul.org>, (11.01.2010).
- Avrupa/ERICarts Konseyi, (2011), **Avrupa’da Kültür Politikaları ve Eğilimleri**, 12. Baskı, ISSN 2222-7334.
- BALTACIGİL, Gülüm, (2007), “Güncel Sanatta İstanbul’un Temsili ve Kültür Politikaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- BALTACIOĞLU, İsmayil H, (1941), “Fatih’in Heykeli”, **Yeni Adam Gazetesi**. 27 Sontesrin 1941 Sayı: 361. s.2.
- BENNETT, Tony, (1995), “The Multiplication of Culture's Utility”, **Critical Inquiry**, Vol. 21, No. 4, The University of Chicago Pres.
- BOYACI, Melis, (2009), “Çağdaş Türk Sanatında Küratörlük Olgusu: Beral Marda”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü**, Eskişehir.
- BOYDAŞ, N, (1990) “Resim-iş Öğretimi Nasıl Geliştirilebilir”, **Ortaöğretim kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları**, Türk Eğitim Derneği VIII. Öğretim Toplantısı, 10-11 Mayıs.1990, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara.
- BURAK, Ö. Faruk, (2008), “AB’nin Sosyal Politikaları ve Türkiye Yansımaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kahramanmaraş.
- CANTEZ, Cantekin, (2007), "Kültür Sanat Programlarında Format Yapısı Ve Kurgu Özellikleri" **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- DİKİCİ, Ayhan , Erdoğan TEZCİ, (2002), “İsmayil Hakkı Baltıçoğlu’ nun Sanat, Sanat Eğitimi ve Milli Sanat Hakkındaki Düşünceleri”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 2, Elazığ.
- EGMUS European Group on Museum Statistics (2004) **A Guide to European Museum Statistics**, Berlin.
- EREN, Gülşah, (2008), “Türkiye’de Yerel ve Küresel Kültür Politikaları “Kültür Bakanlığı Örneği”, **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- ERGİNER, Aysun, (2006), **Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri**, Pegema, Ankara.
- ERİNÇ, S. M, (1995), **Kültür Sanat, Sanat Kültür**, Çınar Yayınları, İstanbul.
- Eurostat Pocketbooks, (2011), **AB Cultural Statistics pdf**, **European Commission**, Belgium.
- Eurydice, (2009), Education, Audiovisual and Culture Executive Agency **Arts and Cultural Education at School in Europe**, European Commission, Brussels.
- GİLES, J. and Tim MIDDLETON, (1999), **Studying Culture**, Oxford ve Massachusetts: Blackwell Publishers.
- GÖKBULUT, Nur, (1992), “Temel Sanat Eğitiminde Görsel Alanın Arındırılmasına İlişkin Bir Uygulama Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- GÜLTEKİN, Tuba, (2009), “Sivil Toplum Kuruluşlarında Kamuoyu Oluşturma Aracı Olarak Sanat, Sanatçı ve Sanat Eseri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Konya.
- <http://dosim.kulturturizm.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF3143C82B0599388A> (18.04.2011).
- http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_most_visited_art_museums_in_the_world (09.03.2011).
- http://ogm.meb.gov.tr/gos_okbilgi.asp (14.04.2011).
- <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/t/u/turkiyede-hak-temelli-stklar.pdf> (25.02.2011).

- <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-279298/h/plan2011.pdf> (14.02.2011).
- http://sgb.meb.gov.tr/yatirim_performans/meb_2011_mali_yili_performans.pdf
(23.03.2011).
- <http://www.atonet.org.tr/yeni/index.php?p=236> (02.01.2011).
- http://www.avrupa.info.tr/CSD_Revised,CSD_Culture.html (25.05.2011).
- http://www.avrupa.info.tr/News_Archieve/March2011,20110328-2.html (24.05.2011).
- <http://www.culturalpolicies.net/web/france.php> (22.01.2011).
- <http://www.culturalpolicies.net/web/germany.php> (28.01.2011).
- <http://www.culturalpolicies.net/web/italy.php> (21.02.2011).
- <http://www.culturalpolicies.net/web/poland.php> (26.02.2011).
- <http://www.culturalpolicies.net/web/spain.php> (27.02.2011).
- <http://www.culturalpolicies.net/web/unitedkingdom.php> (20.04.2011).
- <http://www.gorsed.org,2011>(29.03.2011)
- <http://www.iksv.org/tarihce.asp?ms=1>|İstanbul Kültür Sanat Vakfı, Sanatla 35 Yıl,
(16.04.2011).
- [http://ismek.ibb.gov.tr/ismek-el-sanatlari-
kurslari/webedition/file/documans/halisyunusersoz.doc](http://ismek.ibb.gov.tr/ismek-el-sanatlari-kurslari/webedition/file/documans/halisyunusersoz.doc)
- <http://www.kultur.gov.tr/TR/dosya/1-235086/h/stratejikplan.pdf> Kültür ve Turizm
Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı, 2010 (22.02.2011).
- <http://www.muhasibeciyizbiz.com/kultur-ve-sanat-faaliyetlerin-tesviki.html>
(23.03.2011).
- <http://www.museumsassociation.org/about/frequently-asked-questions> (14.04.2011).
- <http://www.turkiyeavrupavakfi.org/index.php/genel-haberler/2383-kultur.html>
(11.01.2011).
- [http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1091809&title=ab-ve-turkiye-binlerce-
kultur-egitim-ve-bilimsel-arastirma-projesiyle-ic-ice](http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1091809&title=ab-ve-turkiye-binlerce-kultur-egitim-ve-bilimsel-arastirma-projesiyle-ic-ice) (27.02.2011).

- İ.DENİZER, Esra, (2007), “Avrupa Birliği Kültür Politikaları” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Muğla.
- İNAC, Hüsamettin, (2006), **AB'ye Entegrasyon Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri**, Baran Matbaacılık, Ankara.
- KILBAŞ, Mehmet, (2007), Türkiye İle Avrupa Birliği Ülkelerinde Müzik Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, İstanbul.
- MCGUIGAN, Jim, (2004), **Rethinking Cultural Policy**, Berkshire, England, Open University Press.
- MERCİN, Levent, (2003), “**Kültür ve Sanat Değerlerinin Yaşatılmasında Müzelerin Rolü**”. www.e-sosder.com. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi: Yıl 2004, Sayı:6.
- MUTLU, S.Nihal, (2008), Bazı Avrupa Ülkelerinde Yükseköğretim, Bili Uzmanlığı Tezi, **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Malatya
- ORÇAN, Mustafa, (1996), “Son Dönem Medeniyet ve Kültür Eksenli Yaklaşımlar” **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- SARP, Aydilge, (2004), “**Avrupa Birliği Kültür Politikaları**”, Eurozine, <http://www.eurozine.com/articles/09-04-2010-sarp-tr.html>, (09.04.2010).
- SASSATELLİ, M, (2002), “Imagined Europe, The Shaping of a European Cultural Identity through EU Cultural Policy”, **European Journal of Social Theory**, 5, 4, pp. 435-451.
- SENA, Cemil, (1972), **Estetik, "Sanat ve Güzelliğin Felsefesi"**, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- SHORE, Chris., (2000), *Building Europe*, (London and New York: Routledge)
- STANBRIDGE, Alan, (2005), “Display Options- Discourses of art and context in the contemporary museum”, **International Journal of Cultural Policy**, Vol. 11, No.2, Routledge-Taylor & Francis Group, pp. 157-170.
- Statistikler, (2010), **Yıllık Kültür İstatistikleri**, Kültür Bakanlığı, İspanya, say: 33.

ŞAHİNER, Rıfat, (2007), (Yıldız Teknik Üniv. Sanat ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesi), Küresel Ekonomi ve Sanat, eBenzin sayı: 3, 2007, www.ebenzin.com (03.04.2011)

TOLUNAY, Selin, (2007), “Avrupa Birliği Kültür Politikaları’nın Avrupa Kimliği Üzerine Etkileri” **Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Avrupa Birliği Yüksek Lisans Programı**, Ankara.

TOPUZ, Kerem, (2006), "Kültür Göstergeleri", **Kültürel Açından Avrupa Birliğine Yaklaşım**, Evren Barın, EGRİK,(Ed). Promat Matbaacılık, İstanbul.

Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 74, Ocak-Şubat 2008, Sayfa: 191-225 (ISSN 1304-2408).

UYGUR, Nermin, (1996), **Kültür Kuramı**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

UYSAL, Şirin, (2008), “AB Uyum Sürecinin Türkiye Güncel Sanat Ortamına Etkileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kocaeli

WALLIS, Brian, (2008), “Ülkeleri Pazarlamak: Uluslararası Sergiler ve Kültür Diplomasisi" **Sanat/Siyaset Kültür Çağında Sanat ve Kültürel Politika**, Ali, ARTUN, (Ed).İletişim Yayınları, İstanbul.

www.abm-istanbul.org, (10.03.2011).

www.avrupa.info.tr/Sivil_Toplum_Diyalogu.html (03.04.2011).

www.ccp.kultur.gov.tr

www.deltur.cec.eu.int (2007), **Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu** (a), (18.01.2010).

www.gulnurerdogan.av.tr/tr/uploads/sosyaldevlet.pdf (03.04.2011).

www.iksv.org, (15.02.2011)

DİZİN

- A
- AB, v, vii, viii, 1, 2, 3, 5, 13, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 34, 38, 40, 41, 54, 62, 70, 99, 101, 102, 104, 124, 126, 127, 129, 130
- AKB, 26, 36, 37, 38, 39, 99, 100, 113
- Almanya, 5, 44, 48, 52, 53, 54, 55, 57, 61, 63, 67, 70, 74, 76, 79, 80, 81, 83, 86, 87, 92, 95, 99, 101, 103, 107, 109, 110, 111, 112, 114, 119, 120, 121, 122, 123
- Anayasa, 20
- Avrupa Birliği (AB), v
- Avrupa Kültür Başkenti (AKB), 26
- B
- Bakanlık, 32, 63, 71, 88, 89, 93, 107, 115
- Belediye, 32, 33, 34, 36
- Bienal, 36, 39
- D
- Destek, ix, 60, 72, 119
- Devlet, 14, 22, 30, 43, 68, 69, 72, 75, 76, 77, 79, 86, 87, 90, 92, 94, 119, 120
- E
- Eğitim, ix, 25, 32, 33, 34, 36, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 73, 75, 92, 93, 103, 104, 108, 120, 124, 125, 126, 127
- El sanatları, 66
- Endüstri, 93, 99, 114
- Entegrasyon, 129
- F
- Faaliyet, viii, 31, 56, 62, 66, 67, 89
- Festival, 119
- Film, 39
- Fotoğraf, 72
- Fransa, 5, 44, 48, 52, 53, 54, 55, 57, 61, 63, 67, 71, 74, 77, 79, 80, 81, 83, 84, 86, 87, 88, 92, 95, 99, 101, 103, 109, 110, 111, 112, 114, 119, 120, 121, 122, 123
- G
- Görsel, 49, 50, 60, 67, 74, 81, 82, 91, 93, 99, 102, 107, 108, 121, 127
- Grafik, 2, 5, v, 58
- Güzel sanatlar, 10, 43, 47, 49, 57, 59, 70, 71, 93, 122
- H
- Heykel, 72, 106
- Hükümet, 51, 65, 74, 76, 92, 96, 108, 117, 121, 122
- İ
- İngiltere, 5, 45, 46, 51, 52, 53, 54, 55, 60, 61, 65, 72, 75, 78, 79, 80, 82, 85, 86, 87, 90, 91, 93, 94, 96, 99, 100, 101, 105, 108, 109, 110, 111, 112, 115, 117, 118, 119, 121, 122, 123
- İspanya, 5, 45, 49, 52, 53, 54, 55, 59, 61, 64, 68, 72, 75, 77, 79, 80, 82, 85, 86, 87, 89, 93, 96, 99, 101, 105, 108, 109, 110, 111, 112, 114, 117, 119, 120, 121, 123, 129
- İstanbul, viii, 2, 8, 12, 18, 24, 26, 28, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 47, 81, 101, 110, 113, 126, 127, 129, 130
- İstatistik, 104, 117
- İtalya, 5, 44, 45, 48, 52, 53, 54, 55, 58, 61, 63, 71, 74, 77, 79, 80, 82, 84, 86, 87, 88, 93, 95, 98, 101, 103, 104, 109, 110, 111, 112, 119, 120, 121, 122, 123
- K
- Kamu, ix, 40, 57, 79, 83, 104, 106, 116, 119
- Kanun, 69, 72, 77, 95, 106
- Konsej, 46, 100, 115
- Kültür ve turizm, 31, 32, 116
- Kültürel miras, 53, 54

M

MEB, 62
 Merkez, 104, 117
 Müzik, 50, 57, 59, 60, 68, 69, 74, 81,
 107, 108, 119

P

Parti, 112, 126
 Polonya, 5, 45, 49, 52, 53, 54, 55, 58,
 61, 68, 74, 77, 79, 80, 82, 85, 86, 87,
 89, 93, 95, 96, 98, 99, 101, 104, 107,
 109, 111, 112, 115, 117, 119, 120,
 121, 122, 123
 Proje, 102

R

Resim, 47, 72, 106, 119, 126

S

Sanatçı, 73, 82, 100, 127
 Seramik, 5
 Sergi, 12, 40
 Sermaye, vii, viii, 12, 39
 Sinema, 62, 73, 92
 STK, ix, 38, 88, 113, 115, 124
 Strateji, 43, 87
 Süsleme, 66, 72

T

Teşvik, 47
 Tiyatro, 22, 93, 119
 Türkiye, 3, 4, v, viii, 1, 2, 3, 5, 8, 11,
 12, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32,
 34, 35, 36, 38, 39, 40, 43, 46, 52, 53,
 54, 55, 56, 61, 62, 65, 66, 69, 72, 73,
 75, 76, 79, 81, 83, 86, 87, 88, 91, 94,
 98, 101, 106, 109, 110, 111, 112,
 113, 114, 116, 119, 120, 121, 122,
 123, 124, 126, 127, 129, 130

U

Uluslar arası, 19
 Uygulama, 127

Ü

Üniversite, 58, 59, 120

V

Vakıf, 36, 81

Y

Yasa, 83
 Yönetmelik, 116